



REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

SEJNI ZAPISI DRŽAVNEGA ZBORA 40. IZREDNA SEJA

(17. februar 2011)

SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVNA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJANOV IN DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANOV, KI TEMELJNO MA TRAJNI IN NEOTKLJIVI PRAVICI SLOVENSKEGA NARODA DO SAMOODLOČBE.
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO DRŽAVLJANOV IN DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANOV, IZVRŠIJEJO NEPOSREDNO IN Z IZVRŠIJEJO NEPOSREDNO IN Z IZVRŠIJEJO NEPOSREDNO IN Z IZVRŠIJEJO NEPOSREDNO.
PO NAČELU DEJELNE OBLASTI NA ZAKONODAVNI, IZVRŠILNI IN SODNI.

MANDAT
V
IZREDNA
SEJA
40

UVOD

Državni zbor kot najvišja predstavniška in zakonodajna institucija v Republiki Sloveniji, ki opravlja tudi vse ostale funkcije sodobnega parlamenta, izvaja večji del svojih pristojnosti na rednih in izrednih sejah. Seje javnost lahko spremlja v dvorani ali preko televizijskih in spletnih prenosov.

Vsebina sej pa postane pregledno dostopna v obliki sejnih zapisov.

Državni zbor vsako sejo zvočno posname. Simultano ob zvočnem zajemanju nastaja besedilo, ki je na spletu dostopno s približno polurnim zamikom. V uredništvu sejnih zapisov se ob poslušanju zvočnega posnetka preveri avtentičnost zapisanega, besedilo pa se uredi v skladu s strokovnimi merili prenosa govorjene besede v zapisano. Takšno preverjeno in jezikovno urejeno besedilo na spletnem naslovu zamenja prvi zapis.

Besedilo celotne seje se izda tudi v publikaciji Sejni zapisi Državnega zbora. Sejni zapisi vsebuje dnevni red, sprejet na seji Državnega zbora, kazalo, iz katerega je razviden potek seje in v katerem so točke dnevnega reda in govorniki, osrednji del je besedilo seje, zapisano v prvi osebi, na koncu pa je dodan še indeks govornikov.

Sejni zapisi so zgodovinski dokument in vir za preučevanje parlamentarne zgodovine, tradicije, predstavniške demokracije in jezikovne kulture.

Sejni zapisi Državnega zbora. 40. izredna seja (17. februar 2011)

Pripravil: Dokumentacijsko-knjižnični oddelek

Urednici: Tatjana Mirt Kavšek, mag. Vesna Moličnik

Izdajatelj: Državni zbor

Naslov: Šubičeva 4, 1102 Ljubljana

Telefon: +386 1 478 94 00

Leto izida publikacije: 2012

www.dz-rs.si



DNEVNI RED 40. IZREDNE SEJE

1. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O MALEM DELU (ZMD), EPA 1133-V
2. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH (ZVDAGA-A), EPA 1535-V



VSEBINA

Določitev dnevnega reda	6
JOŽE TANKO	6
JOŽE TANKO	7
JOŽE TANKO	8
1. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O MALEM DELU (ZMD), EPA 1133-V	8
MARKO FUNKL	8
LJUBO GERMIČ	9
DR. IVAN SVETLIK	10
DEJAN LEVANIČ	10
ALENKA JERAJ	11
VITO ROŽEJ	12
JAKOB PRESEČNIK	13
FRANC JURŠA	13
BOGDAN BAROVIČ	15
LJUBO GERMIČ	16
VILI REZMAN	17
MAG. MAJDA POTRATA	18
VITO ROŽEJ	18
ANDREJ MAGAJNA	18
FRANCO JURI	19
MAG. RADOVAN ŽERJAV	20
IVAN GRILL	21
MIRKO BRULC	21
JANEZ RIBIČ	22
DARJA LAVTIŽAR BEBLER	23
MILENKO ZIHERL	23
GVIDO KRES	25
MAG. BORUT SAJOVIC	25
SILVA ČRNUGELJ	26
JAKOB PRESEČNIK	26
BREDA PEČAN	26
JOŽE TANKO	27
ALENKA JERAJ	28
DR. IVAN SVETLIK	29
2. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH (ZVDAGA-A), EPA 1535-V	30
MAG. BRANKO GRIMS	30
MAG. BRANKO GRIMS	31
MAG. MAJDA POTRATA	31
MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR	32
DR. VINKO GORENAK	33
FRANCO JURI	34
GVIDO KRES	37
MAG. VASJA KLAVORA	37
SILVEN MAJHENIČ	38
MAG. BORUT SAJOVIC	39
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ	40
DUŠAN KUMER	40



SAMO BEVK.....	42
DR. VINKO GORENAK	44
ROBERTO BATTELLI	44
ALEKSANDER ZORN	45
MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR	45
DARJA LAVTIŽAR BEBLER	47
EVA IRGL.....	47
ANTON ANDERLIČ	48
ZVONKO ČERNAČ.....	49
MAG. MAJDA POTRATA.....	50
MIRO PETEK	51
ALEKSANDER ZORN	52
MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR	52
MIRO PETEK	53
BOJAN KONTIČ	53
ALEKSANDER ZORN	53
ALEKSANDER ZORN	54
JANEZ RIBIČ.....	54
JOŽEF JEROVŠEK	54
JOŽEF JEROVŠEK	54
JOŽEF JEROVŠEK	54
JOŽEF JEROVŠEK	54
JOŽEF JEROVŠEK	54
JOŽEF JEROVŠEK	54
MAG. MAJDA POTRATA.....	55
MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR	55
BREDA PEČAN	56
MIRKO BRULC.....	56
MIRKO BRULC.....	56
BRANKO MARINIČ	56
MILENKO ZIHERL	57
IVAN GRILL	57
ALENKA JERAJ	58
JOŽE TANKO	58
FRANCO JURI.....	59
JOŽE TANKO	60
JOŽE TANKO	60
JOŽE TANKO	60
JOŽE TANKO	60
1. točka dnevnega reda – NADALJEVANJE	61
ALENKA JERAJ	61
2. točka dnevnega reda – NADALJEVANJE	61
MAG. BRANKO GRIMS	61



Državni zbor V. mandat

40. izredna seja 17. februar 2011

Predsedujoči: dr. Pavel Gantar.....predsednik Državnega zbora
mag. Vasja Klavora.....podpredsednik Državnega zbora
France Cukjati..... podpredsednik Državnega zbora
Miran Potrč..... podpredsednik Državnega zbora

Seja se je začela 17. februarja 2011 ob 15. uri.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ:
Spoštovane kolegice in kolegi poslanke in poslanci, gospe in gospodje!

Začenjam 40. izredno sejo Državnega zbora, ki jo je predsednik Državnega zbora sklical na podlagi drugega odstavka 58. člena ter drugega odstavka 60. člena Poslovnika Državnega zbora.

Obveščen sem, da se današnje seje ne morejo udeležiti naslednje poslanke in poslanci: Janja Klasinc, dr. Andreja Črnak Meglič, dr. Pavel Gantar do 18. ure, Janez Janša, Joško Godec, Milan Györek, Zmago Jelinčič Plemeniti, Miroslav Klun, Marijan Križman, mag. Andrej Vizjak, Roberto Battelli, dr. László Göncz, Marjan Pojbič, Franc Pukšič in Franc Bogovič.

Na sejo sem vabil predstavnika Študentske organizacije Slovenije k 1. točki dnevnega reda, ki ju pozdravljam, in predstavnika Vlade k obema točkama dnevnega reda. Vse prisotne lepo pozdravljam.

Obveščen sem, da niso bili vloženi predlogi za umik posamezne točke dnevnega reda ali za razširitev točke dnevnega reda, zato lahko o predlaganem dnevnem redu glasujemo. V zvezi z dnevnim redom, gospod Tanko? Če lahko kasneje, v zvezi z dnevnim redom najprej glasujemo.

Kdo je za to, da se sprejme dnevni red, naj glasuje. Navzočih je 53 poslank in poslancev, za je glasovalo 52, proti 1.

(Za je glasovalo 52.) (Proti 1.)

Dnevni red 40. seje Državnega zbora je sprejet.

Gospod Tanko me opozarja, da je v zvezi s časom najave obravnav na tej seji Državnega zbora poslal predsedniku dr. Gantarju pismo, v katerem predlaga, zahteva, opozarja, da Poslanski skupini SDS ni dan poseben čas za razpravo o 2. točki dnevnega reda. Jaz bi rad pojasnil, da je predlagatelj 1. točke dnevnega reda, ki govori o sprejemu odloka o razpisu referendumov v zvezi z Zakonom o malem delu, Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide, ki ima tudi ustrezen čas za predstavitev. Poleg tega smo se tokrat pri

predsedniku Državnega zbora posebej dogovorili, ker so predlagatelji tudi izven kroga Državnega zbora, da damo predlagateljem referendumov, torej Študentski organizaciji Slovenije, možnost za 10-minutni nastop. Kar zadeva referendum, povezan z Zakonom o arhivskih gradivih, skrajšano povedano, pa je predlagatelj sklepa, da naj se vložijo zahteva, da o eventualnih ustavnih posledicah referendumov v zvezi s tem zakonom odloča Ustavno sodišče, Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino, predlagal, da se mu dodeli petminutni čas za uvodno razpravo. Vsi vi veste, da imajo pravico do uvodnih razprav predlagatelji odločitev Državnega zbora, tokrat pa smo tudi predlagateljem zahteve za referendum v zvezi z arhivskimi gradivi, to je skupini poslancev s prvopodpisanim gospodom Tankom, dali možnost uvodne obrazložitve. Mislimo, da ni nobenega razloga, gospod Tanko, da bi poleg tega, da je sklenjeno, da dajemo uvodne besede tudi predlagateljem referendumov, čeprav ti niso predlagatelji odloka ali sklepa, kar je prvič, odkar odločamo na ta način o odlokih, posebej odločali in dajali čas še za razpravo, kot se določa pri drugih aktih, in prosim, bodite ljubeznivi in sprejmite to na znanje.

Izvolite, imate besedo.

JOŽE TANKO: Hvala lepa za besedo, spoštovani podpredsednik.

Mi smo 11. februarja vložili zahtevo za razpis referendumov. S takšno zahtevo je bila sklicana tudi seja delovnega telesa, to se pravi Odbora za kulturo, šolstvo, šport in mladino, in tam smo posebej dobili tudi povabilo, da nastopimo na tej seji kot predlagatelji točke. Celo sejo Odbora za kulturo, šolstvo, šport in mladino smo bili predlagatelji, to se pravi cel tisti 16. februar, ko je ta točka tekla na dnevnem redu. Po koncu seje pa se nam je ta status kar naenkrat spremenil in nismo več predlagatelji točke, ampak ste zapisali: vlagatelji točke, vlagatelji zahteve. Nam se v tem postopku status ni spremenil popolnoma nič. Tudi naslov točke, s katero ste sklicali oziroma razpisali



današnja 2. točko, je popolnoma enak, kot je napisan v naših zahtevi. In nedopustno je, da ne glede na interes predlagatelja zahteve za referendum, to je 33 poslancev opozicije, to stališče zagovarja nekdo, ki je izrecno nasproten tej zahtevi. In najbrž vam je povsem jasno, da naših interesov v razpravi ne more zagovarjati tovarišica Potrata, ki se tako aktivno trudi, da bi zaščitila interese nekdanjih funkcionarjev tajne policije bivšega režima, politične policije bivšega režima. In zato predlagamo oziroma zahtevamo, da nam v okviru časa za razpravo dodelite 30 minut časa za razpravo in za argumentacijo naših zahtev v okviru razprave in odgovorov na tisto, kar bodo poslanci povedali, ali pa, da ustrezno razdelite čas, ki ste ga dodelili gospe Potrati. Mislim, da je naša zahteva legitimna in nedopustno je, da brez navedbe poslovniške določbe ne dovolite in ne dopustite, da bi predlagatelji točke dnevnega reda, ki je točno takšna, kot smo mi napisali, ne dobimo besede v okviru razprave pri zagovoru točke. Skratka, predlagam, da Državni zbor odloči o naši legitimni zahtevi in da nam dodeli čas. In ko smo že pri tem, mislim, da v tej konkretni zadevi delovnemu telesu ne more pripadati čas za razpravo, zato, ker ni predlagatelj točke, lahko pa v okviru poročila pripravi poročilo k drugim točkam dnevnega reda. In žal, spoštovani predsednik, preden odloča Državni zbor, bi rad, da nam izrecno citirate, na osnovi katere določbe poslovnika nam niste dodelili in ne omogočili časa za razpravo v okviru 2. točke kot predlagateljem točke dnevnega reda.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa, gospod Tanko. Najprej, trdno sem prepričan, da tudi če bi imeli karkoli prav, razprava o času ni vsebina določanja dnevnega reda Državnega zbora, če potem spada k drugi obravnavi.

Kar pa zadeva 2. točko dnevnega reda, kar zadeva vašo vsebinsko razpravo – ničkolikokrat je bilo že pojasnjeno, da imajo predloge za uvodno besedo, da imajo pravico do uvodne besede in sodelovanja v razpravi predlagatelji posameznega akta. Ničkolikokrat je bilo že povedano, da so predlagatelji akta v tem primeru tisti, ki predlagajo sprejem akta, o katerem bo odločal Državni zbor. Povedal sem, da bo, kar zadeva malo delo, to Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide, ki predlaga odlok o razpisu referendumu in drugega predloga ni, razen vašega amandmaja glede datuma razpisa referendumu, in drugo, da je to matično delovno telo Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino, ki pa ne predlaga odloka za razpis referendumu, ampak predlaga poseben sklep, da zahteva presojo Ustavnega sodišča. V enem in v drugem primeru Slovenska demokratska stranka ni predlagatelj akta in zato doslej v primerih razpisa referendumu nikoli, celo uvodoma, ni dobila deset minut časa, ki ga tokrat dobiva.

In še nekaj bi rad povedal. Gospod Tanko, sprašujete, kako ste od predlagatelja dnevnega reda postali zainteresirana stranka. Od dneva spremenjene odločitve na matičnem delovnem telesu. Mi na sejo Državnega zbora, in to vam je včeraj povedal tudi predsednik, ne moremo dati drugega kot predlog, ki je upravičeno zahtevan. To je zahteva za razpis referendumu. In dokler je bila ta zahteva živa in ni bilo odločitve o tem, da se odločanje odloži, dokler ne odloči Ustavno sodišče, tako dolgo je bila to točka dnevnega reda. Zdaj je pa ne bomo šli posebej spreminjat. Tako, da stvari so res jasne in gospod Tanko, bodite prijazni in korektni in ne zahtevajte stvari, ki jih po poslovniku ni mogoče dati.

Kar zadeva pa poslovnik, preberite si določbo, ki govori o tem, kdo ima pravico in kako se odloča o posameznih aktih. Določba poslovnika jasno pravi, da pri posameznih aktih za dodatno obrazložitev najprej dobi pravico predlagatelj akta. Jaz sem razložil, kdo predlagatelj akta je. Potem Vlada, potem predstavniki matičnega delovnega telesa, poslanskih skupin in poslanke in poslanci, in to je določba, ki jo vi dobro poznate, in na to se je mogoče tudi sklicevati.

Hvala lepa. Predlagam, da zaključimo to razpravo, gospod Tanko, ker si nimamo kaj novega povedati. Enkrat vam še dam besedo, potem pa res, ne moremo razpravljati, na glasovanje pa ni mogoče dati predloga, glede katerega ni nobene podlage, da bi o njem Državni zbor odločal.

Gospod Tanko, izvolite.

JOŽE TANKO: Hvala lepa spoštovani predsednik.

Mi ne govorimo o 1. točki dnevnega reda. Naša zahteva se nanaša izključno na 2. točko dnevnega reda, to je na tisto, kar smo predlagali, se pravi, nanaša se na našo zahtevo za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih. Samo na to točko dnevnega reda se nanaša naša zahteva. In rad bi vas opozoril, da kdorkoli uporablja Poslovnik Državnega zbora, naj bo uporabljen tako, kot je napisan. Ne more vodstvo Državnega zbora, kdorkoli je že to, kdorkoli ga predstavlja, imeti pri nekaterih postopkih, istih postopkih, različna pravila. V tem primeru ste konkretno dejali, da ste nam tokrat pa izjemoma dopustili neko pravico do uvodne obrazložitve. Pravil v Državnem zboru ni. V Državnem zboru pravil ni in si jih razlaga tisti, ki vodi ta Državni zbor, tako, kot njemu najbolj odgovarjajo. Ta "izjemoma", ne vem, zakaj ste ga dopustili v tem primeru. Zaradi koga? Mi smo predlagali tudi odlok k 2. točki dnevnega reda in v okviru naše zahteve je delček tistega, kar je procesno obravnaval in odločil Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino – da se našo zadevo pošlje v presojo Ustavnemu sodišču, nič drugega. Odbor za kulturo, šolstvo, šport in



mladino ne predlaga točke dnevnega reda zato, ker je razpisana z našim imenom, ker je razpisana z našo zahtevo, in ne s temo, ki jo je sprejel Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino. To se pravi, da je tisto, kar je sprejel odbor, procesni del znotraj naše zahteve. In mi v tem primeru, gospod predsednik, nastopamo kot predlagatelj točke. Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino ima lahko delovno poročilo ob obravnavi točke dnevnega reda in nič drugega.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Ali lahko zaključite, prosim.

JOŽE TANKO: In nihče nam ne more, spoštovani podpredsednik, od obravnave do obravnave spremeniti statusa v postopku; ali smo priča ali smo obdolženec, in to celoten postopek, do zaključka postopka. Če boste sprožili nov postopek, boste lahko to zgodbo obrnili. Ampak v tem konkretnem primeru pa nastopamo vedno v isti vlogi, kot vlagatelj, kot predlagatelj zahteve. In tu se v tem delu ne more pojaviti nihče drug. Lahko predlaga dopolnilni sklep, lahko predlaga sklep, karkoli, vendar smo v tem primeru mi predlagatelj točke. In predlagam, da daste na dnevni red glasovanje o tem, da se nam kot predlagateljem v okviru razprave določi 30 minut za razpravo pri tej konkretni točki. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Tanko, me veseli, da soglašava, da to spada k 2. točki, zato se čudim, zakaj predno preidemo na 1. točko, vi o tem trikrat, štirikrat govorite, in to vedno isto.

In drugič, lepo vas prosim, dajte si pogledati vse postopke, ki smo jih doslej imeli v zvezi z referendumskimi predlogi in odločitvami, in bilo jih je kar nekaj. Vi ste tudi v kar nekaterih že ugovarjali in vedno je bila sprejeta odločitev takšna, kot je sprejeta danes, da je predlagatelj tisti, ki predlaga sprejem določenega akta. Najbrž napačno, ampak zaradi vseh pripomb, ki so bile doslej dane, da predlagatelj sploh ne more predstaviti svojih stališč, smo vam tokrat predlagali 10 minut za obrazložitev. In, prosim, to lahko štejete kot napako, vendar pravica vam je dana in ta pravica je več kot tisto, kar je v kateremkoli postopku doslej bilo. Zgleda, da narobe, ker ste s tem nezadovoljni in hočete še več. Ne mi zamerit.

Zaključujem razpravo o tem vprašanju in prehajamo na... / oglašanje iz dvorane/ Ne, ni več, ker ste že vse pojasnili.

Prehajamo na **1. TOČKO DNEVNEGA REDA – ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O MALEM DELU.**

Študentska organizacija Slovenije je 11. februarja 2011 Državnemu zboru predložila zahtevo za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o malem delu.

Za dopolnilno obrazložitev zahteve dajem besedo predstavniku vlagatelja, gospodu Marku Funklu.

Izvolite za govornico, 10 minut imate časa za predstavitev.

MARKO FUNKL: Hvala za besedo. Spoštovani gospod podpredsednik, gospodje poslanci in gospe poslanke Državnega zbora ter ostali prisotni!

Verjetno bom krajši od 10 minut, bi pa želel na kratko predstaviti ključne temelje, zakaj smo vložili zahtevo za naknadni zakonodajni referendum. Namreč, to nam dovoljuje 90. člen Ustave Republike Slovenije ter Zakon o referendumu in ljudski iniciativi. Ta govori o tem, da se na zahtevo 40 tisoč volivcev Republike Slovenije razpiše naknadni zakonodajni referendum. Mi smo skupaj z Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, s študentskimi organizacijami ter z Gibanjem za dostojno delo in socialno družbo zbrali več kot potrebnih 40 tisoč podpisov. Zakonodajno-pravna služba je vse podpise preštela in ugotovila, da so vsi pogoji za razpis naknadnega zakonodajnega referendumu izpolnjeni. Sam bi dodal, da mi je zelo žal, da smo morali priti tako daleč, da imamo danes referendum. Strinjamo se s tem, da je treba v tej državi narediti nekatere spremembe in da je treba urediti študentsko delo, da je treba urediti pogoje za zaposlovanje mladih, da je treba, če upokojenci potrebujejo dodatno obliko dela, tudi njim zagotoviti občasno in začasno obliko dela za upokojence, vendar ne na način, kot to prinaša Zakon o malem delu. Z zakonom o malem delu je verjetno predlagatelj kršil tudi normativni ukrep, ki ga je Državni zbor sprejel. Namreč, če smem prebrati, gre za Resolucijo o normativni dejavnosti: "Presoje posledic predpisov morajo upoštevati alternativne možnosti pravnega urejanja. Cilj presoje posledic predpisov je pregled vseh vidikov problema in izbira najboljše možnosti za rešitev. Posamezne možnosti se primerjajo z merili uspešnosti, učinkovitosti in konsistentnosti. Proučitev alternativnih možnosti za rešitev problema vključuje presojo nujnosti reševanja problema z reguliranjem, možnosti delne regulacije in delnega reševanja z drugimi načini. Rezultati presoje smotrnosti posameznih možnosti za reševanje problema se predstavijo kot del ocene posledic predpisov tako subjektom odločanja kot zainteresiranim javnostim z namenom doseganja ustreznih odločitev in njene čim širše sprejetosti." Take ocene nismo prejeli, ni narejenih nikakršnih študij, kakšne posledice bo Zakon o malem delu imel za širšo družbo, ki zadeva kar precej interesnih skupin, od mladih, študentov, dijakov, tujih delavcev, brezposelnih ter upokojencev, tako da se žal s potjo, kakršno je zakon doživel, ne moremo strinjati.

Obenem bi želel samo na kratko povedati, da se tudi ne moremo strinjati, da mladi nismo želeli sodelovati v razpravi pri zakonu. Pogovori o zakonu so potekali nekako



na način, kot če bi nekdo prišel k vam domov, vam rekel: "Poglejte iz vaše stavbe se boste izselili, na dvorišču vam bomo postavili šotor, lahko se pogovarjamo o vsej opremi, ki jo šotor ima, lahko se pogovarjamo o vseh nadstandardnih tega šotora, ne bomo se pa pogovarjali o tem, da ostanete v svojem stanovanju." Na takšen način je potekal dialog o Zakonu o malem delu. Sami vemo, da je študentsko delo preseglo svoje okvire in ga je treba urediti. Menim, da smo sposobni v tej državi pripraviti veliko boljše rešitve, kot je predlagana rešitev zakona o malem delu.

Ob tem, da so vse proceduralne zadeve pripravljene za to, da se razpiše referendum, bi želel še enkrat opozoriti vse tukaj prisotne poslance na 33. člen Zakona o referendumu in ljudski iniciativi, ki se glasi: "Od dneva razpisa referendumu do dneva glasovanja ne sme preteči manj kot 30 dni in ne več kakor leto dni. Določitev dneva glasovanja, do katerega preteče več kot 45 dni od dneva razpisa referendumu, sprejme Državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev." Želim poudariti, da imate možnost prestaviti referendum za nekaj tednov, kar pomeni, da v hipotetični možnosti, da Ustavno sodišče dovoli referendum o pokojninski in invalidski zakonodaji, odločamo o obeh stvareh na isti dan in hkrati privarčujemo nekaj čez 4 milijone evrov. Odločitev, zakaj uvesti malo delo, je bila tudi odločitev oziroma naročilo OECD, da je treba ta trg urediti. Članarina oziroma pristopni stroški k organizaciji OECD pa presega več kot 4 milijone evrov med leti 2008 in 2010. Tukaj apeliramo na vas, da daste to možnost, da dejansko naredimo en dan odločanja o obeh referendumih, če do tega odločanja o obeh referendumih pride.

Tako, da to bi bilo z moje strani vse.

Če zaključim samo s tem, gospod Svetlik je večkrat dejal, da mladi nimamo poguma in da težko sprejemamo novosti in da želimo ostati na statusu quo, to ni res. Če ima ta vlada ali kakršnakoli druga vlada v prihodnosti pogum, naj prisluhne mladim in naj skupaj z mladimi pripravi ustrezne rešitve. V Sloveniji imamo dve delovni telesi: Svet Vlade RS za študentska vprašanja in Svet Vlade RS za mladino, ki sta zgolj in samo posvetovalne narave, ker se pač tam nikoli ne sprejema nikakršnih okvirov, ki bi nato tudi držali. Vedno se seznanja s tem, kaj pripravi Vlada, in to na koncu drži, ne glede na to, ali se ti dve posvetovalni telesi strinjata s samim predlogom.

Verjamem, da boste znali najti pravo pot in omogočili najboljše možno odločanje na referendumu. Najlepša hvala.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa, gospod Marko Funkl.

Ker ste povabljeni kot gost k tej točki dnevnega, reda, imate pravico ostati v dvorani, nimate pa več besede, ker niste predlagatelj odločitve, ki jo bomo sprejemali. V zvezi s to zahtevo je namreč Odbor za delo, družino,

socialne zadeve in invalide pripravil Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o malem delu in ga v obravnavo predložil Državnemu zboru.

Besedo dajem predlagatelju akta, podpredsedniku odbora, gospodu Ljubu Germiču, za dopolnilno obrazložitev predloga odloka.

Izvolite, gospod Germič.

LJUBO GERMIČ: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Spoštovani gospod minister, predlagatelj, kolegice in kolegi!

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide je na 24. nujni seji 16. 2. 2011, kot matično delovno telo obravnaval zahtevo več kot 40 tisoč volivcev za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o malem delu, ter na podlagi 169.a in 171. člena Poslovnika Državnega zbora sprejel Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o malem delu, ki ga predlagamo v obravnavo in sprejetje Državnemu zboru Republike Slovenije.

Dovolite mi kratko obrazložitev. Več kot 40 tisoč volivcev je dne 11. 2. 2011 Državnemu zboru predložilo zahtevo za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o malem delu, ki ga je Državni zbor sprejel 16. novembra 2010. Na podlagi prvega odstavka 22. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi Državni zbor razpiše referendum v sedmih dneh po vložitvi zahteve za razpis referendumu. V skladu s prvim odstavkom 30. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi akt o razpisu referendumu določa vrsto referendumu, akt, o katerem se določa na referendumu, besedilo vprašanja, ki se daje na referendum, dan razpisa referendumu in dan glasovanja na referendumu. Na tej podlagi se referendumsko vprašanje glasi: "Ali ste za to, da se uveljavi Zakon o malem delu, ki ga je sprejel Državni zbor na seji dne 16. novembra 2010?" V skladu s 33. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi od dneva razpisa, to je 1. marec 2011, s katerim začnejo teči roki za opravila, ki so potrebna za izvedbo referendumu, do dneva glasovanja ne sme preteči manj kakor 30 dni in ne več kakor leto dni. Določitev dneva glasovanja, do katerega preteče več kot 45 dni od dneva razpisa referendumu, sprejme Državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev.

Glede na navedeno lahko Državni zbor z navadno večino, to je z večino navzočih, določi za dan glasovanja dan v razdobju najmanj 30 in največ 45 dni od dneva razpisa referendumu. Na tej podlagi se za dan glasovanja o odloku določi nedelja, 10. april 2011. Ker mora biti akt o razpisu referendumu, v skladu z drugim odstavkom 30. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, se v odloku določa, da začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Hvala lepa.



PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Besedo dajem predstavniku Vlade dr. Ivanu Svetliku, ministru za delo, družino in socialne zadeve, za uvodno predstavitev mnenja.

Izvolite, gospod minister.

DR. IVAN SVETLIK: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Poslanke, poslanci in gostje!

Referendum o malem delu torej bo, spoštovati je treba voljo podpisnikov. Žal tudi mi ugotavljamo, da je ta referendum nepotreben iz vrste razlogov. Ker smo bili v dialogu, ker smo ponujali odprt dialog, pa vendar do tega ni prišlo in alternativnih rešitev, ki smo jih zapisali v ta zakon ni bilo ne v času tega dialoga, ne danes. Je pa seveda povzročil ta dialog in poskusi, da bi zblížali stališča, da je zakon bil sprejet vsaj pol leta kasneje, kot bi sicer lahko bil. Zdi se nam, da je nepotreben tudi zato, ker zakon ponuja dobre rešitve za vse, ki jim omogoča malo delo, to je za dijake, študente, brezposelne, upokoјence, in ker nikomur v tej družbi ne škodi, nikomur nič ne odvzema. Ne nazadnje tudi zato, ker zahteva referendum precejšnja finančna sredstva in nekoliko nerodno je, da zdaj predlagatelji referenduma predlagajo, kako bi prihranili kljub temu, da referendum zahtevajo. Ker referendum bo, je dobro, da je izveden čim prej, predvsem iz dveh razlogov: zato, ker zakon, za katerega verjamemo, da bodo volivci se zanj odločili, potrebuje dodatne aktivnosti za to, da ga bomo lahko spravili v življenje – potrebne so številne priprave za to – in seveda tudi zaradi tega, ker ta zakon med drugim bistveno posega v področje omejevanja dela na črno in sive ekonomije, kar je zelo aktualna zahteva danes številnih v tem prostoru, med drugim tudi Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije in gospodarstva in ker prinaša nova delovna mesta. To je eden od sistemskih zakonov, ki bo lahko pomagal bistveno k temu, da se bo problem zaposlovanja in brezposelnosti hitreje in lažje reševal. Zato mislim, da je v našem skupnem interesu, da se to vprašanje uveljavitve zakona razreši čim hitreje. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Sledi predstavitev stališč poslanskih skupin. Glede na to, da ne bi bilo dvoma, pa samo opozarjam, da pravkar delijo poslankam in poslancem amandma, ki ga je pripravila Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke in zadeva spremembo datuma izvedbe referenduma od 10. aprila 2011 na 8. maj 2011. Toliko, da boste v svojih razpravah lahko pozorni tudi na to vprašanje. Vemo pa vsi, da se amandmaji lahko vlagajo do konca obravnave o tem odloku. Besedo ima gospod Dejan Levanič, ki bo predstavil stališča Poslanske skupine Socialnih demokratov.

DEJAN LEVANIČ: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Lep pozdrav vsem skupaj!

Na Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide je bil sprejet sklep, da bo referendum o malem delu 10. aprila. Socialni demokrati ugotavljamo, da so v tem trenutku izpolnjeni vsi pogoji, zakonski pogoji za razpis referenduma. Zbranih je bilo namreč dovolj podpisov, da stečejo vsi postopki in da do referenduma dejansko tudi pride. Ne glede na to, kaj si o vedno bolj pogostih zahtevah za razpis referendumov nekateri mislimo, je jasno, da Državni zbor mora spoštovati zakon in v določenem roku razpisati vse postopke za začetek volilnih opravil. Če to preračunamo v datume, dobimo 1. marec za začetek volilnih opravil in 10. april za izvedbo referenduma. Kljub temu, da se je jasno sledilo zakonu za razpis referenduma, katerega nismo predlagatelji, ker menimo, da je zakon dober in da z njim vsi pridobimo, smo bili takoj deležni očitkov, da ne želimo narediti en referendumski dan, kjer bi imeli več referendumov hkrati, ki se šele napovedujejo. Na prvi trenutek vsečna pobuda, argumentirana z argumentom nižjih stroškov, v ozadju skriva neokusno špekulacijo, češ, dajmo narediti skupaj referendum o pokojninski reformi in referendum o malem delu, pa še kakšen referendum se bo v prihodnje našel. Vse z enim osnovnim ciljem, nabrati čim več tem, zamegliti vsebino teh zakonov, ki bi šli na referendum, in prepričati volivce, da glasujejo proti vsemu v luči glasovanja proti Vladi. Narediti v Sloveniji čim bolj kaotične razmere in v pravem času prevzeti tudi oblast. Zato odgovornosti za posamezne referendume ne morete pripisovati tistim, ki jih niso zahtevali. Z zahtevo po posameznem referendumu nastopi tudi določena odgovornost, ker, prvič, referendumi stanejo in odgovornost za te stroške sigurno nosijo predlagatelji. In drugič, referendum imajo tudi za posledico odločanje o izjemno pomembnih vsebinskih temah, kjer pa se ljudi velikokrat na žalost nagovarja zgolj s populizmom in ne z argumenti. Socialni demokrati obžalujemo, da se institut referenduma uporablja zgolj in samo za politično obračunavanje. Ne samo, da argumenti niso več pomembni, prihajamo celo v situacijo, ko bomo zaradi nekkih lastnih interesov in zaradi bližajočega se leta 2012, ko so parlamentarne volitve, doživeli še veliko pobud za razne referendume.

Datum 10. april, in to ponavljam, je posledica določenih rokov, ki niso in ne morejo biti stvar proste presoje. Zavlačevanje in odlašanje konkretno z referendumom o malem delu pomeni tudi to, da bi nastopile določene težave z izvajanjem Zakona o malem delu, sistemi, ki jih je treba vzpostaviti do začetka veljavnosti zakona, to je 1. 1. 2012, ne bi bili pripravljeni, s tem pa bi bilo postavljeno pod vprašanje celotno izvajanje zakona. Tega se dobro zavedajo predvsem tisti, ki bi želeli premakniti referendum v neko nedoločeno



prihodnost in kljub morebitni potrditvi zakona na referendumu povzročiti težave pri realizaciji zakona. Ta preračunljivost in nagajanje na vsaki točki je že preseglo vse meje dobrega okusa. Ni čudno, da je politika na tako nizki ravni, saj nobena od namer tukaj v Državnem zboru velikokrat ni iskrena. Vse preveč je političnih igrice in raznih manipulacij.

Ne glede na to bomo Socialni demokrati podprli, da se referendum izvede 10. aprila, in v luči ureditev nekaterih še tako pomembnih stvari v Sloveniji, za katere v preteklosti ni bilo ne volje, ne poguma, skušali prepričati ljudi, da glasujemo za Zakon o malem delu. Zakaj? Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev zadosti tistemu pogoju, ki so ga študentske organizacije in tudi politika nasploh postavljale vso zgodovino, prinaša namreč več štipendij študentom. Cenzus za pridobitev štipendije se zvišuje z 300 evrov minimalne plače na 600 evrov povprečne plače, to je velik napredek v zgodovini štipendijske politike. Slovenija na tak način stopi korak k študentom in zadosti tistemu pogoju, ki je najbolj pomemben. Študent naj torej študira, za to pa naj ima izpolnjene pogoje. Zraven tega, in to mora biti javnosti jasno dano vedeti, bo še vedno omogočeno delo ob študiju. Študentsko delo se ne ukinja, omejeno je na 720 ur letno, samo za primerjavo, 750 ur letno znaša povprečni študijski proces. Študenti in dijaki bodo lahko zaslužili 6000 evrov letno, že po sedaj veljavnem študentskem delu je okoli 90% vseh, ki so delali, zaslužilo manj, kot je sedaj omejeno v Zakonu o malem delu. Študentom, ki bodo delali prek malega dela, bo upoštevano pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, priznane jim bodo delovne izkušnje. Zakaj je to pomembno? Mlad človek, ki zaključí neko izobraževanje, stopi pred delodajalca, kljub temu, da je opravljal študentsko delo, torej delal, mu te delovne izkušnje niso priznane, delodajalec pa od njega to terja. Sedaj je to urejeno v Zakonu o malem delu. Zraven tega bo pri malem delu večji nadzor nad morebitnimi zlorabami, zaščitene bodo tudi pravice dijakov in študentov, ki ne bodo dobili zasluženega denarja od delodajalcev, to se je namreč dogajalo sedaj, ko so študentski servisi imeli nekatere rizične sklade, ki pa so bili v prvi polovici leta ali izpraznjeni ali pa teh rizičnih skladov sploh ni bilo, sedaj bo rizični sklad ustanovljen znotraj Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in od tega bodo lahko tisti študentje in dijaki, ki neupravičeno ne bodo dobili sredstev od delodajalcev, terjali sredstva iz tega sklada. Bistveno več sredstev bo šlo za štipendije in dijaške ter študentske domove. Priznati je treba konec koncev, da je največje oziroma veliko, da ne bom komu naredil krivice, jabolko spora 30 milijonov evrov, s katerimi brez nadzora razpolagajo na račun dijakov in študentov študentske organizacije in študentski servisi. Vsa politika do sedaj je želela to področje

urediti, a ji ni uspelo. Takšen nenadzor nad porabljenimi sredstvi več ne bo mogoč, posredovanje malega dela ne bo profitno, kot je danes posredovanje študentskega dela. Študentske organizacije bodo imele manj denarja, prav tako študentski servisi, še vedno dovolj za nemoteno delovanje, ta denar jim bo zagotovljen, ostala sredstva se bodo razdelila na javnem razpisu, na katerem bo moč kandidirati s konkretnimi projekti. Bistveno za vse tri skupine, in s tem zaključim, torej študente, brezposelne in upokojeince, je, da malo delo zanje predstavlja zgolj legalen dodaten vir zaslužka. Pri tem je zagotovljena socialna varnost, ker zraven tega dodatnega vira zaslužka vse tri skupine ohranjajo svoje pravice, ki izhajajo iz njihovega statusa. Kaj to konkretno pomeni: brezposelni z zaslužkom do 200 evrov na mesec prek malega dela ohranijo dodatek za brezposelnost, upokojeinci obdržijo enake pokojnine. Vse, kar imajo od tega zakona, je možnost dodatnega vira zaslužka in neposreden stik z novim delodajalcem, s čimer se prej rezultira redna oblika dela kot pa začaran krog brezposelnosti, kot slišimo nekatere očitke.

Želimo si, da bi bil na referendumu zakon potrjen in da z uveljavljanjem socialnih pravic za vse tri skupine ohranimo socialno državo. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Gospa Alenka Jeraj bo predstavila stališče Slovenske demokratske stranke.

ALENKA JERAJ: Hvala. Lep pozdrav!

V Poslanski skupini SDS bomo odlok o razpisu zakonodajnega referenduma o Zakonu o malem delu podprli, seveda bi ga pa radi z našim amandmajem, ki ste ga prejeli, izboljšali. Namreč, tudi sami smo v postopku sprejemanja Zakona o malem delu imeli kar precej pripomb. Ocenjujemo, da ne bo prinesel rezultatov, kot si jih je ministristvo zamislilo, zato smo mu nasprotovali in upam, da se bo tako zgodilo tudi na referendumu.

Mi smo predlagali, in glede na to, da se nam pač v prihodnje napovedujejo tudi drugi referendum – o ZPIZ-2, tudi zakon o arhivih bo slej ko prej na referendumu, morda tudi posvetovalni referendum o TEŠ-6 – ocenjujemo, da bi bilo primerneje, da določimo dan, ko bi odločali na več referendumih hkrati.

Veliko je govorjenja o varčevanju med politiki in se nam velikokrat očita, da zapravljamo po nepotrebnem denar. Vlada počne sicer kaj drugega, varčuje pri kavah in podobnem, vendar na ta način bomo bolj malo prihranili. Konkretno z več referendummi na isti dan bi pa prihranili kar precej in kar konkreten denar. Zato podpiramo predlog, ki ga je dala Študentska organizacija Slovenije, ki tudi sama ocenjuje, da bi bilo to smotrneje. Zagotovo tudi, če boste vprašali državljanke in državljane, bodo rekli podobno. In prav smešni so argumenti, ki nam jih



posredujejo koalicijski poslanci, da gre za pretežno tematično, da bi lahko na več referendumih odločali na isti dan. Celo nam očitane, da moramo biti odgovorni. Nam se zdi to zelo odgovorno, da predlagamo en dan in en mesec kasneje, kot predlagate sami. Tega ne ocenjujemo kot odlašanje in zavlačevanje ter postavljanje referenduma nekam v nedoločeno prihodnost, saj je to kar precej določena prihodnost, torej 8. maj, in gre samo za en mesec kasneje, kot predlagate sami. Predvsem je podcenjujoče do državljanov in državljanov, da rečete, da ne bodo mogli o tako pomembnih zadevah odločati na isti dan, da je to prehuda obremenitev zanje.

Predvsem me pa zanima oziroma bi želela vedeti, kaj se je zgodilo s koalicijskimi poslanci v teh dveh letih. Namreč, v koalicijski sporazum ste zapisali, da boste preverili možnost, da se poišče dovolj široko soglasje za spremembo referendumske ureditve, med drugim tudi predlog, da so vsi referendum na isti dan v letu. In potem koalicijski poslanci nas sprašujete o iskrenosti. Najbrž bi se morali vprašati, kako iskreni ste bili vi pred dvema letoma, kako ste danes, ko ste že pri referendumu o RTV zadeve peljali drugače, sedaj jih želite ponovno.

Predlagam, da razmislite o datumu, ki ga predlagamo, torej 8. maju, ko bo na Ustavnem sodišču odločeno tudi o drugih pobudah za referendum in vsi skupaj odidemo v nedeljo, 8. maja na referendum in ne vznemirjamo ljudi nekajkrat in potem kot argument, ko izgubite na referendumu, razlagate, kako nizka udeležba je bila.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine Zares bo predstavil gospod Vito Rožej.

VITO ROŽEJ: Spoštovani predsedujoči, spoštovani minister, predlagatelji, kolegice in kolegi!

Pred nami je odlok o razpisu zakonodajnega referenduma, ki je prvi v našem mandatu, ki ga zahteva kvalificirano število volivcev, kar je samo po sebi pravzaprav zaskrbljujoče, ker smo imeli že toliko predlogov za razpis referenduma, ta je pa prvi, pri katerem ima del suverena ljudstva to pravico in jo je tudi izkoristil, ne pa, kot po navadi, 30 poslancev ali pa v enem primeru Državni zbor s svojim sklepom. Referendum je naknadni zakonodajni, ker seveda za seboj potegne tudi nekatere posledice, da se njegovega razpisa ne da poljubno umeščati na ta ali drugi, bolj ali manj referendumski dan, ampak, ker je za uveljavitev zakona nujno, da se pač v zapisanem datumu uveljavi in pred tem tudi kakšna druga opravila stori, je seveda nujno, da se o zakonu volivci in volivke izrečejo čim prej. Pri posvetovalnih referendumih je seveda možno, da se dogovorimo, kdaj in na kateri dan v letu, enkrat

ali dvakrat, bi želeli, da se volivke in volivci odpravijo na volišče, pri naknadnih zakonodajnih pa pač temu ni tako. Naša zakonodaja je včasih poznala tudi predhodni zakonodajni referendum, kjer so imeli volivci in volivke še eno možnost več, da uveljavijo svojo voljo mimo posrednikov, torej nas poslank in poslancev. Tudi temu zdaj več ni tako. Tako, da ob vsakem referendumu se odpre debata o referendumih, zato mi ne zamerite, da sem tudi jaz k temu dodal nekaj. Naše delo je sprejemanje zakonov in dobro je najbrž, da se ti zakoni, kot je bilo rečeno, čim prej uveljavijo v praksi ali se pa pač ne, če je taka volja. Ni naše delo, da taktiziramo zaradi kratkoročnih političnih koristi enega mandata, enih volitev, da si skratka mečemo polena pod noge, da si ustvarimo čim težje in čim težje rešljive situacije, iz katerih se potem težko izkobacamo in postanejo pravi gordijski vozli. In če bi si na isti dan nagrmadili veliko nekih dilem, sem prepričan, da jih pač težje rešujemo, če jih moramo reševati vse naenkrat. Ne da volivci in volivke niso sposobni razsojati o več stvareh, dejstvo pa verjetno bo, da če se bodo lahko odločali o manj stvareh naenkrat, se bodo vsaki stvari lahko posvetili temeljiteje, kar je pa seveda za odločitev bolje. Ministrstvo trdi, da je zakon dobra sistemska rešitev za vse tri skupine upravičencev. Ena skupina teh pravičencev do malega dela je jasno proti. Izpolnila je vse zakonske pogoje za to, da se referendum razpiše in referendum bo, kot rečeno, predvidoma 10. aprila. Ob debati o tem, kako in kaj je z varčevanjem, se je pojavil tudi očitak, da bo ob tem referendumu vladna stran trošila tudi proračunska sredstva oziroma javna sredstva za to, da bo prepričevala volivke in volivce v svoj prav. Naše stališče je, da bosta obe strani trošili javni denar, ravno tako najbrž da tudi študentska organizacija. In prav, če je temu tako, naj seveda bo. Verjamemo, da se bodo tudi na tej podlagi lahko volivke in volivci bolje odločili, ker bodo imeli najbrž na voljo več informacij in bodo imeli te tudi boljše prezentirane. Prihranki, o katerih se pa govori, so pa seveda hipotetični prihranki. Ne vemo, koliko referendumov bo izpolnilo vse zakonske pogoje za to, da bodo v resnici razpisani, če sploh kakšen. Lahko, da ne bo nobenega. Tako da govoriti o tem 12, 18, 10, kolikor že, je lepa hipoteza, vsak od nas zna seštevati številko 4, jo množiti in še kaj z njo početi, ni pa nujno, da se bodo te številke v resnici udejanile. V Poslanski skupini Zares - nova politika bomo predlog za razpis, kakršen je, podprli. Želimo, da se volivke in volivci čim prej odločijo o tem vprašanju, zato se nam zdi 10. april primerna možnost. In, kot rečeno, upamo, da naslednji referendum, ko bodo, če bodo, bodo več ali manj referendum, ki jih bo predlagalo 40 tisoč in več volivcev kot je v tem primeru. Hvala.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.



Mislím, da gre za tak dogodek, da ga lahko sporočím. Tina Maze ima zlato kolajno. / aplavz/ Ne mi zameriti, upam, da ne zlorabljam položaj te govornice za tak dogodek, ampak res, naše skupne iskrene čestitke. Hvala lepa.

Gospod Jakob Presečnik bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke.

JAKOB PRESEČNIK: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Spoštovani gospod minister! Jaz nimam kakšne take prijetne informacije, ki jo je dal sedajle gospod podpredsednik, ampak kljub temu.

Naj uvodoma povem, da je predvsem odgovornost Državnega zbora, da sprejema odločitve in nismo v Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke pristaši inflacije referendumov. Zato tudi ne podpisujemo teh zahtev kar za vsako vprašanje, za katero nekdo misli, da ni korektno rešeno ali rešeno po njegovem okusu.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke smo zelo konstruktívno pristopili k predstavítvam prvih osnutkov zakona o malem delu, saj smo prepričani, da so predvsem na področju študentskega dela potrebne korenite spremembe. Trenutna ureditev študentskega dela ne služi več svojemu namenu in je potrebna temeljíte reforme. Vsekakor tudi v smeri preusmeritve zbranih sredstev iz tega naslova v programe, namenjene neposredno študentom, štipendije, študentske domove, tudi socialno varnost in zavarovanje. Zato smo prizadevanje ministrstva v začetku v SLS načelno podpirali, saj smo pričakovali, da se bo zakonski predlog o malem delu skozi obravnavo tudi ustrezno popravil in prilagajal socialnim skupinam z iskanjem optimalnih rešitev glede na realno stanje v naši državi. Na žalost se je pokazalo, da pomanjkljivosti tedaj še v predlogu zakona niso bile odpravljene, rešitve se tudi niso dovolj usklajevale.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke smo prepričani, da tako imenovano malo delo med delodajalci zaradi višjih obremenitev ne bo tako priljubljeno kot je trenutno študentsko delo. Glede na to, da bo neugodna gospodarska situacija verjetno trajala še nekaj časa, bodo podjetja še bolj delala na učinkovitosti svojih kadrov, kar je vsekakor pravilno.

Vendar pogledjmo, kaj takšna dejstva pomenijo neposredno za študente. Tako imenovanega malega dela bo posledično vsekakor manj, kot do sedaj študentskega, zanj pa bodo študentom konkurirali tudi brezposelni in upokojenci, ki so zagotovo časovno bolj prilagodljivi kot študentje z določenimi obveznostmi. Večinoma se strinjamo z navedbami nekaterih, da je naloga študentov študirati, delati pa bodo kasneje. Vendar v današnjih časih zadeva ni več tako enostavna, saj starši težko prevzamejo celotno finančno breme študenta, ki po možnosti študira še izven svojega kraja stalnega bivanja, povsem nase. Določen delež dohodkov, potrebnih za

preživetje, si mora študent poiskati sam, ali pa bo prisiljen predčasno opustiti študij. Odvzem trenutnega socialnega korektiva v obliki sedanje davčne olajšave, ki pripada študentom, lahko naredi študij za določene sloje prebivalstva zelo težko dostopen, in to nikakor ne sme biti naš cilj.

Poslanska skupina Slovenske ljudske stranke je tudi od vsega začetka pogojevala podporo zakonu o malem delu samo ob vzporedni pripravi reforme štipendijske zakonodaje. Navkljub obljubam Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, da bo to pripravilo hkrati, pa je zakon o štipendiranju trenutno še le v pripravljalni fazi. Na mizi pa imajo študentje kvečjemu obljube. Vendar samo ustrezna štipendijska politika lahko omogoči vsem, ki so sposobni in želijo študirati, pravične in enakopravne pogoje dostopa do študija, ne glede na status ali oddaljenost od večjih visokošolskih centrov. Dokler to ni rešeno, je tako drastičen poseg v omejevanje dela študentov neodgovorno dejanje. Toliko o samih dogodkih.

Še vedno ostaja nešteto neodgovorjenih vprašanj v zvezi s samim izvajanjem zakona in njegovimi posledicami. Nekateri strokovnjaki poudarjajo, da v Evropski uniji v ospredje prihaja nuja po prožnosti dela ob hkratni visoki stopnji socialne varnosti, vendar ravno te malo delo ne zagotavlja. Tu so še številna opozorila, ki jih na tem mestu ne bi našteval, pričakujemo pa, da se bo v kampanji zdaj v popolnosti razjasnilo tudi, kakšne posledice zakon dejansko nosi, in se bodo volivke in volivci lahko tudi odločili.

Seveda pa istočasno poudarjamo – ponavljam –, da je nujno treba urediti problem statusa študentskih servisov in študentskih organizacij, kar je bilo tudi že danes na tem mestu nekajkrat poudarjeno. Zahteva za razpis referendumu je ustavno in zakonsko korektno vložena, podprli pa bomo tudi amandma glede izvedbe referendumu v poznejšem terminu in s tem omogočili izvedbo referendumov za več referendumskih vprašanj, če bodo tudi razpisani. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine DeSUS bo predstavil gospod Franc Jurša.

FRANC JURŠA: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Pozdrav ministru, prav tako predstavnikom oziroma dvema predstavnikoma študentske organizacije! Kolegice in kolegi!

Državni zbor mora na podlagi določil Ustave, Zakona o referendumu in ljudski iniciativi in tudi Poslovnika Državnega zbora, v rokih razpisati referendum, ki, kot sicer izredno sredstvo ob vetu, predstavlja demokratičnost zakonodajnega postopka v naši državi.

V poslanski skupini spoštujemo to legitimno in demokratično pravico, ki so se je v okviru zakonodajnega postopka pri tem



konkretnem zakonu poslužili študentje in sindikati. Zato bomo predlagani odlok, ki referendum razpisuje in določa datum začetka opravljanja dejanj za njegovo izvedbo in končni datum referendumskega dne, podprli.

Glede na plaz referendumov, ki bodo, kot kaže, po veliki verjetnosti še sledili, bi bilo po eni strani res logično in finančno primerneje, da bi določili en skupen referendumski dan. Zlasti zato, ker, v luči še vedno hude gospodarske in posledično še hujše socialne krize, proračunu in s tem davkoplačevalcem ne bi bilo dobro in primerno naložiti še stroškov referendumov. Smotno pa bi bilo tudi z vidika samih volilnih upravičencev, da bi se na volišče odpravili zgolj enkrat v letu.

Po drugi strani pa je nesmiselno združevati na en referendumski dan več odločanj o popolnoma različnih materijah, ki je vsaka po sebi zahtevna, in jim je treba v času referendumske kampanje posvetiti pač zadostno mero pozornosti v smislu, da bodo volivci in volivke vsebino imeli prepričljivo predstavljeno.

Obstaja seveda tudi velika nevarnost, da bi odločitev posameznega volivca o enem zakonu bila enaka, povzeta za vse zakone, ki bi se skupaj obravnavali na istem referendumu. Poleg tega pa je potreben tudi določen čas, da se zagotovijo vse potrebne priprave in podlage za izvajanje določenega zakona.

Če spregovorim še nekaj besed o zakonu samem, čeprav njegova vsebina ni tema današnje razprave, pa bi želel osvežiti spomin na naše stališče.

Poslanci naše poslanske skupine smo zakon podprli, ker smo se strinjali, da rešitve zakona sledijo aktualnim razmeram, ki ga povzročajo anomalije študentskega dela, potrebam različnih populacij, ki potrebujejo kratkotrajno delo – da bi jim le-to zagotovilo izboljšanje dohodkovnega položaja ter stik s trgom dela –, kakor tudi prilagajanju potrebam po večji fleksibilnosti najemanja delovne sile v današnjih izjemnih in nepredvidljivih razmerah, predvsem v gospodarskem sektorju. Izigravanje in zloraba študentskega dela bo v bodoče, vsaj v zakonskih okvirih, onemogočeno. Študentsko delo se je iz oblike kratkotrajnega dela – v samih začetkih je bilo to zgolj delo med počitnicami – razmahnilo kar v celoletno obliko dela in kot tako vsekakor pomeni neelojalno konkurenco aktivni delovni populaciji. Poraja pa se tudi vprašanje zahtevnosti in kvalitete študija in ohlapnost pogojev napredovanja v višje letnike.

Delovna aktivnost po upokojitvi prinaša veliko pozitivnega, tako za tiste upokojene, ki želijo še naprej ostati delovno aktivni v skladu z njihovimi zmožnostmi, bodisi za tiste upokojene, ki se morajo zaradi nizke pokojnine dejansko obrniti in si poiskati dodaten vir dohodkov, da zmorejo poplačati življenjske stroške ali pa si izboljšati ekonomski standard zaradi želje po dodatnih aktivnostih, ki jih veselijo, pa si jih sicer zelo težko privoščijo. Seveda bo možnost občasnega dela

upokojenev dobrodošla tudi za delodajalce, saj bodo s tem dobili priložnost koristiti dolgoletne izkušnje svojih nekdanjih sodelavcev, ki bodo svoje znanje lahko prenesli tudi na mlajše rodove delavcev.

Da je malo delo obdavčeno tako, kot je po tem zakonu, je popolnoma logično, saj se iz teh virov pridobijo tudi nekatere pravice, hkrati pa so zbrana sredstva namenjena uresničevanju projektov vseh treh skupin upravičencev do malega dela. Z obstoječo ureditvijo študentskega dela in porazdelitve koncesijskih dajatev se je izrodila tudi namembnost porabe dobljenih sredstev iz tega naslova, kot je, recimo, plasiranje sredstev v vprašljive projekte namesto v zagotavljanje študentskih postelj in štipendij.

Res je, da smo bili v poslanski skupini skeptični do vključevanja brezposelnih v to obliko dela, in sicer zaradi bojazni, da bo malo delo postalo nadomestilo za klasične oblike delovnih razmerij, predvsem za brezposelne kot tiste skupine ljudi, ki bi sicer morale biti polno delovno aktivne in za katere je že tako pomembno, da so primerno plačani in ustrezno zavarovani, predvsem pa, da bo tudi njihova starost nekoč socialno in ekonomsko varna. Kljub temu smo pristali na podporo zakonu, saj na nek način vpeljuje varovalke, da bo mogoče vsaj zelo pozorno spremljati in obravnavati učinke malega dela na problematiko zaposlovanja, posebej še s poudarkom na evalvaciji učinkov malega dela za brezposelno populacijo. S tem bo, po naši oceni, tudi dana možnost pravočasnega ukrepanja, da se preprečijo resne posledice prekomernega izkoriščanja tečasne in občasne oblike zaposlitve in tudi izkrivljanja podobe trga delovne sile, ter, nenazadnje, neugodnega vpliva na stanje v državnih socialnih blagajnah. Sicer pa je pozitivno tudi to, da se povečuje nadzor nad ponudniki in odjemalci malega dela, saj bodo vsi vključeni v enoten informacijski sistem, kot dodatna inšpekcijska služba pa bo aktiviran tudi Durs.

Ta zakon pomeni tudi pozitiven prispevek k odpravljanju sive ekonomije in dela na črno. To področje – študentsko delo ter kršitve iz naslova delovnih razmerij v smislu neplačevanja prispevkov, plačevanja dela plače na roko, kršenje določil v zvezi z nadurnim delom in tako dalje –, je po naši oceni tisto sivo polje, ki odnaša velik del prispevkov v socialno, zdravstveno in pokojninsko blagajno.

Zato ponovno opozarjam, da so to področja, ki morajo biti podvržena ustreznemu inšpekcijskemu nadzoru, ki ga kaže zato kvalitetno in kvantitativno izboljšati.

Na koncu naj povem, da bomo podprli odlok.

PODPREDSNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.



Stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke bo predstavil gospod Bogdan Barovič.

BOGDAN BAROVIČ: Hvala za besedo, gospod predsedujoči. Kolegice in kolegi, gospod minister, predstavniki študentov!

Na današnji izredni seji obravnavamo Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o malem delu. Jaz tudi verjamem in sem prepričan v del besed, ki jih je izrekel spoštovani gospod minister ob predstavitvi zakona, da ima ta zakon tudi nekaj dobrih vsebin, kot na primer, dobrodošle spremembe za formaliziranje pridobljenih izkušenj in pa nadgradnjo socialnih pravic v primerjavi z obstoječim študentskim delom. Z vami se v tem delu strinjam. Seveda pa to ni dovolj. Ne moremo zato, ker imamo en delček rešitev, vzeti celoto kot dobro. Jaz sem prepričan, da bi ob mogoče nekoliko daljši razpravi, ob malo bolj razumnih pogovorih med socialnimi partnerji in med prizadetimi na eni strani in pripravljavci zakona na drugi strani, danes ne govorili o odloku o razpisu referendumu, temveč bi mogoče danes govorili o sprejemljivem zakonu o malem delu. Žal temu ni tako. In še, zakaj moramo govoriti o predlogu odloka o razpisu referendumu? V tej državi na veliko žalost, kljub temu, da imamo tri veje oblasti: zakonodajno – parlament, izvršno – vlado in sodno, ki bi morale delati skupaj in dopoljevati ena drugo, te tri veje oblasti med seboj ne sodelujejo in so večkrat sprte kot ne. V Državnem zboru naj bi sedeli ljudje, ki so nas izvolili vsi Slovenke in Slovenci, in naš cilj bi moral biti iskati skupni interes za najboljše rešitve. Očitno se v tem Državnem zboru ne da več pogovarjati in očitno v tem Državnem zboru ni naš cilj sprejeti nekaj dobrega za vse tiste, ki so nas poslali sem za določen čas na delo, ampak so v ospredju takšni in drugačni interesi, za katere pač vsaka od političnih opcij v tej dvorani že ve, kakšni so. Na žalost je neenotnost, ki je posledično tudi kriva za to, da ne pridemo skupaj s kakšnim zakonom, ki je pomemben za državljanke in državljane, tudi koalicija ni enotna med seboj. Težko je pričakovati, če tisti, ki so nosilci, ki imajo svoje predstavnike v Vladi, med seboj ne najdejo skupnih odličnih rešitev, kdaj jih bo potem Vlada, kjer so posamezni ministri iz posameznih koalicijskih političnih opcij, še manj pa, da jih bomo mi v Državnem zboru. Posledično, ker ne najdemo skupnega jezika na nobenem nivoju, velja vsaj še eno določilo naše Ustave, in to je, da ima v tej državi oblast ljudstvo. Bo pač odločilo ljudstvo, ali je predlagani zakon dober ali ni dober, vsak ima svoje argumente. Vsekakor dokazano ni dober, zaradi tega, ker posega v širše segmente, ne samo v študentski del, ta zakon posega v širše argumente. Posega v zaposlovanje ljudi, ki jih ta zakon spravlja v neenakopraven položaj z drugimi, ki prav tako delajo; kot je bilo to predstavljeno, delajo brez

malice in brez regresa, brez odmorov, brez potnih stroškov, brez nadomestil in tako naprej. Na žalost smo navajeni, da bodo delodajalci, ki zaposlujejo ljudi za nedoločen čas, ravno na osnovi možnosti, ki jih ta zakon daje, preusmerili čim večje število ljudi, zaposlenih za nedoločen čas, v zaposlitev po Zakonu o malem delu. Seveda je to za delodajalca zelo poceni in fino, in ima možnost, da dela s temi ljudmi, kar hoče. Kar pa je Slovenski nacionalni stranki in tudi meni osebno, gospod minister, popolnoma nelogično, pa je – bom rekel, da je matematično ena in ena dve –, da je stimuliranje delodajalcev za zaposlovanje za nedoločen čas pravzaprav večje obdavčevanje tistih delodajalcev, ki zaposlujejo za določen čas, ker s tem bodo stimulirani, da bodo ljudi, ki so zaposleni za določen čas, po končani zaposlitvi za določen čas zaposlili za nedoločen čas, ker bodo plačevali manj davkov in ker bodo imeli izkušene ljudi, ki bodo tudi bolj zdravi in raje bodo delali, zato, ker ne bodo iz dneva v dan skrbeli, ali bodo v službi do konca ali bodo šli domov, za mesece ali leta. In ne moremo potem reči, da z Zakonom o malem delu, ki v glavnem govori o delovnem razmerju za določen čas, da stimuliramo tiste, ki zaposlujejo za določen delovni čas. Jaz govorim o drugih segmentih.

Še enkrat poudarjam, da je imel minister tudi v nečem prav. Tudi ker so predstavniki študentov tukaj, se mi zdi prav, da bi se delo, ki ga študenti opravljajo, vključilo v delovno dobo, ker ta zakon daje to možnost, prav bi bilo. In prav bi bilo, da se s takim zakonom tudi študentom ureja socialni status, njihovo varnost, prispevke za njihovo prihodnost. Da se jim daje možnost namesto pripravništva, da skozi, če drugače ne gre, Zakon o malem delu pridejo do opravljene pripravniške dobe in večje možnosti za zaposlovanje. Ampak to je le del celotnega zakona, samo en delček. Prav bi bilo, da se vprašanje nagrajevanja študentov, vključevanja študentov v delo, da se sploh vprašanje študentov in možnosti za študij reši posebej, mora se rešiti. In to se mora rešiti v najkrajšem možnem času. Po drugi strani je prav, da se reši vprašanje brezposelnih, invalidov, pa tudi možnost upokojujencem skozi drugo prizmo, z drugačnimi pogoji dela. Ker pa do teh rešitev, še enkrat, nismo prišli, bodo ljudje odločili sami na referendumu. Lahko, da bodo rekli, da je zakon dober, in zakon bo stopil v veljavo, z vsemi posledicami. Lahko da bodo rekli, da zakon ni dober, in zakon pač ne bo več veljal. Samo ponavadi je to tako, veste, juho smo si skuhalo popolnoma vsi, sem jih naštel na začetku, pa jih ne bom ponavljal. Tako, da poudarjam, da je možnost oziroma da je strošek, ki nastane z referendumom kot edino možno in, hvala bogu, ustavno pravico ljudi, da odločajo sami, posledica vseh nas, ne teh, ne onih, ne tistih, vseh nas. Tudi tistih, ki sedijo na Gregorčičevi, pa še kje.

V Slovenski nacionalni stranki bomo absolutno spoštovali odlok, saj izpolnjuje vse



pogoje. Ta odlok bomo spoštovali, bomo ga potrdili. Potrdili pa bomo tudi amandma, ki predlaga vse tisto, kar 33. člen Zakona o referendumu in ljudski iniciativi dovoljuje, torej prelaga odločanje na kasnejši datum, samo zato, da bomo, če bo prišlo tudi do referenduma o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, če bo prišlo do referenduma o arhivih in če bi slučajno prišlo do posvetovalnega referenduma o TEŠ-6, da se to res zgodi na en dan. Za vse sem rekel "če", ker je odvisno od Ustavnega sodišča, ker je odvisno od volje tudi tega Državnega zbora, pa še marsikoga, vsak ima pač pravico predlagati in ocenjevati, kako in kaj rešiti, kakšen problem. Najbolj veseli bi bili, če ne bi bilo ne današnjega odloka ne kasnejših odlokov o razpisanih referendumih. Zakaj pa temu ni tako, ste pa slišali, če ste poslušali. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Stališče Poslanskega kluba LDS bo predstavil gospod Ljubo Germič.

LJUBO GERMIČ: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Še enkrat vsem lep pozdrav!

Na Ustavnem sodišču trenutno poteka obravnava zahteve za referendumsko odločanje o Predlogu zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju. Ta koalicija se je reforme pokojninskega sistema lotila, ker se bo v prihodnosti razmerje med aktivnim in neaktivnim prebivalstvom na podlagi demografskih trendov močno poslabšalo, pa tudi zato, ker mladi prepozno stopajo v delovna razmerja ali delajo v oblikah, o katerih se ne plačujejo prispevki v zdravstveno in pokojninsko blagajno. Študentsko delo je v veliki meri tisto, ki mlado populacijo zadržuje izven delovnih razmerij, ne le zato, ker bi sami tako želeli, ampak ker je ta oblika dela za delodajalca najugodnejša in jo zato uporabljajo v največji mogoči meri, tudi na račun tega, da bi lahko namesto študentov zaposlili delavca v redno delovno razmerje. Ob tem pa želimo poudariti, da se strinjamo z opozorili dijakov in študentov, da je študentsko delo tudi več zaslužka za izboljšanje socialnega položaja obeh skupin. Zato smo v dosedanji razpravi o Zakonu o malem delu jasno zagovarjali stališče, da se mora voditi štipendijska politika z Zakonom o štipendiranju, saj bi bilo za nas nedopustno, da bi bili iz študija izključeni mladi ljudje zaradi slabšega socialnega položaja posameznika oziroma družine. Zakon o štipendiranju, ki je v zaključni fazi usklajevanj, omogoča prav to – večjo dostopnost študija za mlade –, Zakon o malem delu pa ob tem, da spodbuja redne zaposlitve in je pomemben del naporov pri preprečevanju dela na črno, omogoča izboljšanje socialnega položaja tudi upokojemcem in brezposelnim. Tukaj bi želeli posebej poudariti, da gre za tri skupine, ki imajo urejen svoj status, urejen svoj

socialni položaj, in da se jim z omogočanjem vstopa v malo delo omogoča, da si svoj socialni položaj še izboljšajo. Z zakonom o malem delu se tako rešuje več problemov, naj omenim dva. Zakon ureja plačevanje prispevkov v obe blagajni, pri tem pa bo malo delo še naprej ohranilo svoj fleksibilen značaj in ugodnosti za delodajalca, saj bo njegova obremenitev 29,5 %, kar je manj od obremenitve rednega delovnega razmerja in drugih oblik pogodb. Ob tem zakon vzpostavlja omejitve glede količine opravljanja malega dela za delojemalca kot tudi za delodajalca in na ta način delno omejuje količino malega dela in sili delodajalce, da bodo potrebe po delavcih v večji meri pokrivali z rednim delovnim razmerjem. Pri tem pa je treba ponovno poudariti, da možnost dela študentom ne bo vzeta, saj velika večina dela že sedaj manj, kot pa se z novim zakonom postavljajo omejitve. Je pa prednost nove ureditve v tem, da se bo študentom izvajanje malega dela štelo v pokojninsko dobo, kar je glede na predlagano podaljševanje delovne dobe primerna rešitev in tudi v skladu z normo, da vsako delo šteje. Pri tem bi v Poslanskem klubu LDS želeli opozoriti, da smo v času razprave, tako v pripravi kot v času parlamentarne obravnave predloga zakona opravili vrsto razgovorov z zainteresirano javnostjo, tako tudi s Študentsko organizacijo Slovenije, vendar smo bili presenečeni, da smo naleteli na odziv, da se lahko pogovarjamo samo o tem, ali zakon sprejmemo ali zavrnemo, ne pa tudi o posameznih rešitvah, ki bi jih bilo mogoče izboljšati, če bi za to obstajala volja. Ob tem si se želel dotakniti tudi predloga predlagatelja zahteve za referendum in opozicije, da se referendum razpiše za 8. maj, tako, da bi počakali na morebitne druge referendume, ki naj bi se zgodili. Ob tem bi najprej rad opozoril na dejstvo, da smo podobne predloge opozicije poslušali že pri referendumu o Radioteleviziji Slovenije. Tudi takrat smo v koaliciji vztrajali pri tem, da se referendum izvede čim prej. Zakon o RTV na referendumu ni bil izglasovan, danes pa od opozicije poslušamo očitke o neustreznosti pobiranja RTV prispevka. Če bi takrat poslušali predlog opozicije za kasnejšo izvedbo referenduma, bi bile posledice danes lahko še hujše. Zakon o malem delu sodi v paket ukrepov, ki zvišujejo fleksibilnost in dostopnost trga dela tako za mlade kot za druge ranljive skupine – brezposelne, obenem pa omogoča izboljšanje socialnega statusa drugim skupinam – upokojemcem. Zakon je del paketa, ki ga sestavljajo: pokojninska reforma, Zakon o štipendiranju, Zakon o socialnem podjetništvu in Zakon o preprečevanju dela na črno, pa tudi že sprejeta Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakon o socialno varstvenih prejemkih. Zato je pomembno, da zakon stopi v veljavo 1. 1. 2012. V poslanskem klubu LDS torej podpiramo referendumski datum 10. april.

V Poslanskem klubu LDS spoštujemo legitimno in jasno izraženo voljo volivk in volivcev, da želijo o Zakonu o malem delu



odločati na referendumu, hkrati pa se zavedamo naše odgovornosti do celotnega paketa zakonodaje na socialnem področju, na področju trga dela, in nujnosti, da se ti zakoni implementirajo usklajeno. Zato menimo, da z referendumom ni pametno odlašati in podpiramo čim hitrejšo njegovo izvedbo. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Stališče Poslanske skupine nepovezanih poslancev bo predstavil gospod Vili Rezman.

VILI REZMAN: Hvala lepa, gospod podpredsednik.

Naj še jaz zadnji v vrsti v kratkem predstavim stališče Poslanske skupine nepovezanih poslancev – Solidarnost, in sicer na ta način, da vnaprej povem, da mi ločimo vsebino Zakona o malem delu in postopek, o katerem danes govorimo, in da je danes samo slednje predmet razprave. Vsebina Zakona o malem delu je bila že sprejeta, najprej v Državnem zboru, prvič, in drugič je bilo potem, ko je s strani Državnega sveta bilo opozorjeno in zahtevano, da ponovno premislimo ali smo se prav odločili, ponovno odločeno, da se Zakon o malem delu podpre. Jaz upam, da bo zaradi vsebin, ki so po moji oceni dobre, pozitivne, da bo deležen ta zakon podpore tudi med tistimi, ki bodo prišli 10. aprila na glasovalna mesta in oddali svoje glasove. Zakon se sicer nanaša na več skupin, predvsem na upokojene, nezaposlene in študente, in prav namerno sem ta vrstni red izbral zato, ker se sicer ustvarja vtis, kot da gre samo za problematiko študentov in da je to osrednja in centralna tematika. Sam menim, da ni tako, da so posledice in ambicije tega zakona večplastne, sežejo tudi čez te skupine, ki so bile našete in sežejo tudi v nekatere splošne pogoje gospodarjenja pri nas, v splošne pogoje socialnega varstva, enakopravnosti, pravičnosti in še marsikaj bi lahko našteali. V parlamentu ni bilo enotnih stališč in tudi v Poslanski skupini nepovezanih poslancev ne. Deloma smo se razhajali okoli vsebine in deloma tudi okoli predlaganega roka, v katerem bi se naj opravila vsa opravila in roka, o katerem bi se naj glasovalo o predlogu zakona. Večinska volja v naši poslanski skupini je, da Predlog zakona o malem delu podpremo, ker ocenjujemo, da je dober, in da se opravijo vsa opravila v zvezi z referendumu v obdobju med 1. marcem in 10. aprilom, kakor je bilo predlagano in sprejeto na Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide. To ima tudi drugačen kontrapredlog, predlog v obliki amandmaja, ki smo ga danes prejeli na mizo in ki ga večina naše poslanske skupine ne bo podprla.

Predlog amandmaja ima seveda svojo utemeljitev in ni mogoče reči, da je brez slehernega smisla. Najprej gre za utemeljitev v tem smislu, da se napoveduje cela vrsta, kar

serija referendumov, kar se bojim, ne bo najboljše, pa tudi ni mogoče z gotovostjo trditi, da bomo res priča celi vrsti, celi seriji referendumov.

Drug argument je da bo ta serija referendumov povzročila stroške, o čemer najbrž ni mogoče dvomiti, je pa upravičeno ob tem opozoriti na to, da je treba razmišljati o stroških že tudi takrat, ko se referendum predlagajo, in ne samo potem, ko se o tem pogovarjamo, tako kot danes, in se posledice vzrokov, torej predlogov za referendum, prevajajo na tiste, ki niso enakega mnenja kot predlagatelji.

Poslanska skupina nepovezanih poslancev bo torej podprla predlog odloka z datumoma 1. marec in 10. april in sodimo, da imamo za to tudi tehtne razloge. Prav zavoljo tega, ker se vsebine in postopka oziroma datuma glasovanja ne da povsem ločiti. Menimo, da sta lahko tudi bistveno povezana. Razlogov je pa več. Prvi je ta, da bi, če bi hoteli izbrati drug datum, morali doseči dvotretjinsko večino v tem Državnem zboru, na kar ni mogoče računati. Drug razlog je v tem, da so finančne posledice kampanje in glasovanja ob tem referendumu enkratne. Da so pa posledice, ne samo finančne, tudi druge, socialne, ekonomske in siceršnje, če bi bil ta zakon zavržen, dolgoročne in z mnogokratnikom, če bi govorili o številki stroška, ki ga povzroča referendum sam. Zato mi menimo, da je treba biti, ko bomo ponovno razpravljali o vsebinah in ko bomo odločali o tem zakonu, osredotočen na en sam zakon, da morajo biti opravila, kampanja v zvezi z referendumom osredotočena na točno določene vsebine, da je treba vsebine takrat čim manj mešati, ker se kaj hitro lahko zgodi, da bi v primeru, ko bi imeli pred seboj več vsebin, vse manj razpravljali o vsebinah, in vse bolj o tem, kdo so protagonisti. Če bi ravnali tako, potem bi zagotovo doživeli to, česar si mi ne želimo. Namreč, da bi izostali argumenti za to, zakaj je vredno ta zakon ponovno podpreti. Želeli bi torej, da bi s tem, ko se bo kampanja in glasovalo o enem samem zakonu, preprečili morebitno dominacijo kakšnega drugega zakona, kakšnih drugih vsebin, če bi se pojavljale sočasno.

Torej, iz tega razloga smatramo večinsko v Poslanski skupini nepovezanih poslancev – Solidarnost, da sta izbrana datuma 1. marec in 10. april primerna, in iz razlogov, ki sem jih naštel, tudi amandma, ki je vložen, ne bo deležen večinske podpore v naši poslanski skupini.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Končali smo s predstavitvijo stališč poslanskih skupin. Sledi razprava poslank in poslancev. Prva bo razpravljala mag. Majda Potrata.



MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani gospod minister in predstavniki Študentske organizacije!

Razpravljati o odloku o razpisu referendumu je pravzaprav v teh okoliščinah, ko so izpolnjene vse zakonske in poslovniške določbe, ki mi narekujejo, da moram ta odlok podpreti, pravzaprav nezahtevno opravilo, ker drugega izhoda nimam. Imam pa možnost odločati se o vložnem amandmaju, ki v odloku napoveduje drugačen datum razpisa referendumu. In tu moram kar takoj povedati, da tega spremenjenega datuma ne bom podprla, zaradi tega, ker menim da je prav, da upoštevamo sedanje veljavne določbe, ki omogočajo bolj realno predvidevanje, da drugi datum ne bi dobil dvotretjinske podpore. Ne more me prepričati to, da se napoveduje ne vem koliko referendumov, ker do konca leta jih je lahko še 20, če bomo šli po tem scenariju, kakor se nam nakazuje, ampak to, da ne zagovarjam več referendumov na en dan, ni zvezano z utemeljitvijo, ki mi je pripisana v obrazložitvi spremenjenega datuma, da naj bi šlo za podcenjevanje ljudi, ampak preprosto menim, da se marsikdo z vsebino zakona do zdaj sploh posebej natančno ni ukvarjal, zaradi tega, ker je to naloga politike. In politika je večinsko podprla zakon. In upam, da bo v referendumski kampanji mogoče dokazati, kakšne so vse prednosti zakona, ki smo ga večinsko podprli in o katerem se bodo izrekli ljudje na referendumu. In upam, da bodo prišli na referendum tudi vsi tisti, ki zakon v resnici podpirajo, ker se bojim, da marsikdo, ki zakon podpira, ni dovolj motiviran za udeležbo na referendumu, zaradi tega, ker se mu pač ne zdi vredno odločati o nečem, kar je v ta zakon vgrajeno, to pa je, da je pravzaprav odločitev za malo delo odločitev po lastni izbiri. Malo delo je namreč tista izbira, ki je dana različnim, trem različnim skupinam ljudi, ki imajo vsak zase že urejen status, imajo zagotovljene prihodke, pustimo zdaj to, v kakšni višini, ampak za osnovo, njihovo preživetje je poskrbljeno. Ta osnova se z vstopom v malo delo v ničemer ne zmanjšuje, in to je silno pomembno zaradi tega, ker je bilo marsikdaj slišati zavajajoče podatke, da bi brezposelni dobili manjše nadomestilo za brezposelnost, če bi se odločili za malo delo.

Prepričana sem torej, da je Zakon o malem delu dober zakon in vidim ga kot enega izmed tistih ukrepov in zakonov, ki jih je predlagalo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, mi pa v Državnem zboru sprejeli ali pa jih še bomo, in s katerimi skuša to ministrstvo pravzaprav odpravljati tiste razmere, ki so nas pahnile v krizo, v kateri živimo, na najboljši možen način. Da niso vsi ukrepi vsakomur po godu, je pa tudi dejstvo.

Rada bi opozorila samo na to, da je jedrni zakon ali temeljni zakon – uveljavljanje pravic iz javnih sredstev –, pravzaprav zagotovilo za tisto, kar je bilo že vmes rečeno, da je samo obljuba, ni pa izvršeno. In bi tudi polemizirala z utemeljitvijo – tu so predlagatelji

amandmaja na odlok govorili, da se zmanjšujejo sredstva za štipendije. Jaz ne vem, kako je mogoče kaj takšnega trditi v utemeljitvi in to postavljam kot svojo končno trditev, da so predlagatelji referendumu rekli, da pričakujejo umazano kampanjo. Če bodo zagovorniki referendumu s takimi utemeljitvami res zavajali javnost, potem je vprašanje, kdo se bo šel umazano kampanjo. Jaz pa upam, da bodo na referendumu zmagali argumenti. Hvala.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Besedo ima gospo Vito Rožej, pripravi naj se Matjaž Zanoškar, za njim Andrej Magajna. Gospod Vito Rožej, izvolite.

VITO ROŽEJ: Hvala lepa za besedo.

Referendum načeloma ni institut, ki bi parlamentu, parlamentarni demokraciji pomenil kakršnokoli zaupnico, prej obratno. Ena stvar pa je na tem referendumu, vsaj zame osebno, izredno pozitivna. Prepričan sem, da je povprečna starost podpisnikov pod zahtevo za ta referendum najnižja doslej v Sloveniji. Skratka, da so se angažirali politično predvsem mlajši volivci in volivke, kar je prav gotovo, ne samo za demokracijo, za stanje duha v tej državi, ne samo dobro, ampak absolutno nujno. Nujno je predvsem zato, ker se mi v naših debatah vse prevečkrat zapnemo v neke stare ideološke vzorce, načine delovanja in tako naprej, in upam, da bo tudi ta referendum eden od korakov na poti do večje participacije mlajših volivcev in posledično do nove politike. Jaz sem po eni strani vesel, da je Vladi, ki jo tudi sam kot koalicijski poslanec podpiram, uspelo angažirati mlade volivce, pa seveda zelo nesrečen, da ji je to uspelo na ta način. Skratka, da so, da rečem, negativno nastrojeni, vsaj del njih, tako da če je za iskati kakšen žarek upanja, se mi zdi, da je to ta, da bodo odslej referendumu, volitve in vsi deli demokracije, kjerkoli se pač že da in sme in mora participirati, tudi za mlajše volivke in volivce pomenilo ne samo možnost, ampak tudi neko, pravzaprav dolžnost, možnost, ki bo izkoriščena. Verjamem, da bomo zaradi tega vsi na boljšem. Hvala.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Gospod Matjaž Zanoškar ne bo razpravljajal. Besedo ima gospod Andrej Magajna. Pripravi naj se Franco Juri.

ANDREJ MAGAJNA: Lep pozdrav!

Kdaj torej na referendumu, vprašanje skupnega datuma. Skupni datum je vsekakor prispevek k racionalizaciji stroškov. Kdaj razmišljati o stroških – pred razpisom ali potem, ko določamo datum – verjetno bi bilo treba v obeh variantah, pa vendar bi rekli, kako lahko to jaz razmišljam, ko sem pravzaprav podpisnik pri vseh referendumih. Žal gre za tako pomembne zakone in tako temeljne zakone za usodo ljudi,



da je treba uporabiti tudi ta inštrument. Mnogi pravijo – morda že Zakon o malem delu ljudje razumejo, pokojninskega pa sigurno ne – kaj jih bomo obremenjevali? Ampak jaz mislim, da ga po svoje razumejo. Vrste pred okenci, ko se hočejo še po starem sistemu na hitro upokojiti, tudi predčasno, kažejo, da so nekaj razumeli, kaj jim preti z novim zakonom, tako, da ne bi povsem podcenjeval javnosti. Ne glede na to, da danes ne bi razpravljali o datumu, o odloku, pa se že nekako ta kampanja na nek način začinja, argumenti za in proti se izpostavljajo. Bom še uporabil to minuto ali dve za to, da sam nekaj povem o tem. Kot prvo, kar me je motilo, je bilo to, da se je problematika zaposlenih, upokoјencev in študentov dala vsa pod isti imenovalec, v isti zakon. Na začetku tudi meni ni bilo to dopadljivo. En zakon, ki bi urejal malo delo, torej študentsko delo, delo upokoјencev in zaposlenih. Vendar že, ko sem kasneje proučeval davčno stopnjo obremenitve tega malega dela, sem videl, da te zadeve ne moremo urediti z istim zakonom. Za študente je ta vrsta malega dela, davčna stopnja, velik preskok in obremenitev in bo to delo postalo sigurno manj konkurenčno. Strinjam se z vsemi omejitvami, ki jih je tudi minister predlagal. Študentsko delo je treba drugače urediti, to je nedvomno, anomalije so bile, je treba najti inštrumente, vzvode, da se te anomalije odpravijo. Pa vseeno, davčna stopnja je previsoka za študente, po drugi strani, to hočem pa povedati, za druge delavce je pa prenzka, kot je že tudi danes eden od predgovornikov povedal, pa tudi sam sem večkrat. Stimulirati bi bilo treba, torej davčno stimulirati, trajnejše zaposlitve, preračunana ura dela pri trajnejših aranžmajih bi morala biti manj obremenjena, kar bi stimuliralo delodajalce, ki v teh težkih ekonomskih pogojih težko sklepajo pogodbe za daljši čas. Kratkotrajne zaposlitve, občasna, začasna dela, pa bi morale biti neke vrste izjema, ki jo lahko sicer glede na tendenco po fleksibilnih oblikah dela uvajamo, se strinjam, ampak bi morala biti draga, draga za delodajalca, kajti financirati bi moral delodajalec tudi to situacijo, da bo nekoč delavec, morda že jutri, na cesti in bo v breme družbi, bodisi centra za socialno delo bodisi zavoda za zaposlovanje. Občasna, začasna dela ne morejo biti cenejša kot trajnejše oblika zaposlitve. Pa še nekaj. Pri vseh teh, ki so se tako vneto javljali glede anomalij študentskega dela – jaz sem se pravzaprav že pred desetimi leti, morda sem bil med bolj redkimi, pa so bili drugi tiho, danes pa so neverjetno glasni in me malo skrbi, od kod naenkrat ta preobrat tudi v njihovem razmišljanju. V zakonu med vrsticami oziroma pri interpretaciji beremo, da se ti presežki zdaj ne bodo več naslavljali na stare naslove, ampak da bodo deležniki v bodoče tudi podmladki političnih strank. Je to tudi motiv za tako zagretost po spremembi? Spremembe morajo biti, vendar političnim strankam, ni važno, ali gre za podmladke ali druge sekcije, se tega denarja

ne bi smelo namenjati, pod krinko civilnih organizacij ali kakorkoli. To je dodaten razlog, da je treba temeljito premisliti, kaj sprejemamo.

Datum 8. marec bo pravzaprav omogočil, da si bomo do takrat lahko še marsikaj povedali. In tudi ljudje bodo razumeli.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Besedo ima gospod Franco Juri. Pripravi naj se mag. Radovan Žerjav.

FRANCO JUR: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani minister, spoštovani kolegi in kolegice!

Najprej nekaj o časovnici referendumov. Nekoliko nerodno je poslušati predlagatelje referendumov, in verjamem, da se nahajamo pred sezono in nizom referendumov, ki naj bi ovirali delovanje in sprejemanje pričakovanih zakonodaj s strani Vlade. Malo nerodno je poslušati, kako je potem, ko razpišemo referendum, treba poiskati datum, ko bomo vkomponirali različne referendume glede na tematske sklope in pričakovanja, ki so izrazito politična, češ, en referendum lahko pomaga pri drugem referendumu. Te računice so seveda legitimne, logične, ampak večkrat neumestne. Najprej je treba, da Vlada, koalicija in Državni zbor delajo nemoteno, in če se odločimo za referendum, ki ni sporen, ki ne bo šel na presojo Ustavnega sodišča, dajmo se odločiti ne da bi računali, kako bi na ta referendum obesili nekaj, za kar sploh ne vemo, ali bo o tem še možno glasovati. Torej, če že zahtevate referendum, če opozicija zahteva referendum ali če civilna družba zahteva referendum, naj sprejme tudi odgovornost za ta referendum, in dajmo se dogovoriti o datumu brez drugih špekulativnih razprav okrog tega.

Glede same vsebine referendumov. Osebnostno menim, prvič, da je ta referendum legitimen. Legitimen, ker je bilo za ta referendum zbranih toliko in toliko podpisov, vsaj toliko podpisov, kot jih predvideva zakonodaja. Pridružujem se tudi oceni kolege Vita Rožaja, da ta vidik, ta angažiranost mladih za referendum, kjer se odseva vsaj parcialno del interesov študentske populacije, ima polno legitimnost. Po drugi strani pa je v tej državi v teh kriznih časih skušnjava po reševanju vsakega vprašanja z referendumom zelo velika in ta skušnjava je večkrat orodje opozicije, da bi z referendumom vendarle ovirali normalno delo Vlade. Zato se mi zdijo tisti referendumi, ki nastanejo na podlagi podpisov 30 poslancev, zakoniti, ampak etično sporni, kajti v Državnem zboru smo plačani za to, da odločamo v Državnem zboru, in ko vidvam toliko zbiranja podpisov za vsako vprašanje, se sprašujem, čemu smo tukaj in delamo kot poslanci. Glede same vsebine tega referendumov jaz menim, da je zakon, o katerem bo padla odločitev od 10. aprila, optimalen zakon. Ni idealen, morda, če bi se Vlada nekoliko več potrudila pri usklajevanju s



socialnimi partnerji, tako s študenti kot s sindikati, bi morda prišli do boljših rešitev, ampak ker to očitno politično ni bilo mogoče pri določeni točki, je morala pasti odločitev. Verjamem, da to, kar je bilo doseženo, je optimalno in bistveno izboljšuje stanje, ki ga sedaj poznamo in ki bi ga lahko z enim stavkom opredelili kot legalizirano delo na črno. Mislim, da je prav, da se tudi študentsko delo uredi in da se ta pojem širi tudi na tiste kategorije, ki v teh kriznih časih potrebujejo izhod iz brezposelnosti, iz obupa, in malo delo je ena od možnih formul, ki jo poznajo tudi v drugih razvitih evropskih državah, nismo edini in nismo tukaj neka specifikacija. Specifični smo pa bili v sistemu, ki ga poznamo danes. Tukaj, Slovenija je verjetno unikum, je edina država, ki servisom oziroma posrednikom dela ponuja toliko manevrskega prostora in tukaj to ustvarja pogoje za nastajanje in za razvoj nečesa, kar bi lahko poimenovali zametek tajkunstva, študentskega tajkunstva. Jaz mislim, da je to treba sporočiti javnosti, da mi s tem Zakonom o malem delu preprečujemo nastanek tajkunstva, ki se začne prav pri razpolaganju in posredovanju dela, ki v bistvu poteka mimo pravnih, ki veljajo za zaposlovanje, mimo prispevkov, z močno avtonomijo posrednikov, in tukaj je poanta, pri kateri ne razumem povsem stališča sindikatov. Sindikati so funkcionalno podprli ta referendum, podpirajo to nasprotovanje malemu delu, ampak verjetno iz druge perspektive, zaradi drugega interesa. Pričakoval pa bi od sindikatov, da tehtno in objektivno opredelijo tudi nevzdržnost študentskega dela na način, ki ga poznamo sedaj. Jaz kot poslanec nimam nobenega dvoma o tem, da je zakon, ki smo ga sprejeli, bistveno boljša rešitev od sedanjega sistema. Mislim, da je Vlada in da so koalicijske stranke dolžne to sporočiti in predvsem te argumente posredovati javnosti. Bomo imeli intenzivno volilno kampanjo, tudi jaz sem bil presenečen nad nekaterimi pozivi nekaterih študentskih organizacij oziroma predstavnikov, ko so že a priori napovedali umazano kampanjo, verjetno so se te kritike nanašale na poskuse umazane kampanje z druge strani. Navsezadnje, umazana kampanja se je začela že takrat s temi demonstracijami, kjer manjše skupine so izkoristile povsem legitimen protest za to, da so umazale protest celo z nasiljem. Upajmo, da ne bomo pričeli takih kampanj, da bo kampanja argumentirana, da bomo javnost in državljane soočili s konkretnimi podatki. Hvala.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Besedo ima mag. Radovan Žerjav, pripravi naj se gospod Ivan Grill.

MAG. RADOVAN ŽERJAV: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Kolegice in kolegi!

Z današnjim dnem je več kot očitno začenjamo "referendumarijo", bi temu lahko

rekli. In v naslednjih tednih in mesecih se bomo več ali manj ukvarjali predvsem s temami, ki bodo na referendumih. Žal se bomo ukvarjali s tem, namesto, da bi se ukvarjali s čim drugim. Žal se z dvema temama pač naenkrat ne da ukvarjati in se bomo zaposlovali predvsem s tem.

Sam sem odločno proti tej inflaciji referendumov. Skoraj vsak dan že kdo zbira kakšne podpise za kakšen referendum in zdi se mi, da je ta situacija postala že popolnoma nevzdržna, skratka, nimam besed za njo.

V Slovenski ljudski stranki smo do sedaj podprli en referendum. Tistega, ki smo ga pravzaprav podprle vse politične stranke in je bil izjemno pomemben. Govorim o referendumu o arbitražnem sporazumu, kljub temu, da smo takrat polemizirali, ali je primerno, ali ni vprašanje preveč kompleksno. Je bilo pa zagotovo tako pomembno, da je bilo prav, da smo vprašali ljudi, kaj mislijo. Vmes se nam sedaj napovedujejo nekateri referendumi, ki po moji oceni to ne bi smeli biti, ampak to je moja osebna ocena. Jasno je, da je referendum legitimen, pa vendar sem prepričan, da mora biti odločitev za referendum odgovorna, predvsem pa mora iti za vprašanje, ki je izjemno pomembno. Zaradi, po moji oceni, tudi zlorabe tega inštituta z vseh strani, pa se vzporedno odpira debata ali pa se odpirajo vse močnejša vprašanja, tudi po spremembi zakonodaje v zvezi z referendumom, kar je logična posledica. Sam osebno sem proti temu, da bi to zakonodajo spreminjali. Sem pa seveda za to, da smo vsi bistveno bolj odgovorni do tega inštituta in da se predvsem samoomejujemo, in da ljudi sprašujemo o temah, ki so dovolj pomembne. Sicer pa se lahko tudi odločimo, da bomo vsak zakon poslali na referendum in spraznimo to dvorano, pa ne rabimo Državnega zbora in ne rabimo s tem povezanih stroškov.

V Slovenski ljudski stranki smo bili sicer proti Zakonu o malem delu, ker smo želeli preprečiti, da bi do tega referenduma prišlo. Že takrat se je napovedovalo, da referendum bo in naše razmišljanje je bilo, da bi bilo prav, da bi se takrat zakon zavrnili, da morda ministrstvo še stori kakšno interakcijo z mladimi, s sindikati in z vsemi deležniki, in nato skupaj z zakonom o štipendijah, kot nek študentski paket prideta v proceduro praktično oba zakona. Verjamem, da bi v tem primeru to tematiko veliko lažje sprejeli vsi deležniki. Seveda to tega ni prišlo. Referendum imamo in kakorkoli nam seveda sedaj to ustreza ali ne, bo mladim treba prisluhniti. In jim omogočiti, da bodo imeli vsi možnost študirati. Ne samo tisti, ki so iz premožnejših družin, ampak tudi tisti, ki premožnih staršev nimajo. Tudi tisti, ki bi želeli študirati morda iz Hodoša, iz Pinc ali iz Kočevja, Kobariča, ki so odmaknjeni iz urbanih središč. Skratka, treba je ponuditi prihodnost mladim, in v tej točki je zagotovo to vprašanje relevantno. Bojim se, da bo tudi zaradi kredibilnosti Vlade ali pa, če hočete, same javnomnenjske podpore tej



Vladi, da bodo referendum, ki bodo, ki jih bo očitno več, da bodo vsi po vrsti, torej da bodo ti zakoni, ki bodo vsebina referenduma, da bodo vsi po vrsti padali. To seveda ne bo dobro za to državo, v vseh primerih zagotovo ne in sam bi osebno predvsem želel, da bi vendarle ta odgovornost, ki bi morala biti na nekem večjem nivoju, še posebej bom rekel, v večji meri zavladata med vsemi nami. Zagotovo gre v primeru referenduma o malem delu za legitimno zahtevo, zbranih je bilo ogromno podpisov in takšni legitimni zahtevi prav gotovo ni moč nasprotovati.

Ponavljam pa še enkrat, sem absolutno proti tej inflaciji referendumov, ki se napovedujejo. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Besedo ima gospod Ivan Grill, pripravi naj se gospa Melita Župevc. Ne bo. Gospod Franci Kek.

Gospod Grill, izvolite.

IVAN GRILL: Hvala lepa za besedo.

Poglejte, tudi sam sem bil eden izmed tistih poslancev, ki so proti temu zakonu, ko smo ga obravnavali v Državnem zboru, nasprotovali tako prvič kot tudi drugič. In to kljub temu, da sem prepričan, da je na številnih področjih ta zakon prinesel ali pa vnašal pomembne izboljšave, pomembne premike, in marsikakšno do sedaj neurejeno zadevo tudi uredil. Ampak žal, tako kot v mnogo drugih zakonov se tudi v ta zakon verjetno hote vnaša ali pa se je vneslo neke rešitve, ki so bile pa zagotovo nesprejemljive. In to za študente, za upokoјence, nenazadnje za veliko število raznih skupin in tudi za opozicijo. Ampak glasovalni stroj – koalicija – je seveda ta zakon prvič in tudi drugič izglasoval. In da imamo mi danes to zahtevo za referendum, je krivda izključno na vas, koalicija, pa tudi seveda na Vladi. Če bi bili pripravljeni prisluhniti argumentom, predvsem s strani študentov, pa tudi drugih skupin, bi zagotovo prišli do nekega konsenza, ampak dialog, pogajanja, žal se morajo vedno zaključiti nekako tako, da je tako ena stran kot druga prepričana, da so dosegli tisti svoj pričakovani nabor zahtev. Nikakor pa ni moč pričakovati, da za neke zahteve, s katerimi so pač sogovorniki prišli, ni bilo niti trohice poslušanja in seveda, to niso pogajanja in seveda rezultat tega je, da imamo ta referendum. Jaz seveda to legitimnost podpiram, in tudi ta odlok bom podprl. Me pa žalosti, pa tudi skrbi to, da se v Sloveniji ves čas, predvsem pa s strani koalicije, skuša v javnost plasirati nek vtis, da je referendum nekaj slabega, da je to nekaj nebodigatreba, da se zapravlja po nepotrebem denar in še in še bi lahko naštevali. V marsikateri državi, spoštovana koalicija, ljudje dajejo življenja, se borijo za to, da uspejo priti na nivo take demokracije, da lahko sami ljudje odločajo. Pri nas imamo parlamentarno demokracijo, da vsaka štiri leta

na volitvah izvolimo Državni zbor, parlament, vendar še višja stopnja demokracije je pa zagotovo referendum. In zakaj se ne bi ljudje odločali o teh zadevah na referendumu? Zakaj? Zakaj take neumne trditve, da se ljudje ne znajo odločati, da ljudje tega ne bodo razumeli? Jaz sem trdno prepričan, da ljudje marsikakšno zadevo bolj poznajo, bolj se znajo pravilno odločati kot se pa tukaj v Državnem zboru, vključno z mano. Žal, pogledajte, temu je tako. In prav je, da bi se vedno omogočalo, da ljudje povedo tisto, kar želijo, in to skozi referendum. In zato mene popolnoma nič ne skrbi, da se pač referendumi bodo odvijali tudi v prihodnje. Kljub temu, da so nekateri po tematiki taki, ki sam mogoče imam do tematike pomisleke, ampak če se bodo ljudje o teh zadevah odločali, naj se odločajo. In če bi bilo res tisto, kar trdite – po nepotrebem zapravljanje denarja –, glejte, ni to po nepotrebem. Nepotrebno smo 300 milijonov evrov dali Grčiji, po nepotrebem so šli milijoni, milijarde denarja na račune v Liechtenstein pa na Ciper in tam. Tukaj se nobeden nič ne vpraša, na stotine referendumov bi lahko plačali s tistim denarjem, ki je sedaj na računih tajkunov, pa se nobeden za to ne sekira. A zdaj za tisti denar, ki ga tako ali tako dobijo ljudje, ki na referendumu delajo, pa zganjate tak cirkus. In, če bi bil res namen, da se referendumske zadeve nekoliko racionalizirajo, s tem se seveda tudi jaz strinjam, podprite predlog Slovenske demokratske stranke in tudi ta amandma. Dajmo si poiskati en datum, kjer bo lahko več referendumov istočasno, pa se bo marsikatera zadeva, ne samo zracionalizirala, mislim, da bo tudi postopek bolj zanimiv, ljudi se bo motiviralo in bodo o teh zadevah tudi bistveno bolj razpravljali in se seveda v vsakem primeru pravilno odločali. In tukaj bi bilo treba iskati za naprej, zato vas pozivam, vse, tudi tiste medije, ki skušajo v javnosti ustvariti vtis, da je referendum nekaj nebodigatreba, kot sem rekel, ali celo nekaj umazanega, nekaj nedemokratskega, ne teptati te demokratske vrednote, spodbujamo to, pa mislim, da bomo vedno potem deležni tistih pravih učinkov. In jaz sem trdno prepričan, da je tudi referendum o RTV, ki je bil s tako večino zavržen, bila prava odločitev ljudi, in če vam tisto pač ni prav, je to vaša krivda, tako da jaz bom ta odlok seveda tudi podprl. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Mirko Brulc.

MIRKO BRULC: Lepo pozdravljeni!

Čim slabše, tem boljše. Danes imamo že 40. izredno sejo Državnega zbora, da ne govorim o stotinah sej odbora pod nujnim sklicem. Obenem pa so seveda vsakodnevno prisotni očitki, da se ne ukvarjamo s problemom gospodarstva. Glejte, tudi danes ni študentov več tukaj, so šli, kajti mentor Semolič je enako naredil, ko smo obravnavali en drug predlog o referendumu. Zakaj bi nas poslušali, saj oni so



za socialni dialog, ampak ne vem s kom? Po takih paketih izrednih dogodkov, kamor spada seveda tudi zelo odmevna akcija Študentske organizacije in sindikata, ko so razbijali parlament, je uvodni govor danes študenta tukaj, da je treba na tem področju nekaj narediti, da je treba na področju študentske organizacije nekaj narediti, na področju dela upokojujencev, občasnega dela mladih in tako dalje, ampak verjemite, ni mogoče, danes ni mogoče pripraviti nobenega zakona, da bi bil v zadovoljstvo vseh, sploh pa ne nekaterih. Govorim o malem delu, o pokojninskem, da poenostavljam naslove, o reorganizaciji zdravstva, o delu na črno, o čemkoli govorimo, nič ni več dobro in če poslušamo medije, potem vemo, bolj si žalosten, kot takrat, ko greš ven iz parlamenta, če poslušáš ene Odmeve, ki jih vodi neka gospa. Res je, zakaj se ne bi ljudje na referendumu odločali o vsem, ampak potem ni treba Državnega zbora, potem ni treba, da prevzemamo mi neko odgovornost, pa gremo čez štiri leta na volitve in se potrjujemo ali pa ne. Ne more, jaz ne podcenjujem, referendum je legitimna pravica, je treba vedeti, kdaj je potreben in je treba vedeti tudi, na kakšen način, kaj koga sprašujemo. Ne podcenjujem nobenega, ampak če grem zdaj na ulico spraševati o malem delu tiste, ki so podpisovali, ker so tudi za to dobili plačano, če vedo o vsebini zakona pet stavkov, plačam jaz tisti njihov podpis. Cela vrsta je takšnih, in to je logično. Prepričan sem da je tudi med nami marsikdo, ki se ni poglobil v celotni Zakon o malem delu, o pokojninskem in tako dalje. Nikar pa na ulici računati, da bodo vsi vedeli vse, ampak gre za izjemno propagando in tukaj ste seveda dobri. Kajti jaz res ne vem, kako prepričati študente – pa danes ni razprava o vsebini zakona –, ampak vseeno, kako jih prepričati, da jim ta zakon o malem delu prinaša več, ne manj. Več. Da bodo imeli najmanj 4 evre plačano uro, ker vem, da jih nekateri privatniki izkoriščajo, da bo imel plačan prispevek za pokojninsko zavarovanje, da se mu to šteje nekam v neko dobo, da ima plačano zdravstveno zavarovanje. Vemo, da je delo študenta zelo ugodno za delodajalca, tudi ta ima omejitve, da ne bo izkoriščal teh mladeničev in mladenk, prav je da delajo – nekateri iz socialne potrebe, nekateri zato, da si zaslužijo za dopust, eni pa za cigarete in še kaj –, ampak večina gara za to, da si izboljša standard. In žalostno je, da marsikateri iz štipendije in tega zaslužka plačuje položnice svojim staršem. To so problemi, o katerih bi morali govoriti.

Sedaj pa referendumski dan. Najprej je bila predvidena cvetna nedelja, prefinjena akcija, sedaj pa je dan zmage, čeprav je dan zmage 9. maja dan zmage nad nacifašizmom. Nehajmo se delati norca iz teh datumov, vse je treba spoštovati in določati referendume ne zato, da nagajamo enkrat, bi rekli, cerkvi, enkrat prebivalstvu, enkrat ne vem komu. In tudi obrazložitev, ki jo imam tukaj in jo je pripravila

SDS za ta amandma, ki ga vlaga, kaže, da je zelo pritlehen in da je nivo tak, da je človek res žalosten. Govori o tem, da se zmanjšuje sredstva za štipendije, kar je popolna laž, govori o nekih kurjih tatovih in tako dalje, in s takimi propagandami nastopati v predvolilni ali predreferendumski kampanji, taka bo metoda in ljudje, ki so jezni in tako dalje, stopijo na ta vlak in potem gre pač tja, kamor gre.

Zato, ker želim, sam osebno, zainteresirane volivke in volivce o vsebini zakona, o katerem se bo odločalo na referendumu, natančno seznaniti – dobre in slabe strani, ni vse zlato, kar se sveti –, zato mislim, da ni dobro, da imamo na isti dan več referendumov. To ne pomeni, da volivka in volivec ali tisti, ki bo glasoval, ne more obkrožiti "za" ali "proti" na štirih, petih listih, ampak želim, da bi vedeli, o čem odločajo, kajti njihova odločitev ima neko težo in to je treba spoštovati. Zato mislim, da gre za zahtevne materije, zahtevne vsebine, o katerih se je treba zelo jasno pogovoriti na zborih volivcev ali kakorkoli bomo to imenovali. Tukaj bom aktiven in se bom potrudil, da bodo sprevideli, da je ta, zdaj pa govorimo o tem zakonu, koristen za mlade, manj mlade in tudi tiste starejše. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Janez Ribič, pripravi naj se gospa Darja Lavtižar Bebler.

JANEZ RIBIČ: Hvala za besedo. Spoštovani!

V Slovenski ljudski stranki smo zelo konstruktivno pristopili k predstavitvam prvih osnutkov Zakona o malem delu, saj smo prepričani, da so predvsem na področju študentskega dela potrebne korenite spremembe. Trenutna ureditev namreč ne služi več svojemu namenu, na ureditev svojega statusa glede možnosti opravljanja dela pa čakajo tudi upokojujenci. Zato smo delo ministrstva na tem področju v začetkih v Slovenski ljudski stranki načelno podpirali, saj smo pričakovali, da se bo zakonski predlog o malem delu skozi obravnavo tudi ustrezno popravil in prilagajal socialnim skupinam z iskanjem optimalnih rešitev glede na realno stanje v naši državi. Na žalost se je pokazalo, da pomanjkljivosti v predlogu zakona niso bile odpravljene, rešitve se niso usklajevale, pogajanja s socialnimi partnerji, še posebej s študentsko populacijo, ki jo zakon najbolj prizadene, pa so bila vodena po načelu vzemi ali pusti.

Slovenska ljudska stranka je tudi od vsega začetka pogojevala podporo Zakonu o malem delu z vzporedno pripravo reforme štipendijske zakonodaje. Pa kljub obljubam Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, da bo to pripravilo, je štipendijska reforma trenutno šele v pripravljalni fazi oziroma jo celo umikate iz obravnave na določenih delovnih telesih. Vendar samo ustrezna štipendijska



politika lahko omogoči vsem, ki so sposobni in želijo študirati, pravične in enakopravne pogoje dostopa do študija, ne glede na status ali oddaljenost od večjih visokošolskih centrov. Na tem področju ne sme biti nobenih razlik, dostopnost do študija pa mora biti čim bolj enakomerno porazdeljena, tako za tistega iz Bele krajine ali Koroške kot za Ljubljančana. Dokler to ni rešeno, je tako drastično omejevanje dela študentom neodgovorno dejanje.

Na podlagi teh dejstev in razočaranja, da predlagatelj zakona ni upošteval skoraj nobenih pripomb širokega kroga ljudi ter na ta način uveljavil po mnenju Slovenske ljudske stranke neživljenjski zakon, katerega delovanje v praksi je močno vprašljivo, Slovenska ljudska stranka tega zakona ne podpira. Predlagatelj zakona so namreč spregledali in ignorirali vsa opozorila, da bo Zakon o malem delu v prihodnosti povzročal hude preglavice tako delodajalcem kot delojemalcem.

Zakon v nobenem delu ne govori o aktivni politiki zaposlovanja mladih, prej obratno. Mladi diplomanti bodo po morebitni spremembi zakonodaje tudi po diplomi lahko delali kot mali delavci, to pa je oblika zaposlitve, ki ne prinaša nobene socialne varnosti, možnosti najema kredita in podobno. Še več, preprost izračun pokaže, da bi oseba, ki prejema denarno socialno pomoč in ne dela nič, prejela večji znesek kot oseba, ki bi delala maksimalno število ur malega dela na mesec po povprečni urni postavki. Aktivnega zaposlovanja mladih diplomantov Zakon o malem delu še vedno ne ureja. Država bi morala stimulirati zaposlovanje mladih, z, na primer, nižjo obdavčitvijo in podobno. Nisem pa zagovornik referendumov, saj kot je dejala ena izmed poslank, plačaš en referendum, pa jih dobiš pet; potem ne vem, zakaj smo mi tukaj. Hvala.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospa Darja Lavtižar Bebler. Pripravi naj se gospod mag. Franc Žnidaršič.

DARJA LAVTIŽAR BEBLER: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani!

Referendum o uveljavitvi Zakona o malem delu torej bo, o tem Državni zbor ne more več avtonomno odločiti drugače. Po mojem globokem prepričanju pa je ta referendum nepotreben. Študentje z uveljavitvijo tega zakona ne bodo ničesar izgubili, saj bodo tudi poslej lahko prek malega dela opravili do 720 ur na leto, s čimer bodo v enem letu lahko zaslužili 6 tisoč evrov bruto. Bodo pa pridobili dodatno socialno varnost, dodaten zaslužek k že zagotovljenim prejemkom, priznane delovne izkušnje in vštevanje v pokojninsko dobo. Kdo pa bo z uveljavitvijo Zakona o malem delu izgubil? Študentski servisi in študentske organizacije. Logično je, da oboji zakonu nasprotujejo, saj študentski servisi na račun študentskega dela živijo prav bohotno.

Funkcionarji študentskih organizacij pa se, kot vidimo, ne otepajo s pomanjkanjem, temveč prav nasprotno. Stvari so torej zelo preproste. Z vsemi okrepljenimi dejavnostmi, zlasti študentskih servisov in študentskih funkcionarjev, tičijo zelo veliki denarji, bojda so bili nekateri podpisi za referendum tudi posebej plačani, kar je odveč posebej komentirati.

Glede datuma izvedbe referenduma oziroma predloga SDS za izvedbo vseh pričakovanih referendumov na en dan, konkretno 8. maja, pa tole. Nikakor ne gre za žaljivo podcenjevanje volivcev, ko zatrjujemo, da gre za vsebinsko zahtevne odločitve in da je težko skrbno in odgovorno pretehtati vsakega od potencialno razpisanih referendumov. Vprašajmo se, kolikšen delež našega volilnega telesa dobro pozna, denimo, danes veljavni pokojninski zakon, ki je v rabi že 10 let. Zelo majhen delež. Ker je pač materija pokojninskega zakona zelo obširna, zelo zahtevna in razvejana, če govorim samo o njem. Takšna so pač dejstva. Dejstvo pa je tudi to, da se s sprožanjem plazu zahtev po referendumih sproža še en drug proces, in to je namenoma izzvan proces erozije parlamentarne demokracije. Ko je nenadoma treba ob ustrezni negativistični kampanji zrušiti vsak pomembnejši zakon, ki ga je pripravila vladna koalicija. Čemu? Ali zato, da bi naslednjega dne, 9. maja, slavili dan zmage? Ali zato, ker bi SDS s tem želela položiti temeljni kamen za drugo republiko in za 50+? Zgolj retorični vprašanji, seveda. Mi smo predlagali že večkrat, da bi bilo smotno predvideti en dan v letu ali pa dva dneva v letu za razpis več referendumov hkrati. Ampak o tem se moramo pogovarjati v miru, razumno in takrat, ko nam ne bo nad glavo visel politično motiviran referendum. In to takrat, ko smo že ugotovili, da je treba celotni Zakon o referendumu in ljudski iniciativi spremeniti. Za to pa sem. Ampak za takšne populistične zahteve, s takimi slabimi nameni, pa seveda nisem. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Milenko Zihlerl, pripravi naj se gospod Anton Kampuš oziroma za njim gospod Gvido Kres.

MILENKO ZIHERL: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Lep pozdrav gospodu ministru, kolegicam in kolegom!

Začel bi pri amandmaju, ki ga je predlagala Slovenska demokratska stranka, in sicer tudi sam ocenjujem, da v poplavi referendumov, ki se obetajo v tem letu, da bi bilo zelo racionalno in logično, da se izvedejo na en dan. Lahko bi razpravljali, ali je v amandmaju predlagani dan primeren. Vsekakor pa mislim, da ni vmesno, da razpravljamo o tem, da pač ne bi uvedli referendumskega dne.

Zakaj je referendum potreben? Ob tem, da Vlado podpira samo še okoli 15 % ljudi, pomeni, da Vlada pač prihaja na dan s takimi



ukrepi in zakoni, ki jih posamezni segmenti družbe ne zdržijo in vidijo nevarnost, da bi se nekaj že pridobljenih pravic ali pa neko stanje bistveno in drastično poslabšalo. In zato so vse pobude za referendum bile pač vložene. Zastonj je razpravljati o legitimni in nelegitimnih referendumih. Če mi lahko kolega, ki o tem razpravlja, našteje enega nelegitimenega, potem je tudi rezultat nelegitimen. Tukaj sploh ne vidim, da je smiselno o tem razpravljati. Referendumi so vsi legitimni. Pobuda, če je legitimno zbrana, je referendum legitimen. Čaka nas malo delo, pokojnine, usoda bloka 6 Termoelektrarne Šoštanj, arhivi, pa verjetno še družinski zakonik. O tem nismo razpravljali danes.

Kako bo na referendumu? Verjetno se vladna stran boji referenduma, glede na zadnjega, s katerim je imela slabo izkušnjo. Kajti, rezultat je bil zadosti zgovoren. To sem enkrat že povedal, da je vladna stran rabila vsaj 150 tisoč glasovalcev, da bi bil rezultat šele izenačen. Potem bi pa lahko govorili, da bi morda vladna stran zmagala na tem referendumu.

Torej, referendum je. Tudi sam se strinjam, moje stališče je, da so referendumi nepotrebni, ker bi lahko prvič, Vlada prišla s takimi predlogi, da ne bi zrevolitirala ljudskih množic, in bi morda kazalo razmisliti, ali ne bi bilo dobro, da minister ali Vlada stopi korak nazaj, da bi nekoč v prihodnosti naredila dva naprej in bi spremembe, za katere se pa vsi strinjamo, vsi ki tukaj notri sedimo, za katere se strinjamo, da so nujne. In če preidem na malo delo, je vsekakor treba, se kaže potreba, da se uredi stanje na področju malega dela. Malo delo je vsekakor nujno, bodisi kot nekakšno socialno, torej izboljšanje standarda študirajoče populacije, bodisi da rabijo delovne organizacije, kajti študent, šolajoča populacija, pač naredi enkrat ali večkrat na leto tisto, kar redno zaposleni v celem letu ne naredijo. Po drugi strani z malim delom zapolnjujemo delovna mesta v času dopustov ali pa kakšnih drugih neobičajnih razmer. In zaradi tega vsekakor, ker je potrebno, je treba narediti in odpraviti vse napake. Neke napake, neka nuja, neke zlorabe so pa bile, da se je pokazala potreba po urejanju malega dela. In s tem se vsi strinjamo, mislim, da vseh 90, ki nas sedi tukaj notri, pa na vladi, pa verjetno še v stroki, v stanovskih organizacijah. Preveč je bilo ekscesov na področju malega dela. In sicer, nerazumno bogatenje določenih segmentov, določenih vodstvenih struktur v študentskih servisih, nekatere stvari so bile take, da bi jih lahko celo določene komisije obravnavale, recimo cenitev nepremičnine, cenitev je stala 80 tisoč evrov. Zame je opravil cenitev pooblaščen cenilec za neko zadevo za 200 evrov. In če tukaj ni sum pranja denarja? In da se ni gospod, takratni Kos oglasil, potem lahko samo sklepam – ali je slabo obvešččen ali so pa delali z roko v roki. Študentski servis si je privoščil nakup jahte kot sredstva za pouk voditeljev čolnov, in še in še.

Vendar pojdimo še na dobro stran, iz malega dela se financira študentska dejavnost, ki jo toпло pozdravljam. V našem mestu deluje Klub Ostriga, v kateri se lahko artikulirajo vse dejavnosti, ki jih želi imeti študirajoča populacija, dobro pa vključujejo tudi starejše dijake, pa ker so sosede kluba upokojujencev, celo z njimi dobro sodelujejo. Torej, nek vidik bodoče ureditve malega dela je vsekakor, da se iz malega dela, prvič, vzame del sredstev za socialno varnost, torej za delovno dobo tega, ki opravlja malo delo, da del ostane za delovanje študentskih organizacij, študentskih društev po mestih, po občinah, in sama birokracija pa ne stane toliko kot so si do sedaj odrezali od študentskega plačila. Sami vemo, da je ta zakon zbudil velik revolt in celo demonstracije smo imeli. Dvomim, da so bili tam notri samo študentje, ampak so bili tudi očitno najeti hujskači, kajti bodoča inteligenca ne verjamem, da ne bi vedela, kje je sedež predsednika Vlade, da ni tukaj na Šubičevi, in so ga s kockami hoteli iz te stavbe spraviti, ampak nekje drugod deluje. Bodoča inteligenca, če tega ne ve, ni inteligenca. Hujskač, ki je pa od drugod prišel, kar kažejo indici, pa jih seveda kolegica gospoda ministra še tudi slučajno ni raziskala, je pa neka druga zgodba. Potem zakon še ni bil v tej hiši. Zakaj so ga iskali, pa protestirali v tej hiši? Je bil v neki drugi hiši. Na koncu pa vsekakor malo delo rabi tudi zaščito. Tukaj imam spisek, dobro so drugače študentje organizirani, spisek neplačnikov. Bi kazalo še za druge segmente objaviti spisek neplačnikov. Notri so nogometni klubi, seveda obvezno Vegrad, pa ne bi našteval, ker po drugi strani vidim, da študentski servisi tudi v take bolj obrobne, pa poslovno sumljive ali pa slabo stoječe organizacije pošiljajo ljudi na delo. Na koncu še o stroških referendumu, še enkrat. Vsak 4 milijone so ocenjeni, torej, če jih združimo – namesto 5 krat 4 kar je 20 milijonov –, bi lahko s 4 milijoni pokrili vse demokratično upravičene zahteve prebivalcev Slovenije. Vendar, ta denar se takoj vrne nazaj, to ni nekaj à la tajkunski krediti pa Luksemburg, pa poštni nabiralniki. V komisijah so navadno ljudje, ki krvavo rabijo ta denar in komaj ga dobijo, ga verjetno že tudi porabijo za nekaj nujnega. Potem pa tudi material, ki se tiska, in tako dalje, za referendum tudi neka organizacija dobi, torej ti 4 milijoni evrov so porabljeni koristno, torej ne gre kar nekam v zrak, da smo jih vrgli proč, kot je bilo rečeno. In zato vsekakor kaže podpreti, da bi bil referendumski dan, in počakati na referendumu kakšen bo rezultat, in glede na rezultat bo, gospod minister, ali bo domača naloga ali popravni izpit še enkrat, to je pa v rokah volivk in volivcev. Sam pa še vedno mislim – o referendumih ne gre tako lahko razpravljati, eni so dobri, eni so slabi, vsak je bil sprožen zaradi nečesa zelo perečega. Hvala lepa.



PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Gvido Kres. Pripravi naj se gospod mag. Sajovic.

GVIDO KRES: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovane kolegice in kolegi!

Jaz imam občutek, da je duh iz steklenice ušel. Vse preveč je, lahko bi rekel, izkoriščanja groženj z referendumi. Mislim, da mora svojo krivdo pri vsej tej zadevi, pri takšnemu stanju, priznati tudi Vlada. Mi nimamo nič proti temu, da bo referendum, če je legitimna zahteva takšna, če zakon določa, da je treba referendum razpisati, ga je pač treba razpisati. Tukaj ni debat. Je pa res, da podpiram amandma Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke, ki želi na ta način, da bi prišlo do tega, da bi se referendumski dan določil na način, da se združi na isti dan več referendumov, ker vse to, kar se obeta in ob vsej tej klimi in ob vsej tej maniri, ki je trenutno zavlada v naši državi, lahko pričakujemo še kakšen referendum več. In jaz Vlado popolnoma razumem, je v škripcih in ne vem kako se bodo izvajale reforme, če bo čisto vsak zakon prišel na referendum. Mislim, da bi bilo najbolje, da se Vlada začne ukvarjati samo še s tistimi zadevami, ki so nujno potrebne, ki jih lahko obravnava, to pa je z izboljšanjem gospodarskega stanja, in najbolj verjetno bodo morale takšne reforme počakati na kakšen kasnejši čas. Ker razmere v državi so res slabe, z vsakim dnem se povečuje brezposelnost, po drugi strani bi imeli pet referendumov, pa če to damo na prst, je to 20 milijonov, pa če bi imeli samo enega, se 16 milijonov prišpara, pa je naša litijska šola pod streho. Po eni strani dobivamo podatke, da letos ne bo razpisa za investicije za nove šole, denarja ni, potrebe so, ampak ta učinek investiranja v gradnjo se pomnoži, veliko bi bilo to delovnih mest v takšnih investicijah. Z referendumom delovnih mest ne bo, samo en dan pač toliko in toliko nekih stroškov, ki peljejo v take velike izdatke, kot se iz tega da razbrati.

Jaz sem danes bil pri kolegu obrtniku. Zelo, zelo, moram reči, da se mi je kar malo zasmilil. On je rekel, če bi bil danes star 24 let, sigurno ne bi več živel v Sloveniji, med drugim je pa tudi to povedal, da je celo Evropo dal skozi, pa da lepšega konca za življenje kot je Slovenija enostavno ni, ampak v takšnih razmerah se več delati ne da. Te obrtnike obremenjujemo z vsem, z nerazumnimi zahtevami, pritiskamo na vsakem koraku, od tistega, ki še kaj plača, bi mu potegnili vse, od tistih, ki so pa milijone pognali, pa ne dobimo nič. Samo primer, 24 evrov, dolžan socialni, Zpizu, zaradi napake, ker pač 24 evrov ni bilo poravnanih, prideš k zdravniku, sestra za tabo maha s tisto kartico, gospod, vi pa nimate plačano, pa 30 let obrtnik, pa ne vem, koliko dal državi, pa saj se tam lahko pogrežeš. Toliko te je lahko v tistem trenutku sram. Mislim, da je malo ljudi tukaj notri v tem Državnem zboru, ki dajejo takšne zgodbe skozi, pa

vendarle mislim, da bi morali težiti k temu, da bi bila delovna zakonodaja fleksibilnejša, da bi bilo lažje vstopanje na trg dela in pa, seveda, tudi lažje odpustiti višek delovne sile, ampak v tistem trenutku naj pa država poskrbi s svojo socialo in naj na ta način tudi čim več prispevkov pobere, da bo imela za take zadeve. Poleg tega pa naj še povem, struktura gospodarstva v Sloveniji je takšna, da je nizka dodana vrednost, ob taki veliki brezposelnosti je še to dodaten razlog, da je iztržek, davčni iztržek, bistveno manjši. Tudi to bo treba prestrukturirati, ampak ob vseh takih problemih in na takšen način ne vem, kdaj bomo prišli do zelenega cilja. Jaz skratka podpiram amandma, pa želel bi, smo vsaj v tem racionalni, če že ne moremo biti racionalni v zahtevi po referendumih. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod mag. Borut Sajovic, pripravi naj se gospa Silva Črnugelj.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa, gospod predsedujoči za besedo. Prijazen pozdrav tudi ministru!

Dober večer Slovenija, referendumsko država! Kaj bomo rekli? Očitno politika pada na izpitu, vsi smo si danes edini in jaz sem vesel, ko poslušam mnenja z vseh strani, da seveda dosedanja ureditev študentskega dela ni ustrezna. Slišal sem številne potrditve in tudi po tej razpravi sem vse bolj prepričan, da je ministrstvo z ministrom na čelu pripravilo dober zakon, ki rešuje številne probleme, žal pa čisto vseh ne. Na tem izpitu predvsem pada politika, če bi se seveda pozicija in pa opozicija ne delili tako ostro, če ne bi bil cilj dela slovenske politike, seveda, destabilizirati stanje v tej državi, potem se o takih referendumih danes ne bi pogovarjali. Jaz sem zelo presenečen, ko sem slišal tamle kategorično zatiranje enega od poslancev, da so bili med demonstracijami, ki so bile uvod v to zgodbo, da so bili tam hujskači. Eni očitno imajo več podatkov kot pa drugi, ampak dejstvo je, da ne z demonstracijami ne s tem referendumom ne bomo nič rešili, slabo, neurejeno stanje, v katerem na račun študentov bogatijo predvsem študentski servisi, bo ostalo še naprej. Kaj pa se bo dogajalo s temi študenti? Seveda ne bodo imeli delovne dobe, ker se ne plačuje prispevkov, tako pa je ta rešitev, ki jo je pripravilo ministrstvo, dobra. Govorili smo v sloganu, da vsako delo šteje in da se seveda prispevki tudi za krajše obdobje, tako v pokojninsko, kot v zdravstveno blagajno, plačujejo. In z obema blagajnama vemo, da imamo težave. Nekdo je izrazil, eden od mojih predhodnikov, hudo skrb, češ, da je vlada v stiski. Daleč od tega, vlade prihajajo in pa grejo, v stiski smo in bomo mi vsi skupaj, pa ne znamo poiskati rešitev, ne na področju pokojninske reforme, ne na področju študentskega dela. Takega primera in take ureditve študentskega dela, kot ga imamo mi, gospe in gospodje, v Evropi nima prav nobena država. Skandinavske



države se ta trenutek pogovarjajo in dogovarjajo o rešitvah na področju dela, kjer bi seveda delovna doba trajala tudi do 70. leta, nekateri razmišljajo še celo več. Balkanske države, med njimi Črnogorci, Bolgari in Romuni, tam bodo delali brez težav do 65. leta, ne zato, ker bi jim bilo to všeč, ampak zato, ker enostavno drugače ne gre. Če ni rednih vplačil in dovoljšna zaposljivost, potem iz vreče, ki se imenuje pokojninska blagajna, ni kaj jemati in ni česa deliti. Mi pa bomo v interesu neke politike vse te zdravorazumske predloge porušili, zadevo zakurili in moram reči, da bo še težje v času, tistem, ki pride po tem. Tisti, ki kurijo te ognje, ne vedo, da se jih na politično navodilo, politično komando, ne da ugasniti, in to bo največja težava in beda te države. Ceno igrackanja politike bodo pa, seveda, tako kot vedno, plačali ljudje.

Spomnim se novice v enem od dnevnikov, nekaj dni nazaj, ko so rekli, "ali je treba, da vsi skupaj plačujemo referendum, ker politika ni opravila svojega dela". Del politike in mi v poziciji smo tisti, ki smo svoje delo opravili vestno in odgovorno. Ni res, ni res, da se nismo pogovarjali in dogovarjali s študenti. Vedno so jim bila vrata odprta, in so jim še. Tukaj je bil interes očitno višji in večji, in to je tisto, kar me skrbi. Lahko se z nekom pogovarjaš, vendar dogovor je mogoč, če popuščata oba. Če pa nekdo trmasto vztraja na svojih izhodiščih, potem teh dogovorov v tej državi ne bo. In če se bo vedno našel del politike, ki bo kljub temu, da ve, da so nekatere rešitve slabe, ponudil kratkoročno potuho za nabiranje političnih točk, potem se nam, drage državljanke in državljani, slabo piše. Jaz se s takim referendumom ne strinjam, zagotovo se ga bom pa udeležil, in lahko je tudi ta referendum eden tistih prelomnih, kljub temu, da jih veliko misli tudi drugače. Prišli bodo časi resnice in če jo spoznamo prej, tem bolje za nas.

Kar se pa tiče rešitve in urejanja na področju referenduma. Dejstvo je, da so pri nas v zakonodaji, kot jo imamo, politično motivirane zlorabe možne, pa sploh niso zlorabe, ta trenutek so čisto legalno, ustavno in zakonito sredstvo, ki pa so s tistim zakonom, ki v tej državi vse redkeje velja, to pa je zakon zdrave pameti, velikokrat v nasprotju. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospa Silva Črnugelj, pripravi naj se gospod Jakob Presečnik.

SILVA ČRNUGELJ: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Lepo pozdravljeni, kolegi in kolegice!

Moram priznati, da pač ne sodim med tiste poslance, ki sem ravno navdušena nad referendumom za vsako ceno. Ta referendum, žal, bo, ne glede na to, kakšne argumente bomo tukaj z leve, desne in sredinske strani zoper ali v prid zakonu rekli. Jaz sem za Zakon o malem delu z veseljem glasovala, ker mislim, da je

eden redkih zakonov, ki je bil dejansko skrbno pripravljen, in ne pripravljen samo v tem mandatu, ampak dejansko, tisti, ki imate spomin, bil je pripravljen tudi v minulih mandatih, zaradi tega ker študentsko delo je posebnost Slovenije, in kot tako obliko dela ga ne poznajo druge evropske države. Ampak, dobro, v redu. To je neka naša specifičnost, ki je in se je na nek način prijela, ampak ta zakon je vsem deležnikom, se pravi študentom, brezposelnim in upokojujencem omogočil, da legalno, na legitimen način dela zaslužijo in dejansko boljše živijo, kot bi sicer živeli s sedanjim načinom študentskega dela.

Nekateri govorci pred mano so rekli, da je jabolko spora samo 30 milijonov evrov, ki da bojsa z njimi upravlja študentska organizacija in da se s tem nekateri v študentski organizaciji bogatijo. Ja, mogoče je res, da v študentski organizaciji bogatijo na račun dijaškega in študentskega dela, samo ne pozabimo, da tukaj imajo profit tudi drugi. Vsi tisti deooci, dedeji in vsi ostali, ki zaposlujejo študente in imajo zaradi tega toliko nižjo ceno dela. In ne nazadnje ne pozabimo, da vsi ti študentje, ki danes delajo prek študentskega servisa, če bi pač obveljal tako dober zakon, bi enostavno imeli tudi možnost uveljavljanja minulega dela prek prispevka. Ampak eni so enostavno okuženi z virusom referendumov. Nekdo je rekel "referendumanija". Jaz si želim, da bi imel kak dober serum ali pa karkoli že, cepivo, če smo že o cepivih znali govoriti. Ampak katero je tisto cepivo? Glava nas bo bolela, vse tukaj v tem parlamentu, ko bomo pač enkrat čez, ne vem, mogoče tudi čez pet let, plačali ceho nereševanja tega vprašanja, pa ne samo v tem mandatu, ampak tudi v preteklih mandatih. In zato si, recimo, v vseh teh pravljičnih uricah mogoče zaželim, da bi bila tista dobra vila in bi mogoče nekako dobila tisto čarobno cepivo proti taki "referendumaniji" in tem številnim pobudam za referendume. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Jakob Presečnik, pripravi naj se gospa Breda Pečan.

JAKOB PRESEČNIK: Hvala lepa.

Ker imam tri sekunde, samo to bi ponovil, kar smo že večkrat rekli gospodu ministru, da naj pospeši pripravo štipendijskega zakona. In zagotovo bo pol dela pri osveščanju ljudi in obveščanju ljudi pred... / izklop mikrofona/

PODPREDSIEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Gospa Breda Pečan, imate besedo. Naslednji bo gospod Alojz Potočnik oziroma Tadej Slapnik.

BREDA PEČAN: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Dober dan v tej še primerno zgodnji uri, zato, da lahko kakšno koristno besedo rečemo okrog tega odloka in okrog samega referenduma.



Glede na to, da sem poslušala uvodno besedo predstavnika predlagateljev referendumov, si bom dovolila tudi sama kaj več reči, ne samo o odloku, ampak tudi o čem drugem. Tako, da podpredsednik ne zamerite, če bom malenkostno kršila tudi poslovnik.

Dejstvo je, da ta referendum zagotovo ni koristen. Koristen ni zaradi tega, ker, tako kot vsi referendumi, ki so vsedržavni, povzročajo zelo visoke stroške. In če že gremo, čeprav je to zelo demagoško rečeno, pa vendarle bom povedala, bi ta denar lahko porabili, recimo, tudi za te štipendije, o katerih študentje tako zelo radi govorijo. Vendar, ko razporejajo denar, ki ga dobivajo od provizije za posredovano delo študentom iz študentskih servisov, takrat pozabljajo na to, da bi, namesto da bi kupovali parkirišča, recimo, tam pri K4, da bi raje ta denar porabili za to, da bi tisto leto razdelili 100 štipendij, ali mogoče še kakšno več, ker ne vem točno, koliko so bila ta parkirišča – glede na to, da so sredi Ljubljane, so verjetno zelo veliko vredna. Pa še marsikaj drugega. Recimo, kako bi lahko nekatere agencije, namesto, da si zaračunavajo tako provizijo, kot si zaračunavajo, dali del te provizije za štipendije, namesto da bi kupovali nepremičnine, jahte in podobne stvari.

Referendum zagotovo ne potrebujemo zaradi tega, da bi lahko uveljavili svojo moč, svojo oblast in predvsem moč svojega kapitala ljudje, ki se redijo na študentskem in dijaškem delu, ki zbirajo denar iz žuljev, lahko rečemo, študentov. Ampak dobivajo denar ne zato, ker v resnici posredujejo delo, ampak zaradi tega, ker vsakemu študentu, ki si sam najde delo, in vsakemu dijaku, ki si sam najde delo, dajo v roke napotnico, zaradi tega, da lahko ta otrok – zame so to vendarle vsi otroci –, da lahko gre k delodajalcu in da tam zasluži tisti denar, ki ga rabi za svoje življenje, za priboljšek ali karkoli. Za nič narediti, za to, da stiskajo eno napotnico, dobijo provizije, kolikor se spomnim, okrog 5 % od vsake njegove ure. Če je to način, da pokleknemo pred voljo ljudi, ki imajo zelo veliko denarja po zaslugi drugih, če to ni izkoriščanje človeka po človeku, potem res več ne vem, kaj je to.

Zaradi tega ne bom nasprotovala temu odloku, ker pač ne smem nasprotovati, zaradi tega, ker je to praktično vnaprej odločeno, da moramo potrditi odločitev o tem, da referendum bo, ker je bilo zbranih baje malo manj kot 50 tisoč podpisov, na katerih, mimogrede, so bile, rojstne letnice: 1922, 1923, 1926, 1929, 1930, 1933. Kaj mislite, zakaj je tako zelo pomembno, da dajo podpise k razpisu referendumov ljudje, ki jih zagotovo ne samo ne zanima, kaj se dogaja z malim delom, ampak ljudje, ki se jih niti zakon ne dotika. Jaz razumem, če podpiše zahtevo za referendum nek dedek ali babica v zvezi z referendumom, recimo, o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ampak za malo delo mi pa res ni jasno, zakaj so prispevali, in mislim, da tudi njim ni jasno, zakaj so prispevali podpise, pa ne gre za podcenjevanje.

Komentarji takrat, ko nekdo v tej dvorani govori, so nezaželeni, tako z desne kot z leve strani, mimogrede.

Mislim tudi, da je hipoteza, da je treba referendum skonstruirati na en sam datum, želja, ki jo imajo nekateri, pa mislim, da nima nobene prave podlage. Zakaj? Zaradi tega, ker množica referendumov, ki se pojavlja in napoveduje, zagotovo ne zasluži pravega spoštovanja, ker ne gre v resnici za resnično potrebo po izjavljanju ljudske volje, ampak gre predvsem za manipulacije s človekovimi pravicami, ki jih tudi konec koncev ta referendum krši. Zakaj? Zaradi tega, ker če pogledamo, kaj se bo pravzaprav zgodilo, če bo referendum uspel – zgodilo se bo to, da bodo še naprej študentje izkoriščana raja, ampak niti ne od delodajalcev, temveč od tistih, ki jih k delodajalcem s posebnim pooblastilom pošiljajo. Mislim, da bo v tem primeru treba resno razmisliti, ali je sploh pošteno in prav, da na tak način organiziramo posredovanje študentskega dela.

Pa še nekaj bi rekla. Ko govorimo – zdaj v kratkem bomo začeli odločati tudi o Zakonu o preprečevanju dela na črno –, vprašajmo se, koliko dela na črno poteka pod krinko študentskega dela. Koliko dela na črno poteka pod krinko študentskega dela. In to je zagotovo vprašanje, na katero odgovarja Zakon o malem delu, ki ga odpravlja in omogoča, da bodo študentje delali toliko, kolikor je prav, da bodo ob tem tudi redno lepo študirali in da bodo imeli tudi drugi možnost in legalno delali to, kar delajo sedaj nezakonito.

Jaz seveda tega amandmaja tudi ne bom podprla, zaradi tega, ker se mi zdi nesmiselno odločanje o vprašanju, ki ga je podpisalo skoraj 50 tisoč ljudi, odlagati v neko neskončno oddaljenost, zaradi tega, ker bodo ta čas že pozabili, kaj so sploh podpisali; ob tem, da je vprašanje, če so sploh vedeli, kaj so podpisali.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:

Besedo ima gospod Jože Tanko. Pripravi naj se gospod Vili Trofenik oziroma gospod Lojze Posedel.

Izvolite.

JOŽE TANKO: Hvala lepa za besedo. Spoštovani!

Referendumi so posledica, lahko rečemo, napačnega, tudi izključevalnega pristopa koalicije pri obravnavi pomembnih družbenih vprašanj, tako v političnem prostoru kot tudi v obravnavi predlogov s tistimi, ki so ali ekonomsko-socialni partnerji ali pa sicer povabljeni partnerji in zainteresirani partnerji pri obravnavi določenih tem. Zanimivo je, da imamo sedaj pred seboj štiri referendumske pobude, in vsako od teh referendumskih pobud je vložil ali pa zahteva drugi predlagatelj. Za Zakon o malem delu je nosilec Študentska organizacija, za ZPIZ so sindikati, zakon o arhivskih gradivih



predlagamo podpisniki iz opozicijskih strank, in pa posvetovalni referendum o TEŠ, začuda, poslanci Zaresa kot prvopodpisani, in še nekateri drugi. Skratka, vsi tisti, ki razpravljate o smiselnosti referendumu, dajte najprej nekatere stvari urediti v svojih vrstah. Kako je sicer mogoče, da Poslanska skupina Zares kritizira tiste, ki predlagajo referendumsko odločanje o pomembnih družbenih vprašanjih in to kritizirajo tiste skupine, ki so življenjsko zainteresirane za obravnavo določenih tem in sprejem ali nesprejem določenih zakonov, na drugi strani pa taisti podpišejo pobudo za referendum o neki drugi temi, in to posvetovalno zahtevo ne tisto, ki odloča tej stvari, definitivno. Tako da glede teh interpretacij o tem, kdo karkoli in kogarkoli ovira, dajte, prosim, najprej razčistite to v svojih koalicijskih vrstah, tako glede izrednih sej, preiskovalnih komisij, zahtev za referendum in podobne stvari. Sami sebi ste največja ovira.

Kar zadeva to pobudo in naš amandma, ki se nanaša na idejo, da bi poskušali počakati vse te zahteve in pobude, ki so napovedane in so v postopku referendumskega odločanja, tako ZPIZ-2, ki ga zahtevajo sindikati, kot zakon o arhivskih gradivih in odločitev o eventualnem posvetovalnem referendumu, je edina logična odločitev, da se, ker vemo, da se bo v teh postopkih slej kot prej nekaj na tem področju zgodilo, da si vzamemo dovolj dolg varnostni čas, da lahko o vseh teh temah odločamo na isti dan. Mi smo vložili tudi zakon, ki določa referendumski dan. Za mnoge, predvsem koalicijske poslanske skupine, ni bil sprejemljiv datum referendumu na cvetno nedeljo, ker ima to neke slabšalne prizvoke, čeprav je to zelo pomembno povezano z odločitvijo slovenskih državljanov in državljanek v tej naši bližnji preteklosti. Tokrat predlagamo, da je ta referendumski dan druga nedelja v maju, to je obdobje tam okrog dneva zmage, ki je pomembna praznična postavka pri mnogih v Republiki Sloveniji. In ta datum je po mojem neškodljiv, ker na ta dan dobimo vsi, tisti ki izgubijo, in tisti, ki dobijo. In se mi zdi to nasprotovanje referenduskemu dnevu in pobudi, da se ti referendumi obravnavajo na isti dan, nesmiselno. Mi smo to prvič predlagali že novembra meseca, ko smo odločali o referendumu o RTV, koalicija je to vehementno povozila, misleč, da bo rezultat na referendumu 12. decembra glede Zakona o RTV kaj drugačen, pa se je pravzaprav zgodil polom koalicije zaradi tega, ker ni prisluhnila predvsem pobudi opozicijskih strank. Da pa naš predlog ni kar nekaj, pa vam bom citiral ponovno tisto, kar ste zapisali v svoj koalicijski sporazum, in sicer ste zapisali v poglavju 11.9 na strani 47 – Ustavno skladden volilni sistem in referendum –, da naj bi bili vsi referendumi na isti dan, gospa Pečan. Jaz upam, da ste vsi koalicijski poslanci prebrali koalicijski sporazum, da veste, kaj ste takrat sprejemali, ko ste sestavljali koalicijo in vlado. Ali pa so te vaše razprave pravzaprav dokaz, da gre za koalicijski nesporazum, da

dokumentov, ki ste jih sprejeli, ne razumete, jih nočete razumeti, in zato se tudi dogajajo stvari, ki so take, da niso pravzaprav ničemur podobne. Rad bi vas opozoril tudi na eno mnenje Zakonodajno-pravne službe, ki je sicer v enem drugem postopku predlagalo, da bi v primerih, kadar bi odlog referendumu bil za določeno obdobje racionalen in gospodaren, da je za to predvidena rešitev že v obstoječem zakonu, in na to rešitev posebej opozarja dr. Igor Kaučič, ustavni pravnik. Če ne spoštujete teh avtoritet s področja ustavnega prava, ki priporočajo racionalne rešitve, potem je najbrž nekaj narobe.

In glede na to, da vemo, kaj se bo zgodilo v bližnji prihodnosti, da je to vse zelo predvidljivo, bi od koalicije, ki je nagnjena k varčevanju, deklarativnem varčevanju, pričakoval tudi praktično podporo predlogu, ki določa, ki ubeseduje in uokvirja to vašo načelno držo. In predlog amandmaja za referendumski dan je idealen za to in zato predlagam, da ga tudi podprete. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Besedo ima gospa Alenka Jeraj.

ALENKA JERAJ: Hvala.

Eni od predgovornikov so nam očitali, da je cvetna nedelja in zdaj dan zmage prefinjena akcija. Kakšno drugo prefinjeno akcijo bi lahko ob tem komentirali, ampak, če se vrnemo k zadevi.

Nam nekdo očita, da hočemo ohraniti status quo in take stvari, kot so, za katere vemo, da niso dobre in da takega sistema ne poznajo nikjer po Evropi. Torej, zakaj ste ga pa potem v bistvu ohranili, na primer, napotnice in cele kolobocije, ki se bodo ob tem dogajale, tripartitno podpisovanje in tako naprej. Če je tako slab, potem bi ga najbrž popolnoma spremenili, pa še nekaj drugih rešitev je takih, ko ste samo iz študentskega dela pač preselili zadevo na druga področja.

Nekateri ste rekli, da bi se lahko mirno še nekaj časa pogovarjali o referendumih; res bi se lahko, od leta 2008, ko ste to zapisali, kot je bilo citirano, v koalicijski sporazum, dve leti bi lahko mi o tem debatirali in do zdaj že sprejeli kakšno rešitev o referenduskem dnevu, tako, kot ste zapisali sami v koalicijski sporazum. Na primer, zakon o kampanji je bil pa zelo hitro sprejet – o referenduskem kampanji –, ko ste Vladi dodali 100 tisoč evrov za kampanjo, ni bilo treba nič mečkati, nič se počasi pogovarjati in tako naprej, ampak je bilo to možno narediti zelo hitro. Tudi, ker se vam je zelo mudilo z zakonom o RTV, če bi takrat pristali ali pa se skušali pogovarjati podobno, kot se pogovarjamo zdaj o isti stvari, o enem referenduskem dnevu, bi morda imeli na 10. april, ki ga predlagate, dva referenduma –, RTV in malo delo –, pa ga mogoče ne bi izgubili. Tako se vam je pa mudilo in nam zdaj očitata računice in kaj mi želimo in kaj mi računamo. Najbrž je bila ena računica prej v igri, decembra, ko smo glasovali o RTV-ju.



Samo še to, o zdravi pameti, kako je in kako je ni. Zdrava pamet, moja ali pa vseh državljanek in državljanov, zagotovo narekuje več referendumov na en dan. Stoprocentno, kogarkoli boste vprašali, "ali se ti zdi, da bi imeli štiri referendume na en dan ali bi bilo boljše štiri na različne termine?", vam bo vsak pri zdravi pameti v tej državi odgovoril, da imejmo štiri referendume v istem dnevu. Ali pa razmišljamo različno o zdravi pameti in kaj to je zdrava pamet. Tako, da nam očitati kalkulacije in nam očitati cel kup stvari – predlagatelj tega referenduma je Študentska organizacija Slovenije. Tudi sami so predlagali, da se lahko za en mesec zamakne, ob tem se ne bo stresla država, nič presenetljivega se ne bo zgodilo, če bomo namesto 10. aprila odločali o tem 8. maja. Veliko težje pa boste na okroglih mizah in vaših poslanskih večerih, kot je govoril kolega, razlagali, zakaj ste glasovali proti, da bi bil referendum o, na primer, tudi pokojninskem, na isti dan kot referendum o malem delu. Kako boste pa to pojasnili tam? Kar poskusite 50 ljudem, ki bodo v vaši dvorani sedeli, reči, da zato, ker je toliko težka materija, da je boljše, da to nedeljo odločajo o malem delu, čez 14 dni pa pridejo še enkrat in odločajo o ZPIZ. Dajte no mir, ne imejte ljudi za norca in ne nam govoriti, kaj mi računamo in kaj mi želimo vam podtakniti. Preberite si, kar ste si napisali. Govoriti, da imamo mi zdaj neke hude želje o referendumskem dnevu – očitno ste jih dve leti nazaj imeli tudi vi, sicer ne bi tega zapisali v koalicijski sporazum, ampak se je od takrat nekaj zgodilo. Bojite se rezultatov referenduma in zato imate take težave s tem. En mesec gor ali dol tej državi ne bo pomenil popolnoma nič. Zato predlagam, da podprete naš amandma in potrdimo skupaj 8. maj za referendumski dan oziroma dan, ko bomo odločali o referendumu o malem delu in še katerem, če bo v tem času prišel. Eni ste rekli, bi stlačili vse... / izklop mikrofona/

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Gospod minister dr. Svetlik, imate besedo.

DR. IVAN SVETLIK: Hvala lepa. spoštovane poslanke in poslanci!

Poslušal sem natančno to, kar ste povedali, in mogoče je to tudi priložnost, da o malem delu najbrž spregovorim, verjetno zadnjič v tem parlamentu.

Malo delo je treba postaviti na nek kontinuum med delom za nedoločen čas, ki je najbolj varno, pa najmanj prožno. Potem sledi delo za določen čas, potem pridejo pogodbeni dela, pa študentsko delo, pa delo na črno. In malo delo postavljamo vmes med delo za določen čas in pogodbeni in študentska dela. S tega vidika lahko trdim, da želimo z Zakonom o malem delu povečati varnost tistih, ki danes opravljajo študentsko delo, pogodbeno delo, da ne govorimo o delu na črno – če gre za vprašanje teh socialnih učinkov. Edino v enem

primeru to ne bi bilo res. Če bi bilo res, da bi skozi Zakon o malem delu redne zaposlitve, zaposlitve za določen čas in nedoločen čas prehajale v obliko malega dela, vendar je verjetnost tega izjemno majhna – zakaj? – ker so mala dela občasna, priložnostna, ker gre za to, da samo določene cikluse delodajalec s tem pokrije, in to so nam povedali številni delodajalci, s katerimi smo se doslej pogovarjali. Zato, ker če bi bilo to res, bi danes ti delodajalci ponudili še več študentskega dela, ker tam ni nobene omejitve, še več, kot ga danes ponujajo, pa ga ne. Zato, ker pač tako delo ni primerno za kogarkoli v kakršnikoli obliki. In tudi za to ga ne more biti več, ker bo dražje, kot je danes študentsko delo in ne bo dodatnega ekonomskega motiva, ampak bo kvečjemu manjši motiv, da bi se tako delo tako ponudilo.

Tako, da govoriti o tem, da bo malo delo tisto delo, ki bo brez pravic, je na tem mestu neumestno, ampak bo samo dalo pravice tistim, ki jih že itak imajo z drugega naslova.

Odpirali ste vprašanje štipendij. Zelo, kako bi rekel, nesrečen sem, ko že desetič ali dvajsetič poslušam, da nismo uredili vprašanja državnih štipendij že s socialno zakonodajo. Pa smo jih, pa ste poslanci v tem Državnem zboru te zakone sprejeli in državne štipendije na nov način bodo podeljene za šolsko leto 2011/2012. In to tako, da bodo dostopne ne samo tistim, ki imajo danes neto dohodek 200 evrov na člana družine, pardon, 400 evrov na člana družine, ampak 600 evrov na člana družine, in višje bodo. Tako, da to preprosto ni res. Hkrati pa verjamem, da bomo lahko skozi proces odločanja v Državnem zboru spravili tudi štipendijski zakon, ki bo celovito vse te štipendije uredil, pri čemer, kot rečeno, so državne štipendije kot ključne za tiste, ki imajo nizek socialno-ekonomski položaj, že urejene.

Rad bi se dotaknil še vprašanja, ki ga študentje dostikrat odpirajo, pa tudi drugi razpravljavci, o tem, zakaj urejati malo delo hkrati in ga ponujati več skupinam. Mi smo imeli pri tem mnogokatero razlogo, navedel bom samo enega: da je treba v tej družbi povečevati medgeneracijsko solidarnost. Ne segregirati ljudi, ampak poskušati skozi institucije doseči, da se srečujejo različne generacije o različnih dejavnostih hkrati. In zato me skrbi takrat, ko mladi, ko študenti zahtevajo – oni bodo pač naša elita v prihodnje, izobraženci, bodo zavzemali najpomembnejše položaje –, me skrbi, ko že zdaj, ko še to niso, zahtevajo nek poseben zakon, neke posebne privilegije mimo tistega, česar so lahko deležni tudi drugi.

In mogoče samo še odgovor na vprašanje, ki je bilo tudi postavljeno, koga se Vlada boji. Jaz ne morem za celotno Vlado ta hip odgovarjati, lahko odgovorjam v svojem imenu in moj odgovor je tak, kot je bil že nekajkrat v teh dneh. Ne, ne bojimo se ljudi, bojimo se za ljudi. Zakaj? Zaradi tega, ker, vsaj jaz osebno, pri vseh teh razpravah, pobudah, opažam neko samodestruktivno delovanje



premnogih posameznikov, pa da ne rečem tudi institucij v tej družbi. Ker se vsi skupaj ne ukvarjamo s pravimi vprašanji, z vprašanji prihodnosti, z vprašanji strukturnih sprememb, ampak predvsem s preteklostjo, z nekimi parcialnimi interesi, dostikrat tudi lahko rečem pritlehnimi interesi. In edino strukturne reforme nas bodo peljale iz krize. Čakanje na to, da jih bo nekdo drug naredil namesto nas, pa ne. In strukturne reforme terjajo spremembe od vseh nas, in vprašanje, ali bomo skupaj šli vanje ali pa bomo poskušali biti všečni. Samo vzemite primer Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju; zelo jasno je bilo povedano, da ga je neka vlada dala na stran, ker pač to ni bil popularen zakon. In danes sem slišal, pa se morda tega nisem niti prej zavedal, da je bilo urejanje študentskega dela tudi dajano na stran, ker ni bilo popularno. Mi, jaz osebno, mislim, da je to napačno. In zato gremo v take spremembe, za katere menimo, da so dobre, da so nujne za prihodnost naših ljudi. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Zaključujem razpravo o predlogu odloka.

Prehajamo na razpravo o vloženem amandmaju, to je amandma poslanske skupine SDS k četrtemu razdelku odloka. Želi kdo razpravljati o tem? Ugotavljam, da ne, zato zaključujem razpravo. O amandmaju bomo v skladu s časovnim potekom seje zbor odločali v okviru glasovanj pol ure po prekinjeni 2. točki dnevnega reda. S tem prekinjam to točko dnevnega reda.

Prehajamo na **2. TOČKO DNEVNEGA REDA, TO JE NA OBRAVNAVO ZAHTEVE ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH.**

33 poslank in poslancev s prvopodpisanim Jožetom Tankom je 11. 2. 2011 Državnemu zboru predložilo zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih.

Za dopolnilno obrazložitev zahteve dajem besedo predstavniku vlagatelja, gospodu mag. Branku Grimsu.

Prosim.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani, vsem prav lep pozdrav v imenu predlagateljev zahteve za referendum!

Živimo v državi, v kateri smo iz opozicije v tem mandatu vložili več kot sto zakonov in še na desetine drugih ukrepov za oživitve slovenskega gospodarstva in za hiter izhod iz krize. Vsi naši predlogi so bili do zadnjega zavrnjeni iz političnega napuha. Vlada pa je predlagala zakon, s katerim predlaga zapiranje arhivov po nujnem postopku. In ko

smo izrazili nasprotovanje temu zakonu, ker je protievropski, smo s strani tistih, ki so zavrnili več kot sto naših predlogov zakonov za oživitve slovenskega gospodarstva, slišali, da smo mi zazrti v preteklost. Pa naj razume, kdor more. V Sloveniji očitno je pri sceni, kakršna je, mogoče prodajati tudi take očitne politične nesmisle, ki bi se jim kjerkoli na zahodu nasmejali od srca. V Sloveniji pa nas žal smisel za humor očitno že nekoliko mineva.

Benjamin Franklin je že pred več kot 200 rekel: "Kdor se odpove svobodi za več varnosti, bo na koncu izgubil oboje, ker ne svobode in ne varnosti ne zasluži." In svoboda vedeti je ena temeljnih človeških pravic in je temelj demokracije. Vsaka demokracija, v kateri pravica vedeti ni polno uresničena, je samo farsa. Evropska unija, kajti današnje dogajanje je treba osvetliti izključno z vidika vrednot Evropske unije, je o tem vprašanju že zdavnaj sprejela jasno stališče. Zadnje je tisto, ki ga je ta sedanja vladajoča koalicija na predlog svoje vlade, danes tudi vidimo zakaj, sramotno zavrnila pred letom dni, ko ni hotela izraziti podpore evropski resoluciji o evropski zavesti in totalitarizmu. Evropska zavest je očitno za sedanjo vladajočo garnituro zelo daleč. In da bo to v luči predloga zakona jasno, preberem 6. člen te resolucije, ki je bila v Evropskem parlamentu sprejeta skoraj soglasno, in tudi z glasovi vseh prisotnih evropskih poslancev iz Slovenije, vključno s tistimi, ki predstavljajo vladajočo koalicijo, ki v Evropi očitno kaže nek drug obraz, doma pa svoje pravo lice. 6. člen te resolucije Evropske unije – Evropskega parlamenta – se glasi: "Evropski parlament obžaluje, da se 20 let po razpadu komunističnih diktatur v srednji in vzhodni Evropi v nekaterih državah članicah še vedno neupravičeno omejuje dostop do dokumentov, ki so pomembni za posameznike ali potrebni za znanstvene raziskave; poziva vse države članice, naj si resnično prizadevajo za odprtje arhivov, tudi arhivov nekdanjih notranjih varnostnih služb, tajne policije in obveščevalnih služb, čeprav je treba zagotoviti, da se to ne bo izrabljalo za politične namene." Na primer, s sprejetjem takega zakona o zapiranju arhivov, kot smo mu priče v Sloveniji. Evropa si je namreč že zdavnaj na jasnem, da je pravica vedeti nad pravico do zasebnosti. Ko gre za privilegirance, te je zelo dobro opredelila Zvezna republika Nemčija in v svojem zakonu tudi zelo jasno določila, da je treba ne le zagotoviti, ampak tudi vzpodbujati zgodovinsko in politično, gospe in gospodje, ter pravniško obdelavo dejavnosti službe državne varnosti. Točno to, kar vi hočete preprečiti. Zakaj? Ker je pravica vedeti ljudstva nad pravico tistih privilegirancev do zasebnosti, ki so imeli dostop do teh informacij tajnih služb totalitarnega režima – v Sloveniji je bila to SDV oziroma Udba, in da tisti, ki so od njihovih informacij imeli korist, na teh informacijah temeljili svojo oblast in zlorabljali to oblast za različne namene, tako, da bi se lahko skrili pred



javnostjo. Javnost ima pravico vedeti. To je načelo Evropske unije, ko gre za to vprašanje.

V Sloveniji je sedaj že popolnoma jasno, da je temeljno vprašanje, ali imamo slovenskega Waldheima. Veliko je vzporednic. Gre za načelo, da je Waldheim vedel o določenih kršitvah človekovih pravic v enem totalitarnem režimu. In postavlja se vprašanje, koliko je drug predsednik vedel o kršitvah človekovih pravic v drugem totalitarnem režimu. To vprašanje je odprto, tega vprašanja ni mogoče več zapreti v steklenico, odprli pa ste ga sami z zapiranjem arhivov. Vsa zgodba, zakaj se je pojavil ta zakon sedaj, v času, ko bi potrebovali zakone za ožvitev gospodarstva in izhod iz gospodarske krize, je preveč prozorna. Kajti, v vsaj enem primeru je prišlo do tega, da so bili arhivi brez problema na razpolago za raziskavo. Potem, ko se je pojavil gospod Omerza, ki je želel raziskovati čas državnega terorizma SDV na avstrijskem Koroškem, ko je šlo za netenje direktnih medetičnih, meddržavnih spopadov, pa se je iznenada pojavil problem. In vmes ni bilo nič drugega, kot predlog za ustavno obtožbo zoper predsednika države. Kdor verjame, da je to zaporedje dogodkov samo naključje, ima do tega vso pravico, konec koncev nekateri tudi verjamejo, da je zemlja ravna plošča.

Skratka, predlog za referendum je evropsko utemeljen z vidika evropskih vrednot. Zapiranje arhivov pa je ne samo protievropsko, ampak je tudi protirazvojno, kajti Evropa ne razume dajanja odlikovanj šefom Udbe, šefom tajne politične policije, Evropa ne razume poimenovanja cest po različnih diktatorjih in Evropa ne razume zapiranja arhivov kar počez, in tista država, ki to počenja, postane z vidika Evropske unije eksot. In ko gre za vprašanje investiranja v eksota; nekdo, ki bo tehtal, kam bo vložil svoj denar med več enakovrednimi državami, bo zagotovo pogledal, katera država spoštuje vrednote, ki so evropske, ki so torej njemu blizu. In če bo neka država v očeh potencialnih investorjev eksot, se bo tej državi verjetno izognil na daleč, saj ne bo prepričan, ali je njegova naložba ustrezno varovana. Zato je nasprotovanje temu zakonu tudi temeljno razvojno vprašanje. In seveda tisto, kar trdijo predlagatelji ustavne presoje, da naj bi taka zahteva potencialno pomenila hudo škodo varnostnim, gospodarskim in zunanjepolitičnim interesom Republike Slovenije, točno sami počnejo tisto, kar uporabljajo za izgovor za to, da bi arhivi zaprli. Nič, kar je v teh arhivih, ne more biti bolj destruktivno, kot je prikrivanje podatkov in nadaljnje sejanje dvomov, kar so sedaj opazili že tudi naši zamejski Slovenci na avstrijskem Koroškem, in nekateri najbolj ugledni člani zamejske skupnosti Slovencev na avstrijskem Koroškem so se izrekli za to, naj se vendar te arhive odpre, naj se dovoli njihovo znanstveno, politično in drugo preučevanje, zato da teh dvomov ne bo več. Kajti vprašanje, ali imamo slovenskega Waldheima, škodi tudi njim,

škodi vsem, škodi državi, škodi ugledu in to ste povzročili tisti, ki ste arhivi zaprli. Še enkrat povem, nič, kar je v teh arhivih, sem trdno prepričan, ne more biti bolj škodljivo kot vaše početje z zapiranjem arhivov.

In če za konec še povzamem: pravica vedeti je pravica, ki jo Evropska unija, ko gre za vprašanje privilegirancev, uporabnikov informacij tajne politične policije, postavlja nad pravico do zasebnosti teh privilegirancev. Torej je vaša prva utemeljitev ustavne presoje z evropskega vidika, z vidika evropskih vrednot, očitno nična.

Drugič. Ko gre za to, da postaja na ta način država nek rdeči eksot, je seveda očitno nična, celo smešna trditev, da gre za...

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Hvala lepa, gospod Grims.

MAG. BRANKO GRIMS:... gospodarske interese.

In za konec, ko gre za vprašanje verodostojnosti in ugleda države Republike Slovenije, samo še enkrat ponovim: nič, kar je v teh arhivih, zagotovo ni bolj sporno, kot vaše protievropsko zapiranje teh arhivov.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Hvala lepa, gospod Grims.

V zvezi s to zahtevo je Odbor za kulturo, šolstvo, šport in mladino zboru predlagal predlog sklepa o zahtevi Državnega zbora Republike Slovenije za presojo ustavnosti posledic, ki bi nastale zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov na referendumu.

Besedo dajem predstavnici predlagatelj, predsednici odbora, gospe mag. Majdi Potrata za dopolnilno obrazložitev predloga sklepa.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala lepa, gospod podpredsednik, za besedo. Poslanke in poslanci, gospa ministrica!

Govorim torej kot predsednica odbora in z velikim veseljem sem bila dolga leta tovarišica. Državni zbor je na 24. seji, dne 4. februarja 2011, sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov. 11. februarja pa je skupina poslank in poslancev s prvopodpisanim Jožetom Tankom, na podlagi 90. člena Ustave Republike Slovenije, 12. člena v povezavi s prvim odstavkom 12.a člena Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi ter prvega odstavka 185. člena Poslovnika Državnega zbora, vložila zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o navedenem zakonu. Obenem je skupina poslank in poslancev vložila tudi predlog odloka o razpisu zakonodajnega referenduma. V tej zahtevi je predlagano referendumsko vprašanje, ki se glasi: "Ali ste za to, da se uveljavi Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu



dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, ki ga je sprejel Državni zbor na seji, dne 4. februarja 2011." 16. februarja 2011 pa so poslanske skupine Socialnih demokratov, Zares, DeSUS in LDS odboru predložile predlog sklepa, naj Ustavno sodišče presodi, ali bi z odložitvijo uveljavitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih ali zaradi njegove zavrnitve na referendumu, lahko nastale protiustavne posledice. Na seji odbora je bil pojasnjen tudi postopek obravnave in poudarjam, da pojasnilo o postopku obravnave ni nihče ugovarjal. Ta pa je bil tak: "V skladu z Ustavo in Zakonom o referendumu in o ljudski iniciativi mora Državni zbor v primeru vložene zahteve razpisati referendum v sedmih dneh od vložitve take zahteve." V fazi obravnave zahteve za razpis referendumu pa se lahko, kljub ustreznemu besedilu referendumskega vprašanja, ki sem vam ga prebrala, pojavi vprašanje morebitnih protiustavnih posledic referendumskega odločanja. V tem primeru lahko Državni zbor, v okviru svojih pristojnosti, po 21. členu Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi od Ustavnega sodišča zahteva, naj presodi, ali bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona na referendumu lahko nastale protiustavne posledice. To zahtevo lahko Državni zbor poda v roku iz 22. člena Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi, torej v sedmih dneh. V skladu z navedenim je bil najprej obravnavan predlog sklepa koalicijskih poslanskih skupin in dveh posameznikov, in o tem predlogu sklepa smo razpravljali in o njem tudi glasovali. Z večino prisotnih članic in članov odbora je bil predlog sklepa izglasovan in tako imate, spoštovane poslanke in poslanci, pred sabo predlog besedila, ki smo ga na odboru dopolnili, ker je bilo treba poleg navedenih sklicevanj na posamezne člene Ustave, gre za sklicevanje na 2. člen, tretji odstavek 15. člena, 17., 34. člen Ustave, dopolnili še s sklicevanjem na kršitev 35. člena Ustave Republike Slovenije.

Zato, spoštovane poslanke in poslanci, je pred vami, kot rečeno, to besedilo sklepa o zahtevi Državnega zbora Republike Slovenije za presojo ustavnosti posledic, ki bi nastale zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih. In ta predlog sklepa nam bo dan v presojo. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Hvala lepa.

Besedo dajem predstavniku Vlade za uvodno predstavitev mnenja. Besedo ima gospa Majda Širca Ravnikar, ministrica za kulturo, šolstvo in šport.

MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR: Lep pozdrav!

Referendum je resda legitimna in ustavna pravica demokratičnih družb, a vendarle. Kje je logika in zdrav razum, ljudje bi rekli zdrava pamet, pobude za referendum o

noveli arhivskega zakona? Težko jo najdemo. Novela zakona, ki ste jo potrdili v Državnem zboru in so jo potrdili tudi v Državnem svetu, je odpravila neprimerno, po našem prepričanju tudi neustavno rešitev, ki je nastala s spremembo zakona o arhivskem in dokumentarnem gradivu leta 2006. S to rešitvijo se je na nenavaden, nekateri so dejali lustracijski, zagotovo pa unikaten način, v celoti odprlo občutljivo arhivsko gradivo izpred 17. maja 1990. Nenavaden zato, ker je vse drugo arhivsko gradivo obravnavano povsem drugače. Toda v trenutku, ko je zakon dostop omogočil, ga je tudi onemogočil. Najprej prejšnja vlada reče, "vse je dostopno, vse je odprto, vse je na razpolago", a ko to reče, spozna, da je ta širokogrudnost nemogoča, saj bi razkritje dokumentov lahko, in tukaj citiram tekste prejšnje vlade, "hudo škodovalo odnosom s tujimi državami, lahko bi povzročilo hujše zunanje-politične zaplete, lahko bi ogrozilo ohranitev in razvoj slovenske manjšine, lahko bi škodovalo verodostojnosti in ugledu Republike Slovenije v mednarodni skupnosti, in lahko bi razkrilo določene osebe", in tako naprej – 2007, tekst v sporazumu. In kaj je naredila takrat vlada? Dopustila, da se mimo zakona, dobesedno po domače sprejemajo uredbe, sporazum in tudi ocena možnih škodljivih posledic, s pomočjo katerih se na gradivo, ki je po zakonu sicer nedostopno oziroma v celoti dostopno, nalepi oznaka "nedostopno". Na gradivo, ki je označeno, tretirano kot dostopno, se prilepi pečat nedostopnosti. Temu gradivu se da oznaka "tajno", da se ga dobesedno pod ključ. Ta vlada tega pač ni hotela početi, ker spoštuje pravno državo. In kje je torej logika v tem, da poslanci, podpisniki pobude za referendum, sedaj ne želijo odpraviti nečesa, za kar so v preteklosti njihovi strankarski kolegi v vladi spoznali, da delujejo zmotno, da ne rečem nezakonito.

Na referendum se torej pošilja rešitev, ki z zakonom popravlja to, kar se je počelo v praksi brez zakona. Kje je torej logika in kje je zdrava logika? Je ni. Ostaja pa druga logika, ki ji nekateri rečejo demagogija. Namreč, pri tem referendumu najbrž ne gre za skrb, da bi država delovala pravno in varno. Ne gre za skrb, da bo država delovala, po vsej verjetnosti, tako razumemo, da bo država delovala nestabilno, neverodostojno, da bo, reče se tudi najedala samo sebe, in da si bo zbijala pridobljeni mednarodni ugled. V tej igri niso važne težke besede, ki na podlagi načrtovane domišljije lepijo oznake o lažnivosti najvišjih osebnosti v državi. Ta igra je nevarna. Ne le zato, ker politično prednjači pred občin dobrim, ne le zato, ker ji umanjka državotvornost, temveč tudi zato, ker ljudem prepušča v presojo stvari, ki so občutljive, strokovno in pravno težko razumljive in ki se nanašajo na občutljiva in težka strokovna zakonska vprašanja. In prav na ta vprašanja je prav, da najprej odgovori Ustavno sodišče, namreč, tako Vlada kot poslanke in poslanci, ki predlagate pot na Ustavno sodišče,



menimo, da bi referendumski odločitvi lahko pripeljala do uveljavitve zakona, za katerega velja domneva, da je neustaven. To bi bila težka in težko popravljiva posledica. Zato Vlada meni, da je nedvoumno treba preveriti domnevno ustavno sporen zakon, ki bi obveljal, če bi bila referendumski odločitvi za ta zakon neprimerna. Hvala.

PODPREDSEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:
Hvala lepa.

Sledi predstavitev stališč poslanskih skupin. Besedo ima gospod dr. Vinko Gorenak v imenu Poslanke skupine SDS.

DR. VINKO GORENAK: Hvala lepa.

Uvodoma, da ne pozabim, te zahteve ne bomo podprli, to je jasno, torej zahteve za ustavno presojo, ker je nepotrebna. Ampak, pojdimo po vrsti.

Jaz sem se čez vikend srečal z eno gospo, ki pravi: "ja, zaboga, dajte se ukvarjati s sedanostjo, z delovnimi mesti in tako dalje, in ne s preteklostjo." In drugi stavek, ki mi ga je rekla, je: "pomagajte tej Vladi." Jaz sem to gospo povabil na kavo in s kave je šla drugega mnenja. Namreč, povedal sem ji – kaj? Da je predlagatelj tega zakona koalicija. Torej, opozicija in mi na to nimamo vpliva, da to danes sploh obravnavamo. In druga zadeva – seznanil sem jo, da je ta opozicija podprla do danes okoli 60 % vseh zakonov, ki ste jih prinesli v parlament, da smo pa mi vložili kakih 100 zakonov – mimogrede, kar danes prihaja z Vlade, smo mi predlagali pred dvema letoma, tiste plačilne roke, ampak jih je v celoti zavrnila ta koalicija. Še en odgovor javnosti, bolj kot tistim, ki ste v to prepričani. Povsod po svetu so arhivi zaprti 50 do 70 let, to je teza, ki jo boste ponavljali kot sosedova papiga. Ampak javnosti je treba povedati naslednje. To je res v zahodnoevropskih demokracijah in ne v državah bivšega komunističnega režima, tam so pa odprti pod določenimi pogoji. To je treba v štartu povedati. Namreč, še enkrat spomnim na sodbo Vrhovnega sodišča iz leta 1997, ki je to politično policijo s privedniki, ki jo davijo, okarakterizirala za teroristično organizacijo. Torej, to so rekli vrhovni sodniki, da ne bo kakšna težava. Morate imeti to v mislih, ko boste govorili o tem, morate to v mislih imeti, kaj je reklo Vrhovno sodišče, sodno vejo oblasti se pa ja spoštuje, zlasti na tej strani. Spomnim se, da je bilo leta 1998 uničenih 95 % vsega arhiva, 95 % vsega arhiva! Torej, če mi danes govorimo o tistih nekih 5 %, ki je ostalo, kaj pa je bilo z njimi. Leta 1997 je ena od levih vlad, Drnovškova vlada, sprejela zakon in je rekla: "Vse, kar je nastalo pred 17. majem 1991, se preda Arhivu Republike Slovenije." To ste vi sprejeli, mnogi še danes tu sedite. In kaj se je zgodilo? Do leta 2005 se ni zgodilo nič. Se pravi, sprejet je bil nek zakon, tako kot mnogi drugi, ampak zgodilo se ni nič; zakon je bil lep, rekel je, da to mora v Arhiv Republike Slovenije, pa ni šlo. Če obdobja 2004–2008 in naše vlade

ne bi bilo, bi bilo to verjetno še danes tako, ampak hudič, čas in volivci tudi kaj drugače odločijo in leta 2004, po preobratu, sprejememo zakon in rečemo: "Arhivi postanejo javni." Ne samo, da so v Arhivu Republike Slovenije, ampak so tudi javni. Uredba, ki jo je ministrica označila za nezakonito – mimogrede, razveljavite jo, če mislite, da je nezakonita uredba –, je rekla, da Arhiv Republike Slovenije zagotovi posebno varovanje in dostopnost, pazite, beseda "dostopnost" je tam notri, in ne govoriti o neumnostih. Leta 1997 je torej situacija taka, da ob sprejemu tistega zakona, gospod Bevk, gospa Potrata, je ni več, gospa Širca, aha, ste, v redu, stisnili ste gumb "za", torej bili ste za ta zakon. Vas sem preveril, ostalih pa nisem, ostali si pa lahko pogledate. Torej, ni bilo nobenih težav. Zakon ste podprli in ste rekli: "V redu je, če so arhivi javni." Boste povedali. 2009, ko gospa Širca trdi, da je bil zaklenjen, zapečaten in ne vem kaj še, ne bo držalo. Mogoče v vaših glavah, ampak z dovoljenjem tukaj sedečega direktorja ali njegovega predhodnika, ne vem točno koga, je šla noter mlada raziskovalka. Torej Arhiv ni bil zaprt in ni bil tajen, saj je šla noter leta 2009, takrat je vlada gospoda Boruta Pahorja, torej vaša vlada. Kako trdite, da je bil zaprt in zapečaten in ne vem kaj še, če je šla noter mlada raziskovalka? Ali ste kršili zakon?! Ne vem. Marec 2010, za to govornico, "dogodek v Velikovcu me je močno pretresel, zanj sem izvedel iz medijev, tako kot vsi ostali državljani", to smo slišali za to govornico. / oglašnje iz dvorane/ Ali lahko citiram, prosim? No, gremo naprej. Avgust 2010, se pa pojavi Omerza. Kaj pa zdaj z njim? Kaj se je zgodilo avgusta 2010, da državljan Omerza, publicist, član LDS – to sem včeraj izvedel – ne sme več noter. Torej imamo javni zakon, ki pravi "javno", ampak direktor Sove pravi, da je to tajno. Avgusta nalima tiste nalepke gor, da je to tajno. Ampak poglejte, od leta 2007 do 2011 so štiri leta, niso ogroženi interesi države, ni ogrožena varnost države, niso ogrožena življenja ljudi in ni ogrožena manjšina na Koroškem. Ali ni res? Gremo naprej. Do konca avgusta 2010 pa lepo direktor, tukaj sedeči, pravi: Omerzi moramo dovoliti, tak je zakon. Direktor Sove: "Ne!" Ali je zdaj gospod direktor Sove nad zakonom? Je. Bo postal podpredsednik Vlade? Kolikor vidim, bivši predsednik države v Bruslju že išče naslednike in se sestaja z Voljčem, Potočnikom in ostalimi, mogoče pa mu pripravljate tudi namestnika, enega smo že videli v eni bližnjevzhodnih držav, kjer je bil na čelu državne varnosti oziroma varnostne službe.

Glejte, ampak rečeno je zdaj tako: ne, ne, saj mi ne kršimo zakona, gospod Omerza ima začasno omejitev. Koliko časa pa bo trajala začasna omejitev? Koliko časa bo trajala ta začasna omejitev?! Zdaj očitno gremo na referendum ali pa na Ustavno sodišče, torej Omerza še čaka. Potem je možno tudi to – Ustava in zakon sta jasna, delavski protesti so



dovoljeni. Ja, to piše v Ustavi in zakonih. Ali lahko pričakujemo, da boste začasno zamrzili te pravice delavcem? Pa boste morda rekli: No, delavske demonstracije so dovoljene, recimo, na Rogli ali pa na Nanosu ali pa morda tja do Črnuč." Veste, tudi to je potem možno, to je povsem mogoče, da naredite.

Januar 2011, Vlada predlaga zakon, arhive zapremo. Zakaj pa? Zakaj že? Zdaj pa pogledajte tele trditve, bom šel malo hitreje skozi. Direktor Arhiva pravi: "Ne vem, kaj je v arhivih, jih nisem videl, ampak zagotovo vem, da bi razkritje arhivov ogrozilo interese države, ogrožena bi bila varnost države, ogrožena bi bila življenja ljudi in ogrožena bi bila manjšina na Koroškem." Gremo naprej, predsednik Vlade: "Ne vem, kaj je v arhivih, nisem jih videl, ampak zagotovo vem, da bi njihovo razkritje ogrozilo interese države, ogrožena bi bila varnost države, ogrožena bi bila življenja ljudi in manjšina na Koroškem." Prej pa štiri leta ni bila, kajne? Svetovalec Vlade, gospod Lubi, ki vodi oziroma koordinira, sekretar, ali kako že, Sveta za nacionalno varnost: "Ne vemo, kaj je v arhivih, nismo jih videli, zagotovo pa bi njihovo razkritje pomenilo, da bi ogrozilo interese države, ogrožena bi bila varnost države, ogrožena bi bila življenja ljudi in manjšina na Koroškem." Bravo! Kajne, ničesar še niso videli. Koalicijski poslanci: "Ne vemo, kaj je v arhivih, nismo jih videli, ampak zagotovo vemo, da bi njihovo razkritje ogrozilo interese države, ogrožena bi bila varnost, življenja ljudi in manjšina na Koroškem." Bravo! Gospod Bevk, gospa Potrata, gospa Širca in drugi, nihče od vas ni arhivov videl, tudi jaz ne, ampak zagotovo pa veste, da bi njihovo razkritje pomenilo to, kar sem do zdaj našteval. To pravi tudi gospod Juri. To pravi tudi on, tudi on jih ni videl; včeraj sva se soočila, tudi on jih ni videl, ne ve, kaj tam notri je, ampak on je prepričan in on ve, da bi njihovo razkritje ogrozilo interese države, ogrožena bi bila nacionalna varnost in ogrožena bi bila življenja ljudi in manjšina na Koroškem. Ja, bravo! Kaj, imate telepatske sposobnosti, da veste, kaj je potem to? Ne, gospodje, vsi vi in vse naštete institucije, vsi poslanci in vsi ostali verjamete nekemu papirju, ki ga je spisal šef obveščevalne službe. To je vse.

Gremo naprej. Za zaprtje arhivov je, glej ga, vruga, dr. Grilc s Koroške, on tudi pravi, da bi to zaprl, zelo zanimiva zadeva. Ampak za odprtje arhivov so pa pravzaprav Korošci, recimo, dr. Šturm je tudi znan pri njih, oni bi pa to odprli. Ja, kako to, gospod Grilc, no? Ste mogoče bili v kakem Škocjanu v tistem obdobju, pod kakim daljnovodom? Ne vem. Gospe in gospodje, kako torej veste, da bi vso to razkritje ogrozilo manjšino, državo, njeno varnost, njene interese, če nihče od vas tega ni videl? Kako to veste? Veste, vi veste nekaj povsem drugega. In vaša naloga je drugačna. Vi ne ščitite interesov države, vi ne ščitite interesov varnosti države, vi ne ščitite življenj ljudi, vi ne ščitite manjšine na Koroškem, vi ščitite organizatorje terorističnega

napada v Velikovcu in drugih terorističnih dejanj. Njih ščitite in nikogar drugega. Vi ščitite tudi, to sem včeraj izvedel po radiu, 250 strani podatkov o atentatu v Velikovcu. To ščitite, kajne? Vi ščitite odlikovanca predsednika države – v času, ko je vodil Službo državne varnosti, je po Koroškem pokalo. Ne morete reči, da menda tudi on ni vedel, kaj delajo njegovi podrejeni. Čeprav se danes mirne duše oglasi po telefonu v eter in reče, ne, ne, ne, to niso bili moji. To pa že ne, moji so jih odkrili. Glejte, po tolikih letih še kar laže. Glejte, tudi predsednik države je rekel: "Dovoljujem, da vse, kar omenja moje ime, postane javno." Hvala, vaša visokost, za to dovoljenje. Hvala za tako dovoljenje. Ampak ne potrebujemo vašega dovoljenja, gospod predsednik. Vsi arhivi so tudi to minuto javni. Tisti, ki se nanašajo na vas, in vsi ostali. Vaša beseda je potrebna za nekaj drugega. Gospod predsednik, vaša beseda je potrebna v naslednjem smislu: da se spoštuje zakon, ki velja za vse. S tem bo veljal tudi za vas in lahko bomo verjeli, da verjamete v odprte arhive. Gospe in gospodje, nasprotujemo torej tej ustavni presoji, ker ni potrebna. Spoštujemo pravico ljudi do referendumov. Včeraj, danes in jutri. Oblast še ima ljudstvo, tako še piše v Ustavi. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA:

Besedo ima gospod Franco Juri, v imenu Poslanske skupine Zares.

FRANCO JURİ: Hvala, gospod predsedujoči. Spoštovana ministrica, kolegice in kolegi, spoštovani kolegi iz opozicije.

Me veseli, da sem bil že citiran ob nastopu cenjenega kolega Gorenaka. Naša poslanska skupina seveda bo podprla presojo ustavnosti tega referendumov in res ne razumemo, čemu se s tem ne strinja tudi opozicija. Mislim, da je zelo državotvorno in odgovorno razumeti, ali je nek akt, ali je nek zakon, ali je nek referendum ustavno vzdržan ali ne. Mislim, da je to legitimna pravica ne le vlade, ampak slehernega državljana, da izve, ali bo šel glasovat na referendum za nekaj, kar lahko sproži neustavne posledice, ali ne. Torej to ni, ne pomeni preprečevanje referendumov, to pomeni samo, da si nalijemo čistega vina in da vemo, kaj je ustavno oziroma kaj ni. Arhivi, beseda je zelo lepa, izhaja iz starogrške besede "arché". Arché pa je pravzrok in najboljši bi bilo, če bi iskali pravzrok te gonje, ki je izrazito politična, izrazito ideološka in je naperjena samo ali vsaj pretežno zoper eno institucijo, zoper predsednika republike, ne pa zato, da bi navadni državljan ali raziskovalci ali zgodovinarji imeli legitimen dostop do vsega gradiva, arhivskega gradiva, tudi tistega, ki vsebuje dokumentacijo, kjer je treba ugotoviti, ali lahko škodi državnim interesom ali lahko škodi celo integriteti in celo življenju posameznih oseb.

Ko govorimo o arhivih, pa o dostopu do arhivov, bi bilo najbolje, če bi izhajali iz evropske



prakse. In ker cenjeni kolega Grims zelo rad citira resolucijo evropskega parlamenta in jo je večkrat citiral, sedaj ga v dvorani ni, ampak kljub temu bi ga jaz rad dopolnil. On sistematično pove naslednje. Prebere šesto točko tiste resolucije, ki se glasi: "obžaluje, da se 20 let po razpadu komunističnih diktatur v srednji in vzhodni Evropi v nekaterih državah članicah še vedno neopravičeno omejuje dostop do dokumentov, ki so pomembni za posameznike ali potrebni za znanstvene raziskave; poziva vse države članice, naj si resnično prizadevajo za odprtje arhivov, tudi arhivov nekdanjih notranjih varnostnih služb tajne policije in obveščevalnih služb"; tukaj gospod Grims končna po navadi. Pika. Ne prebere naprej. In kaj piše naprej v tej šesti točki resolucije evropskega parlamenta, lepo poskušajte prosim: "...čeprav je treba zagotoviti, da se to ne bo izrabljalo za politične namene", pika. Šele potem je pika. Kaj to pomeni? Pomeni, da gospod Grims deluje tako, kot sta delovala Sova in vodstvo Arhiva Republike Slovenije v času Janševe vlade. Odpira, prebere nek člen, ampak skrbno pazi, da tisti del, ki bi mu lahko škodil, ne prebere, in daje vtis, da je odprl arhiv, da nam je predstavil stališče Evropskega parlamenta, ampak tistega stavka, ki pravi, da se ne sme zlorabljati za politične namene arhivsko gradivo, cenzurira. On je živi dokaz, da se je z arhivi tudi Janševa vlada ukvarjala zelo selektivno. Kot veste, je zgodba stara in že dobro znana, ne samo nam, ampak tudi javnosti. Janševa vlada oziroma minister Šturm je leta 2006 pripravil zakon, ki je dobil tako rekoč soglasno podporo tega Državnega zbora – mene takrat v tem Državnem zboru ni bilo –, ampak tisti, ki so bili, so v dobri veri glasovali za nekaj kar je pomenilo odpiranje arhivov, nekdanjih arhivov Službe državne varnosti ali kot jo imenujejo, Udbe, in s tem omogočili dostop raziskovalcem, zgodovinarjem, zainteresirani javnosti. Ali je bilo res tako? Ne. Ni bilo res tako. Ker že naslednje leto, ko naj bi prinesli arhivsko gradivo iz arhivov Sove v Arhiv Republike Slovenije, se je zgodila uredba s podpisom gospoda Janeza Janše; na podlagi tiste uredbe se je zgodil sporazum med direktorjem Sove in direktorjem arhivov. Takrat mislim, da sta bila gospod Rupnik in gospod Košir. Na podlagi tega sporazuma je bilo jasno določeno, da del tega arhiva bo obdržal stopnjo tajnosti za dobrih 40 let, in ne bo dostopno kar tako slehernemu državljanu. Na podlagi tega uredb, teh podzakonskih aktov, je prišlo v nadaljevanju do nekaterih neskladnosti, do nekaterih celo nezakonitosti, kajti zakon, v zakonu je pisalo nekaj, v uredbi in v podzakonskih aktih, v sporazumih pa v stališčih takratnega direktorja Sove gospoda Rupnika, je pisalo nekaj drugega. Zato sem vprašal včeraj gospoda Omerzo, ki ga zelo cenim in, kot je bilo prej povedano, sploh ne pripada opoziciji, ima člansko izkaznico LDS, torej to je še en dokaz, da ne prihaja do političnih diskriminacij, ampak tudi gospodu Omerzi kljub temu, da ima člansko

izkaznico LDS, je bilo povedano: "poglejte, je del arhiva, ki žal v tem trenutku ni še dostopen". Na podlagi niza podzakonskih aktov, ki so preprečevali dostop do tistega gradiva, ampak vsi vemo, da je treba to stanje urediti. In da je treba tudi gospodu Omerzi in drugim raziskovalcem omogočiti neovirano delo v Arhivu Republike Slovenije, vključno v tistem delu arhiva kjer so sporni ali delikatni dokumenti. Kako? Včeraj je prav zgodovinar, gospod dr. Gorazd Bajc iz Univerze na Primorskem, lepo razlagal, kako v najbolj urejeni državi, kar se tiče arhivov, v Veliki Britaniji, to rešujejo tako, da posameznim raziskovalcem omogočijo na selektiven in zelo odgovoren, zelo urejen način, dostop do nekaterih dokumentov. In tako se je zgodilo tudi z našimi raziskovalci, ki so v Londonu sami zaprosili za dostop do določene dokumentacije. In veste, katera dokumentacija je bila sporna, nedosegljiva? To so bili dokumenti iz 1938 in 1949 leta. Skratka, v urejenih demokracijah so celo dokumenti, ki imajo že 70 ali 80 let, še nedostopni. In za omogočiti vpogled v te dokumente mora raziskovalec predložiti oziroma posredovati prošnjo. Na podlagi tega mu omogočajo, ampak pod določenimi pogoji. To velja za Anglijo, velja tudi za druge države. Vsi raziskovalci vedo, da je Slovenija v tem pogledu ena najbolj liberalnih držav in da se mi zdaj pogovarjamo o dokumentih, ki so nastali pred 20, 30 leti in ki imajo lahko še učinek na sedanje delovanje obveščevalnih služb, na sedanje interese države in torej so s tega vidika lahko problematični. Ampak, ne glede na to, prav ta zakon, zakon noveliran, kakršnega je ta Vlada ponudila in kakršnega smo tudi tukaj izglasovali, prvič na zakonit način in na ustavno vzdržen način – kar je mimogrede posredno potrdila tudi varuhinja človekovih pravic, ko je ugotovila določene nedorečenosti in neskladnosti v prejšnjem zakonu –, prav ta zakon bo omogočal urejen način in urejen dostop do arhivskega gradiva. Kako? Tako, da bo o tem dostopu odločala strokovna komisija, ki bo sestavljena iz petih članov. Ti člani bojo: predstavnik Sove, predstavnik Arhiva RS, informacijska pooblaščenka, dva zgodovinarja, ki bosta izbrana s strani Komisije za nadzor nad obveščevalnimi in varnostnimi službami, kjer ima parlamentarna opozicija večino. In skratka, na tak način bomo dobili vsaj komisijo, telo, ki bo na urejen način omogočilo tudi gospodu Omerzi vpogled v tiste dokumente, ki ne bojo z vidika varnosti države in z vidika varnosti posameznih oseb problematični. Kajti, zdaj je govora o zelo neselekciranem gradivu, ki je tam in ki ga je treba najprej urediti. S tega vidika ni nobenega dvoma, da je zakon smiseln, dober, in če bi ga na referendumu ali drugače onesposobili, preprečili njegovo izvajanje, bi lahko ustvarili ponovno neustavno stanje, celo hkrati tudi nezakonito stanje, kajti bi se spet znašli pred dilemo, ki je botrovala tem zapletom z gospodom Omerzo: na eni strani zakon, ki



odpira na stežaj vrata arhivov, po drugi strani pa podzakonski akti, ki to preprečujejo. In bi bili spet v tej nebulozi, bi spet ugotavljali, kdo ima oziroma kdo nima pristojnosti za to, da omogoča gospodu Omerzi ali drugim raziskovalcem dostop do arhivov. Zato je treba k temu vprašanju pristopiti čim bolj racionalno, trezno, brez tega navidezno čustvenega naboja, ki ni toliko čustven, ampak je zelo politično voden in ima veliko lepoto napako. Imenuje se prizadevanje za to, da bi se impeachment proti predsedniku nadaljeval neskončno, kajti z izidom glasovanja ob impeachmentu proti predsedniku Türku takrat niste bili očitno zadovoljni. Greste naprej. In največja medvedja usluga gospodu Omerzi in vsem drugim dobronamernim raziskovalcem, ki bi si želeli dokončati svoje raziskave v arhivih, prihaja z vaše strani. Ta medvedja usluga je vidna na spletni strani Slovenske demokratske stranke, ko objavljate smešne dokumente, ustvarjate neko stanje duha na podlagi dokumentov, ki nimajo nobene osnove, ne dokazujejo ničesar. Sami se zavedate blamaže, ki ste jo s to objavo doživeli. In če si lahko dovolim eno primerjavo, bi mi lahko tudi preprosto objavili tudi druge dokumente na spletni strani in jih prikazali kot krovni dokaz dvoličnosti, dvojnosti sedanjih prvakov opozicije. Recimo, če bi se pojavil na spletu naslednji dokument z naslednjim besedilom, dobesedno: "Opravljal sem vrsto funkcij v Zvezi socialistične mladine Slovenije, v Zvezi komunistov, v SZDL in delegatski skupščini, med drugim sem bil predsednik osnovne organizacije in predsednik občinske konference ZSMS, član predsedstva OK SZDL, njegovih komisij ter komisij pri občinskem komiteju Zveze komunistov Slovenije, član različnih republiških in zveznih organov ZSM in SZDL. Trenutno sem član nekaterih organov pri predsedstvu RK ZSMS ter predsedstvu RK SZDL ter član republiške konference SZDL Slovenije. Podpisan: Ivan Janša, Janez Janša. No, ali bi bil to lep krovni dokaz o sodelovanju sedanjih prvakov, veljakov Slovenske demokratske stranke, s takratnim krvoločnim režimom, ki se je končal 17. maja 1990? Ne vem. Pustim presojo, ne ustavnim sodnikom, ampak presojo zdravi pameti in tudi kolegom iz opozicije. Verjetno bi taki dokumenti v arhivih, ki bi jih vlekli ven, marsikaj dokazali. Vsi ste bili tam, vsi so bili pri koritu. Nato pa se je zgodila emigracija, odhod iz tega korita, ko to korito ni bilo več zanimivo, kajti se je novo zgodovinsko poglavje k sreči začelo. In zdaj si ne daste miru, želite na vsak način blatiti predsednika te države. Torej, predsednika, ki je bil izvoljen neposredno s strani državljanov in državljanov, ki ima politično in moralno avtoriteto, ki nastopa z ugledom, ki ga redko kdo ima tudi v tej dvorani, ki predstavlja vse nas državljane Republike Slovenije, ki je uspel v teh dveh letih vzpostaviti novo kvaliteto v odnosu do sosednjih držav. Strašno, gospod kolega iz SDS! Veste, kaj, jaz sem ponosen, ko gledam srečanje treh

predsednikov v Trstu, ko vidim, kako se ta predsednik pogovarja in zna zastopati in nastopati v imenu vseh nas v Rimu, na Dunaju, v Zagrebu, kjerkoli, v Združenih državah Amerike. In bojim se, da ta "arché" SDS, ta pravzrok SDS, je nekje v tistih navezavah, ki jih ta stranka ima s skrajno desnico sosednjih držav. Leta 1990 so iz vaših krogov prihajali dokumenti, s katerimi ste blatili, črnili in tudi dosegli, da je propadla ena najpomembnejših slovenskih bank na Tržaškem, Tržaška kreditna banka. Cilj je bil en del manjšine. Ne bi želel, da bi se s tem vašim hujskaštvom in s tem vašim poskusom blatenja predsednika republike in blatenja določenih krogov slovenske manjšine na Koroškem skrila naveza s tistimi, da se v tem trenutku, v tem delikatnem trenutku pogajanj o dvojezičnih tablah na Koroškem lahko skrrije vaš namen, da do dogovora in do spoštovanja odločbe Ustavnega sodišča v Avstriji ne pride. Jaz vidim v teh političnih navezah desničarske internacionale okoli Slovenije nek velik motiv, tisti "arché", tisti pravzrok te gonje zoper predsednika republike. In nihče me ne bo prepričal, da ni tako. Vaše politične naveze v evropskem prostoru so jasne. Ta zgodba o arhivih je samo pretveza, poskus manipuliranja. Vas ne skrbi usoda raziskovalcev, vas ne zanima pravzaprav niti knjiga gospoda Omerze, ampak vi ste zlorabili ta trenutek in želite s tem sprožiti nek proces delegitimiranja predsednika republike. To je pravzaprav povedal tudi kolega Grims na samem začetku, takoj je začel streljati na predsednika republike. Torej sami razkrinkate pravi namen tudi tega referendumu. Mimogrede, ta referendum se mi zdi tudi v očeh državljanov in državljanov ne samo nepotreben, pač pa povsem nerazumljiv, kajti je referendum, ki se nanaša na specifično točko, specifično vprašanje naše zakonodaje, ki je zelo primerljiva z vsemi evropskimi zakonodajami. Ni države v Evropi, ki ne bi ščitila dela lastnega arhiva za veliko, veliko let. Avstrija še danes ni razkrila in ni odprla arhivov, ki se nanašajo na delovanje teroristov na Južnem Tirolskem v 60. letih. Ni razkrila arhivov. Lahko domnevamo, da so bili stiki med obveščevalnimi službami aktualni. Nato ni razkril arhivov, ki dokazujejo in ki kažejo, kako je nastala tajna organizacija Gladio v 50. letih, kako je delovala v 50., v 60. letih ne samo proti komunistom, ampak tudi proti Slovencem, proti slovenskim duhovnikom v Benečiji. Imel sem priložnost, da sem na neki večerji na štiri oči govoril z bivšim italijanskim predsednikom Cossigo, ki je bil eden od glavnih navdihovalcev Gladia. Takrat je bil pač zelo sproščen in je povedal marsikaj. In je rekel, da nikoli ne bojo razkrili arhivov in da ni pričakovati, da bi Nato ali kdorkoli drug o tem sploh kaj povedal.

Na vzhodu, prav tako, vzhodna Nemčija in zahodna Nemčija sta se združili in še danes je en del arhivov STASI nedostopen. Češka, Madžarska, vsi imajo dele arhivov, ki so javnosti zelo selektivno dostopni ali celo nedostopni. Tukaj Slovenija ni izjema; če je



izjema, je izjema v tem, da je edina, ki je z zakonom omogočila, navidezno, dostop do vseh arhivov. Ampak, to se ni nikoli zgodilo. In to dobro veste. Vaša vlada je zakon ustvarila in zakon izničila, ta vlada skuša to neskladje urediti, in pika. Ni drugih dilem. Zato menimo, jaz seveda, kolega Gorenak, tistih dokumentov nisem videl, vi tudi ne. Ne, jih nismo videli, midva ne veva o čem govoriva, ampak zato imamo strokovne ustanove, ki lahko povedo: "Poglejte, določene stvari so takšne", ali ne. Ali bomo mi zdaj prepustili na podlagi vaših uredb to odločanje osebam, ki upravljajo z arhivi, ali bomo določili komisijo, ki bo strokovno profilirana in ki bo izglasovana tudi z vašimi glasovi, in torej bo kompetentno in pluralno to omogočila. Jaz mislim, da je ta druga pot najboljša in da bo ta druga pot omogočila Omerzi in drugim zainteresiranim organiziran, urejen, ne pa stihijski in kaotičen dostop do gradiva, kjer je po informacijah, ki jih imamo od tistih, ki to gradivo poznajo, veliko podatkov, ki, če bi bili neselektivno razkriti, bi lahko škodovali tej državi, ne bivši državi, tej državi in posameznikom, ki za to državo še vedno delajo. Jaz nimam nobenega razloga, da ne bi verjel tem podatkom, zato v imenu poslanske skupine lahko rečem samo, da bomo ustavno presojo tega referenduma podprli.

Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod Gvido Kres bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke.

Prosim.

GVIDO KRES: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovana ministrica, spoštovani direktor, spoštovane kolegice in kolegi.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke smo nasprotovali sprejemu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, saj menimo, da se je treba soočiti s preteklostjo, ne glede na to, kakšna je bila, in priznati vsa sporna dejanja, ki jih je Služba državne varnosti pod totalitarnim režimom zagrešila, tudi tista v tujini. Živimo v samostojni, neodvisni in suvereni Republiki Sloveniji, ki je pred 20 leti pretrgala z nedemokratskim sistemom, ki je načrtno kršil človekove pravice in svoboščine, zato ne vidimo potrebe po takšni ali drugačni zaščiti posameznikov, ki so vedeli za tovrstne kršitve ali pa pri njih celo sodelovali. Vendar pa tudi menimo, da je treba vso našo pozornost usmeriti v spopadanje s posledicami socialne in gospodarske krize ter krize moralnih in etičnih vrednot, kar je v naši družbi prisotno sedaj. Le uspešno spopadanje s tovrstnimi izzivi pomeni zagotovilo za blaginjo naše države v prihodnosti.

Zahteva za razpis zakonodajnega referenduma je z Ustavo in zakonom določena

pravica, zato ne oporekamo predlagateljem, ki so podali zahtevo, da želijo o temi povprašati volivke in volivce. Naših podpisov k zahtevi nismo podali, ker menimo, kot je že bilo omenjeno, da je treba vso politično energijo nameniti stanju države v sedanosti in prihodnosti, poleg tega pa so se uresničili naši strahovi, da o tej temi ne bo mogoče odločati skupaj z ostalimi referendummi, ki so se napovedujejo, saj ste koalicijski poslanci z zahtevo za presojo ustavnosti ustavili ta referendumski postopek. To pomeni ponovno razsipavanje z davkoplačevalskim denarjem, ki bi se lahko namenil tudi za soočanje z vsesplošno krizo in predstavlja še en razlog več za uveljavitev referendumskega dneva.

V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke se sprašujemo, zakaj je Vlada in njena koalicija posegla po resoluciji za zahtevo ustavnosti šele sedaj, ko je zakon po nujnem postopku zdrvel skozi zakonodajni postopek in mu grozi celo referendum, medtem ko je imela več kot dve leti časa, da sporni 65. člen omenjenega zakona poda v oceno Ustavnemu sodišču Republike Slovenije, če ocenjuje, da je zakon protiustaven. Namesto tega je prišlo do neupoštevanja veljavnega zakona in arbitrarnih odločitev o neustavnosti zakona s strani posameznih državnih organov ter njihovih predstojnikov, kar je posledično pripeljalo do situacije, v kateri smo sedaj. Poslanci Slovenske ljudske stranke bomo iz navedenih razlogov nasprotovali sprejetju sklepa o zahtevi za oceno ustavnih posledic, ki bi nastale z neveljavitvijo omenjenega zakona. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Mag. Vasja Klavora bo predstavil stališče Poslanske skupine Demokratične stranke upokojencev. Prosim.

MAG. VASJA KLAVORA: Spoštovani gospod podpredsednik. Spoštovane poslanke, poslanci.

Po urah, dnevih, sestankih, sejah v popoldanskem, dopoldanskem, nočnem času, po izčrpavajočih debatah, smo rahlo utrujeni od te teme, o kateri danes govorimo. Še bolj tisti, ki nas morda gledajo ali pa poslušajo. Zato se bom danes omejil samo na tisto, o čemer govori točka dnevnega reda, to je glede sklepa o zahtevi Državnega zbora Republike Slovenije za presojo ustavnosti posledic, ki bi nastale zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih na referendumu.

Kot je znano, je bila s strani poslancev SDS, SNS ter poslancev Andreja Magajne in Roberta Battellija podana zahteva za zakonodajni referendum, takoj, ko je bil zakon potrjen še v Državnem svetu. Taka zahteva je legitimna – je z Ustavo zagotovljena pravica poslancev, da sprožijo postopek referendumskega odločanja glede zakona, katerega uveljavitvi nasprotujejo. Prav tako pa je enako legitimna pravica, da se sproži postopek



za zahtevo ustavne presoje o tem, ali bi z morebitno zavrnitvijo uveljavitve sprejetega zakona lahko nastale protiustavne posledice.

Seveda pa, kolikor je nam znano in logično, bo Ustavno sodišče, v kolikor bo danes sprejet pozitiven sklep, v prvi vrsti moralo ugotoviti, ali je obstoječa ureditev 65. člena protiustavna, in posledično taki potrditvi ugotoviti, da sprejeta novela to protiustavnost odpravlja, šele nato pa se bo lahko izreklo o protiustavnih posledicah zavrnitve tega zakona na referendumu.

Predlagatelj sprejete novele Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih je predlagal spremembo 65. člena zakona, ker je menil, da bi predčasno razkritje določenih podatkov nekdanje Službe državne varnosti lahko ogrozilo ne samo pomembne in vitalne interese države, temveč bi se neposredno izpostavilo kazenskemu pregonu ali drugačnim pritiskom tudi vse tiste osebe, ki so dejavnosti obveščevalne ali protiobveščevalne službe opravljali pred presečnim datumom ustanovitve Skupščine Republike Slovenije, hkrati pa so te osebe glede na tiste, ki to službo opravljajo po tem datumu, v neenakem položaju, kar ne ustreza ustavno zagotovljenim človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam. Poslanska skupina, naša, DeSUS, je zakon podprla. Naše prepričanje v pravilnost take odločitve in v nujnost sprejetja nove vsebine 65. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, je bilo zaradi argumentiranih mnenj pravnih strokovnjakov, strokovnjakov arhivskega in zgodovinskega področja ter Varuhinje človekovih pravic samo še trdnjše. V dialoške in politične spopade glede zgodovine delovanja Službe državne varnosti se poslanci DeSUS nismo želeli spuščati, zlasti zato ne, ker vidimo to zgodbo le kot nadaljevanje lanskega, z ustavno obtožbo začetega kompromitiranja predsednika države, kar je po naši oceni popolnoma neopravičeno in sila neumestno prehitavanje za naslednjo volilno kampanjo. Poslanci DeSUS, naše poslanske skupine, se pridružujemo zahtevi za presojo s strani Ustavnega sodišča in seveda podpiramo predlog sklepa, saj menimo, da lahko Ustavno sodišče strokovno, razumno, upamo tudi nepolitično presodi ter jasno pove, ali bi s prepričljivo uveljavitvijo sprejetega zakona lahko nastopile protiustavne posledice. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Silven Majhenič bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke. Prosim.

SILVEN MAJHENIČ: Spoštovani gospod podpredsednik, spoštovana ministrical!

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih je bil sprejet v Državnem zboru s preglasovanjem, 4. februarja 2011. Vlagatelj zahteve za razpis zakonodajnega

referenduma ugotavlja, da zakon ne sledi Resoluciji o evropski zavesti in totalitarizmu, ki jo je 2. aprila 2009 sprejel Evropski parlament in s katero se Državni zbor po odločitvi koalicijske večine zgolj seznanil. Zahteva za zakonodajni referendum je vložena na podlagi zahteve tretjine poslancev. Referendumsko vprašanje je jasno in pričakovano, saj novela zakona zapira dostop do javno dostopnega arhivskega gradiva nekdanje tajne politične policije, ki bi naj vsebovalo podatke varnostno-obveščevalnih služb in občutljive podatke z vidika ocene nacionalne varnosti. Prvič v zgodovini se je zgodilo, da državni organ javno izjavi, da ne bo spoštoval zakona ter na to protizakonito omeji državljske pravice. Treba je poudariti, da je bil nadzor arhiva prepreden tudi komisiji Državnega zbora, ki jo opravila parlamentarni nadzor Sove. Takšno početje je unikum v parlamentarnem svetu in zahteva v pravnih državah tudi odgovornost, saj gre za samovoljo in zlorabo položaja, kajti zakon tega ne dopušča. Tega, da bi predčasno razkritje podatkov lahko ogrozilo pomembne interese države in neposredno izpostavilo kazenskemu pregonu tudi določene posameznike, ki so na različne načine sodelovali z obveščevalnimi in kontraobveščevalnimi službami, se ni bilo bati, vsaj v tistem delu ne, ko gre za parlamentarno komisijo Državnega zbora. Nekako nelogično se mi zdi, da je zadeva o pomembnosti arhivov eskalirala sedaj, po toliko letih, ko so bili arhivi dostopni vsakomur, še posebej vsaki opciji, ki je vladala v določenem času, in kot ugotavljam, so to bile kar vse stranke razen Slovenske nacionalne stranke, ki pa ni bila nikoli v vladi in tudi ni imela možnosti vpliva, da se z arhivi dogajajo tudi možnosti kopiranja in odtujitve. Vlada je odreagirala in vložila zakon po že storjenih nezakonitih dejanjih direktorja Sove in direktorja Arhiva Republike Slovenije, za kar, kot je bilo že povedano, nista imela nobene zakonske osnove. V bistvu ni čisto jasno, koga se pravzaprav prikriva in komu to koristi, saj v bistvu gre za arhive nekdanje tajne policije, ki je delovala v okviru SFRJ do leta 1990 na ozemlju Republike Slovenije. Veljavni zakon je v 65. členu bil jasen, saj je določal, da se mora gradivo nekdanje državne varnosti izročiti Arhivu Slovenije v enem letu po uveljavitvi zakona, kar se pa ni zgodilo. Leta 2007 je bila imenovana strokovna delovna skupina, ki je do leta 2008 uredila formalno predajo dokumentacijo Arhivu Slovenije, kar se pa fizično ni nikoli zgodilo in je še sedaj v prostorih Sove. Delovna skupina je odkrila tudi številne nepravilnosti in nezakonitosti pri delovanju Sove, kar je bilo na nek način za pričakovati, saj se delovanje na zelo širokem področju ni moglo ustaviti čez noč in se ne bo moglo ustaviti še nekaj časa, odvisno pač, kako je zadeva zakoreninjena in koliko vpliva imajo v današnjem času bivši botri na današnjo vladajočo politiko. Sigurno si nihče ne želi, da se zgodba in vpliv Udbe ponovi, kajti sodba Vrhovnega sodišča z dne 23. 5. 2002 je temeljila na obrazložitvi o



nekdanji tajni politični policiji SDV, ki se ni ukvarjala samo z obveščevalnimi nalogami, ampak je tudi sama organizirala razne kriminalne aktivnosti ter jih tudi načrtno izvajala. Šlo je praviloma za politične nasprotnike takratnega režima, ki praviloma tudi niso imeli možnosti rehabilitacije, zato bi bilo prav, da se takšne stvari razkrijejo, saj gre za zadeve, ki so časovno oddaljene, a vendar za zgodovinarje in prizadete še vedno pomembne. Za popravo krivic si je treba vzeti čas, saj to ne bi smela biti ovira in strah pred nečem, kar se ne bi smelo dogajati, ter te stvari z zakonom zapreti za vselej ter pustiti zadevo v dvomih še nekaj desetletij. Preprečiti vpogled v arhive, ki so stari 40 let in več, je sigurno proti vsem pravilom in že veljavnim zakonom. 65. člen zakona je v vseh štirih točkah dovolj jasen in ima dovolj varovalk, da ne more škoditi nacionalni varnosti in tudi posameznikom, ki so sodelovali z SDV v korist varnosti države Slovenije. Še posebej to jamči četrti odstavek, ki govori, da o dostopu do arhivskih arhiv odloča arhivska komisija. V Slovenski nacionalni stranki podpiramo, da ljudje na referendumu presodijo in odločijo, ali je zakon dober za večino Slovencev. Sigurno pa se vprašamo, ali je prav, da zakoni, ki jih izglasuje koalicija z minimalno večino, da grejo na referendum. Ali ne bi kazalo, da se zakoni dorečejo v Državnem zboru in se ne obremenjuje proračuna z referendumi, ki so sicer legitimni, vendar v večini primerov nepotrebni.

V Slovenski nacionalni stranki smo že večkrat predlagali, da se določi referendumski dan, vendar se to ne zgodi. Kljub temu, da v Državnem zboru nismo edini, ki se za to zavzemamo, pa se do danes še ni zgodilo nič. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Mag. Borut Sajovic bo predstavil stališče Poslanske skupine Liberalne demokracije Slovenije. Prosim.

MAG. BORUT SAJOVIC: Hvala lepa za besedo. Prijazen pozdrav ministrici. Kolegice in kolegi!

Narod, ki ne spoštuje svoje zgodovine, ima velikokrat tudi s prihodnostjo težave. Tisti v življenju, ki se pa preveč ozirajo nazaj, se pa zato pri hoji naprej radi spotaknejo. In to je naša težava. Ta trenutek nikogar več ne zanimajo brezposelni, nikogar več ne zanima gospodarska rast, ampak gre enostavno za politični boj vsega proti vsem, zato, da bi zakurili ogenj in kres, iz katerega pepela naj bi zrastle tako imenovana druga republika, in za dosego tega cilja je enostavno in preprosto dovoljeno vse in prav nič ni sveto. Tudi inštitucije, kot je predsednik države v tej igri... Gospod Gorenak očitno želi besedo. Bi kaj povedal? Hvala lepa. Jaz mislim, da je vsem jasno, da gre tu za političen obračun brez primer z jasnimi političnimi cilji. Postavlja se vprašanje, zaradi česa, koga danes tukaj sedimo in razpravljamo.

Prejle je bilo rečeno, da zato, ker so nekateri sprejeli slab zakon. Daleč od tega. Naloga nas poslank in poslancev je, da se o problematiki, o točki odločimo, in tisti, ki smo zakon potrdili, smo to storili s prepričanjem, da ravnamo prav. Danes smo tu zato, ker nekateri pravijo, da smo sprejeli slab zakon in zahtevajo o njem referendumsko presojo, da se o tako občutljivem, za državo pomembnem vprašanju ne odločajo strokovnjaki, pač pa vsi državljani in državljanke te države. Temu je na nek način zagotovo moč pritrčiti, toda nisem prepričan, da je to tema, od katere bi za boljši jutri imeli korist vse državljanke in državljani, pač pa igrača, ki jo na nek način lahko vzamemo iz rok dnevne politike, in sicer s tem, da potrdimo ustavno presojo. V Poslanskem klubu Liberalne demokracije Slovenije večinsko podpiramo predlog, da se o tej pomembni točki najprej izjasni Ustavno sodišče, kajti najbolj izpostavljena sprememba, ki jo Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih prinaša v primerjavi s prej veljavnim Zakonom o arhivskem gradivu in arhivih, je prav ureditve pravne podlage dostopa do samega gradiva, ki vsebuje podatke obveščevalno-varnostnih služb, občutljivih z vidika nacionalne varnosti, in za to gre. Razkritje določenih podatkov bi lahko pripeljalo do kršenja človekovih pravic posameznikov in do škodljivih ter celo nepopravljivih posledic za našo državo. Ogrožena so zagotovo lahko življenja ljudi in varnost države, odpira se vprašanje skladnosti z Ustavo in ogrožanja iz nje izhajajočih pravic. Gre za gradivo, ki se nanaša večinoma na aktivnosti Službe državne varnosti zoper tuje državljane, ki jih lahko danes še vedno spremlja tudi Sova v skladu s svojimi zakonsko določenimi nalogami, zlasti v okoljih, ki so Sloveniji nenaklonjena.

Razkritje sodelovanja oseb v korist Slovenije bi lahko imelo negativne posledice za varnostne in druge interese naše države. Podatki iz gradiva bi lahko bili uporabljeni za različne oblike pritiskov, za pridobivanje podatkov o sedanjem delu agencije in razkrivanje njene obveščevalne mreže, ali pa kar za diskreditacijo Slovenije in njenih dosežkov na mednarodnem področju. Vlada Republike Slovenije je to stanje želela odpraviti, zato je v parlamentarni postopek vložila predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona, ki ureja to področje.

V veljavnem zakonu je problematična predvsem določba tretjega odstavka 65. člena, ki pa ne vsebuje nikakršnih omejitev glede dostopanja do podatkov, ki se nanašajo na nacionalno varnost, varnostno dejavnost države, do podatkov, katerih razkritje bi lahko ogrozilo gospodarske interese in varnost države. Ta varovalka je sicer vsebovana v prvem odstavku 65. člena tega zakona, v tretjem pa žal ne. Ta pomanjkljivost zakona je zaradi hudih negativnih posledic, ki jih lahko povzroči, tako glede nacionalne varnosti kot tudi varnosti posameznih oseb, po našem večinskem prepričanju ustavno



sporna. Tako je v obrazložitvi spremembe zakona napisala Vlada, ki jo pri tem stališču podpira tudi varuhinja človekovih pravic. Tudi prejšnja vlada je z uredbo storila popolnoma isto, kot počne ta vlada danes. Zavedala se je pomena podatkov v arhivu in škode, ki bi ob razkritju za to državo lahko nastala. Zato, če želimo biti državotvorni in imeti kredibilnost pri urejanju naših varnostnih vprašanj, tudi s pomočjo oseb, ki bi pomagale naši državi izven njenih meja, obenem pa tukaj navajamo, da lahko izpostavimo te ljudi nevarnosti in posežemo s tem v njihove osnovne človekove pravice, potem verjetno pri tovrstnem delu vnaprej naše varnostne službe zagotovo ne bodo imele uspeha. S tega vidika je zahteva po razpisu referendumu s strani poslancev opozicije nekoliko nenavadna. Vlada gospoda Janše je nenazadnje, sicer brez zakonske podlage, počela in storila točno to, kar sedaj z zakonom ureja ta Vlada, in tako je bilo takrat in je tudi danes prav. Ker pa je prej veljavni zakon o varstvu arhivskega gradiva dopuščal tudi ustavno sporno stanje, ki bi lahko imelo škodljive posledice tako za nacionalno varnost kot za varnost posameznikov, zatorej še enkrat na koncu v poslanskem klubu poudarjamo, da bomo ta predlog večinsko podprli, da se o morebitnih protiustavnih posledicah, ki bi ob referendumu lahko nastale, izjasni Ustavno sodišče. Nenazadnje ne gre pozabiti in poudariti, da tako ravna tudi praktično vse evropske države. Ne, da arhive odpirajo po 20 letih; večina držav, s katerimi se tako radi primerjamo na področju varovanja demokratičnih in pa evropskih standardov, imajo in bodo imele arhive zaprte, nekatere 40, druge tudi 50, 60 in nekatere celo 70 let, kajti tisto, kar je v interesu posameznika, kar je v interesu države, ne more biti prepuščeno trgovanju in barantanju za dnevno nabiranje političnih točk. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Mag. Franc Žnidaršič bo predstavil stališče Poslanske skupine nepovezanih poslancev.

Prosim.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Spoštovani gospod podpredsednik, spoštovana ministrica s sodelavcem, kolegice in kolegi!

Poslanska skupina nepovezanih poslancev bo z dvotretjinsko večino podprla zahtevo Državnega zbora Republike Slovenije za presojo ustavnosti posledic, ki bi nastale zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih.

Večina nas misli, da je nasprotovanje sprejetemu zakonu dejstvo, da zlasti največja opozicijska stranka arhivsko materijo praviloma in vneto uporablja za dnevno politične namene. Kolateralna škoda je gospod Omerza, ki želi napisati knjigo in zaradi teh zapletov ne more do arhivskega gradiva.

Kar zadeva tretji odstavek 65. člena veljavnega zakona, je vprašanje, zakaj šele danes razprava o tem, ali gre za neustavno določbo. Moram reči, da je odgovor v bistvu preprost: šele pritlehni in neutemeljeni napadi na predsednika države so pokazali posledice slabe rešitve, po kateri arhivske dokumente lahko vsak politikant, intrigant ali brezvestnež, ki jih tam najde, uporabi v zle namene. Ker nikoli ni prepozno, je tudi sedaj čas in priložnost, da se Ustavno sodišče poigra s pregledom te rešitve in odloči tako, kot misli, da je pravilno.

Referendum sam večinsko v naši poslanski skupini ocenjujemo kot zlorabo instituta, ki naj bi bil najširša možnost odločanja državljanov. Moram pa povedati, da je eden izmed njih po elektronski pošti, sicer z veliko bolj krepkimi besedami, napisal, da ga to, kar piše v kakšnih arhivih izpred 30 let in kdo je takrat kaj dejal ali storil, briga manj kot lanski sneg, da ga pa hudo zanima, kdaj se bo tudi opozicija lotila pomagati Vladi pri sprejemanju tistih odločitev, ki vplivajo na to, kako živimo danes in kako bomo živeli jutri. Kar zadeva finančne posledice, ocenjujemo večinsko, razen seveda podpisnika zahteve po referendumu, da je ta referendum, glede na obdobje krize in finančne težave države, skrajno škodljiv, in ne samo nedomišljen, ampak grdo dejanje, in upamo, dva od treh upava, da bo Ustavno sodišče po svoji odločitvi seveda ta referendum prepovedalo. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Dušan Kumer bo predstavil stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov.

Prosim.

DUŠAN KUMER: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovana ministrica, direktor arhiva, kolegice in kolegi!

Praden seveda povem stališče poslanske skupine – ker sem poslušal vse predhodnike, moram za začetek ne pokomentirati, ampak se na nek način tudi odzvati –, namreč, politični napuh in politična eksotika, ki je bila izrečena, se je za tem govorniškimi odrom, vsaj pri dveh diskutantih, pokazala v svoji polni izrazitosti in dramatičnosti. Citirali so namreč svoje tekste, ki so jih v prejšnji vladi napisali ali pa vsaj pregledali in odobrili, če so jih pisali drugi, danes jih pa tu za to govornico citirajo in jih podtikajo drugim. Citirajo tudi dele iz evropske resolucije, predvsem tisti del, da se ne bodo ti arhivi ali pa posamezni dokumenti uporabljali za politične namene. In ravno ta politična stranka SDS, ki o tem govori, gre korporativno v arhiv, preslikava dokumente, hodijo tudi vajenci, tisti, ki delajo prek študentskih napotnic, to počenjajo, da potem seveda v dnevnem političnem ekskomuniciranju posameznikov inštitucij to gradivo uporabljajo za dnevne politične bitke. Pa naj to po evropski resoluciji ne bi bil namen tega.



Da zaključim ta del; pobudniki za referendum, to je največja opozicijska stranka SDS, so tisti, ki so arhive zaprli za javnost. Ti so nam povedali, kaj v tej arhivih je in zakaj so te arhive zaprli. In mi preprosto ponavljamo njihovo resnico, ki so jo v prejšnjem mandatu povedali. To je vsa resnica, vse drugo je laž, sprenevedanje in ne vem, katero besedo bi še uporabil. Skratka, arhive je za javnost odprla in zaprla prejšnja Janševa vlada. Zato v Poslanski skupini Socialnih demokratov bomo predlagan sklep Odbora za kulturo, šolstvo, šport in mladino, da Ustavno sodišče presodi, ali bi zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in o dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih na referendumu lahko nastale protiustavne posledice, podpri. Naj takoj na začetku v imenu poslank in poslancev Socialnih demokratov zavrnem puhle in populistične izjave največje skupine predlagateljev referenduma, to je poslank in poslancev SDS, da predlagatelji ustavne presoje iščemo izhod, kako preprečiti odločanje ljudstva o zakonu in da s to zahtevo zavlačujemo. To natolcevanje je daleč od resnice in dejstev; ravno nasprotno. V Sloveniji smo priče erozije predstavniške demokracije, ki se z izdatno pomočjo parlamentarne opozicije, predvsem SDS, utaplja v referendumskem oceanu, in to zato, ker izvoljeni predstavniki ljudstva – poslanci in poslanke največje opozicijske stranke – svojo odgovornost za odločanje prelagate na ljudi. Ali povedano drugače, ne sprejemate pravil parlamentarne demokracije, kjer se zakoni sprejemajo z večino. In ne soglasno ali enoglasno, kot se to dogaja v enopartijskih sistemih. Toda ne glede na vse te politične igre smo se predlagatelji ustavne presoje za to potezo odločili iz več razlogov. Prvi in najpomembnejši je ta, da parlamentarna večina, ki je sprejela novelo zakona januarja, meni, da smo ravnali prav, da smo se prav odločili, ko nezakonito stanje, ki ga je vzpostavila prejšnja Janševa vlada, odpravljamo, in obenem odpravljamo tudi ustavno spornost tretjega odstavka 65. člena zakona, ki je bil sprejet z novelo zakona leta 2006. Namreč, prvi odstavek 65. člena pravi, citiram, "Javno arhivsko gradivo, ki vsebuje podatke, ki se nanašajo na državno in javno varnost, obrambo, zunanje zadeve ali obveščevalno in varnostno dejavnost države ter njene gospodarske / posebej to podčrtujem/ interese ter poslovne in davčne skrivnosti in katerih razkritje nepoklicani osebi bi lahko povzročilo škodljive posledice za varnost države in drugih oseb ter njihove interese, postane dostopno za uporabo praviloma najkasneje / poudarjam/ 40 let po nastanku". Kdo varuje poslovne in davčne tajnosti? Kdo varuje tako imenovane tujkune ali pa tiste, ki so lastninili v Sloveniji? Tisti, ki so ta del arhivov zaprli za javnost, v zakonu iz leta 2006. Tretji odstavek tega istega 65. člena podobne varovalke, kot je zapisana v prvem odstavku tega člena, ne

vsebuje in ne določa nikakršnih omejitev, če gre za gradiva, nekdanjih DPO, organov notranjih zadev, pravosodnih organov ter obveščevalno-varnostnih služb. V tem pogledu je zakonska ureditev sporna z vidika ustavnega načela sorazmernosti. Drugi razlog je v tem, da so nekateri pravni strokovnjaki že v preteklosti, kot, na primer, večkrat citirani dr. Cerar, v svojih mnenjih o zakonu iz leta 2006 nedvoumno opozarjali na neustavnost zakona. Tudi varuhinja človekovih pravic je ocenila, da bi izvajanje tretjega odstavka 65. člena zakona o arhivih brez dodatnih varovalk lahko pomenilo poseg v ustavno varovanje človekovih pravic posameznikov in ogrožalo interese Republike Slovenije. Prav tako varuhinja ugotavlja neskladnost z Ustavo Republike Slovenije in nekaterimi mednarodnimi dokumenti. In tretji razlog je v tem, da iz javno dostopnih dokumentov – nekateri so objavljeni bili tudi v Uradnem listu – izhaja, da je Janševa vlada ugotovila to neustavnost in neprimernost zakona, ki ga je predlagala in koalicijska večina sprejela leta 2006. Zato je šla nad zakon z uredbo, 4. junija 2007, ki jo je podpisal Janez Janša in je bila pravna podlaga za sklenitev sporazuma med Arhivom Republike Slovenije in Sove, ki sta ga 2. julija 2008 podpisala direktor arhiva dr. Košir in direktor Sove gospod Rupnik o posebnem, poudarjam, posebnem varovanju in posebni dostopnosti določenega dela gradiva. Sestavni del tega sporazuma je bila tudi ocena tedanjega vodstva Sove, ne sedanjega, da se mora del arhiva nekdanje SDV, ki je povezan z gradivom, nastalim v letu 1991, zapreti za javnost in se zanj določiti stopnja tajno, saj vsebuje občutljive in pomembne podatke za varnost in interese Republike Slovenije. Tukaj bi samo vse tiste, ki govorijo, zakaj je prejšnje vodstvo, ne sedanje vodstvo, na katerega se spravljate, to ugotovilo, bi vas vprašal, zakaj pa dr. Brejc leta 1991 ni razpustil tedanje obveščevalne službe? Zakaj tega ni storil? Preglejte si njegov papir, njegov dokument pred sprejemom takratne ustave, kaj je v njem zapisal, zakaj je pomembno, da se nekatere dejavnosti zaradi varnosti tudi sedanje demokratične Slovenije nadaljujejo, tudi z delom dejavnosti in z nekaterimi ljudmi in pa predvsem z mrežo tedanje obveščevalne službe. Vaš podpredsednik stranke je bil, vaš evropski poslanec je, vaš glasnogovornik je in njega vprašajte, zakaj ni storil obratno in danes ne bi imeli tega problema, o katerem vi govorite. Torej stopnjo tajno je na del teh dokumentov, do katerih ima zahtevo gospod Omerza, nalepila že prejšnja vlada in ne sedanji direktor Sove, ali kot pravijo "resnicoljubi" iz SDS, nek uradnik, nek višji državni uradnik. To je vsa resnica, ki je podkrepljena z dokumenti, ne z verbalnimi insinuacijami. Vse drugo je laž in poceni politična demagogija. Sedanja vlada je s to novelo zakona storila samo to, da je to nezakonito početje vlade Janeza Janše, ki je leta 2006 z zakonom arhive v celoti odprla za



javnost in istočasno z nezakonitimi podzakonskimi akti del njih zaprla za javnost, spravila v zakonske okvire, v zakonito stanje.

Torej, predlagatelji ustavne presoje menimo, da je bila ureditev z zakonom iz leta 2006 ustavno sporna z vidika ustavnega načela sorazmernosti in ravnanje Janševe vlade in institucij ter služb s sprejetimi podzakonskimi akti nezakonito. Zato menimo, da lahko v danem primeru govorimo o obstoju tako imenovane protiustavne praznine v določbi tretjega odstavka 65. člena zakona o arhivih z vidika 17., 34. in 35. člena Ustave Republike Slovenije. Poleg tega pa določba tretjega odstavka 65. člena, kot je bila sprejeta leta 2006, predstavlja tudi poseg v človekove pravice glede sorazmernosti iz tretjega odstavka 15. in 2. člena Ustave Republike Slovenije. Sicer pa lahko vidimo in beremo, da izhodišče za predlagani referendum niti ni v osnovi in niti niso v osnovi arhivi, temveč politična diskreditacija instituta predsednika države in neposredno obtožba predsednika države dr. Türka, da je leta 1979 moralno sodeloval pri terorističnem napadu v Velikovcu. Velika zgodba, ki so jo predvsem aktivisti SDS pleteničili v minulih tednih na izrednih in nujnih sejah, nadaljevanjih sej komisij in odborov Državnega zbora, se je sprevrgla v eno samo veliko blamažo. Poleg tega, da so sistematično diskvalificirali tudi ljudi, ki so v preteklosti delovali v interesu današnje demokratične in samostojne Republike Slovenije. Vse to so gradili na polresnicah, potvarjanju zgodovinskih dejstev in sprevačanju tiskane besede. Z nizanjem laži za lažjo so učenci daleč preseglji svoje učitelje iz preteklosti. Največja opozicijska stranka je na številnih sejah napovedovala malodane apokaliptične razsežnosti razkritja domnevnih obremenilnih dokazov o vedenju predsednika republike. Kronski dokaz je zbir informacij ambasade na Dunaju, ter klipingi iz tistega časa, objavljeni tudi leto in več po tem dogodku.

Podobno diskreditacijo so skušali storiti tudi s predsednikom Vlade Borutom Pahorjem, ki ga je Janez Janša v TV kamero neposredno obtožil, da je Sova prinesla v njegov kabinet tajne dokumente iz arhiva. Čista laž, ki jo Janševi podaniki še danes, še včeraj popoldan so jo ponavljali. Glavni akter, ki je vso to zadevo zakuhal in odšel na počitnice na Tajvan, pa ni toliko moža, da bi se za to eklatantno laž opravičil. To pa je staropartijska metoda diskreditacije in diskvalifikacije, podtikanje in laži. Gre za najbolj nizkotne metode osovražene preteklosti, ki se je nekateri še danes oklepajo, čeprav so njeni najostrejši kritiki. Torej, v Poslanski skupini SD bomo sklep o ustavni presoji podprli, ker menimo, da je potrebna ustavnosodna presoja tega referendumskega vprašanja, saj konec koncev gre za vrednote človekovih in temeljnih svoboščin ter vrednote nacionalne varnosti Republike Slovenije.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Končali smo s predstavitvijo stališč poslanske skupin. Sledi razprava poslank in poslancev o predlogu sklepa.

Besedo ima gospod Samo Bevk, pripravi naj se Cvetka Zalokar Oražem, ki je ni. Andrej Magajna oziroma Roberto Battelli. Gospod Bevk, izvolite, imate besedo.

SAMO BEVK: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik, spoštovani zbor.

Ker me je gospod Gorenak večkrat omenil, bi za njegov amaterski igralski vložek dal oceno tam med 2 in 3, za vsebino pa čisto 1. Torej, celotno zgodbo o arhivih Službe državne varnosti in polpretekle zgodovine lahko strnemo v tri točke.

Prvič: sprevrženo je dejstvo, da SDS očita sedanji Vladi in koaliciji, kar je sama storila s temi arhivi v svojem mandatu na vladi od 2004 do 2008. Namreč, da je z vladno uredbo šla nad svoj lastni zakon in zaprla dostop do dela arhivov Službe državne varnosti.

Drugič: da gre v tem primeru za diskreditacijo institucije predsednika Republike Slovenije, kar se sistematično počne vse od neuspešnega poskusa ustavne obtožbe zoper predsednika dr. Danila Türka pred letom dni.

In tretjič: da gre za nedržavotvorno in škodljivo ravnanje SDS in večjega dela opozicije do slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem in s tem oviranje dogovora med slovensko manjšino in avstrijsko vlado glede postavitve dvojezičnih topografskih napisov.

Že pred sprejemom arhivskega zakona leta 2006, za časa prejšnje vlade, sta stroka in Slovenska obveščevalno-varnostna agencija opozarjali, da bo zaradi nacionalne varnosti treba del arhiva SDV zapreti za javnost. Kljub temu se je takratna vladajoča politika požvižgala na opozorila in sprejela enega najbolj liberalnih tovrstnih zakonov na svetu. Že leto dni kasneje je vlada Janeza Janše sprejela Uredbo o izročanju gradiva iz arhiva nekdanje Službe državne varnosti ter imenovala komisijo za izločanje in odbiranje tega gradiva. Na podlagi te uredbe je 2. julija 2008 nastal Sporazum o posebnem varovanju in dostopnosti določenega dela arhivskega gradiva, prevzetega na podlagi prevzemnega zapisnika, z dne 1. julija 2008, ki sta ga podpisala takratni direktor Sove in takratni direktor Arhiva Republike Slovenije. Na podlagi uredbe je nastalo tudi poročilo o delu komisije za izločanje – ponavljam, za izločanje – in odbiranje gradiva iz arhiva nekdanje SDV z dne 15. julija 2008, ki za gradivo, ki se nanaša na obveščevalno in protiobveščevalno dejavnost bivše SDV določa, da stopnja tajnosti "tajno" preneha po 40 letih od nastanka zadnjega dokumenta, to je leta 2044. Konkretno gre tudi za zadevo Amulet, to je gradivo o velikovškem atentatu, ki ga je zaprla Janševa vlada. Ponavljam, velikovski arhiv je zaprla do leta 2044 Janševa vlada. Nam pa gospod Gorenak očita, da ščitimo organizatorje terorističnega



napada v Velikovcu in drugih terorističnih dejanj in da ščitimo 250 strani podatkov o atentatu v Velikovcu. Tu je zapisnik iz časa prejšnje vlade, ko ste zaprli velikovski arhiv. Vlada Janeza Janše je na seji 14. oktobra 2008 sprejela tudi sklep, s katerim je sprejela zaključno poročilo delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno-varnostne agencije pod vodstvom takratnega pravosodnega dr. Lovra Šturma, katerega sestavni del je tudi poročilo Arhiva Republike Slovenije. S tem sklepom je prejšnja vlada potrdila nezakonita dejanja zapiranje dostopa do dela gradiva nekdanje SDV do leta 2044. Paradoksalno je, da se je že vlada Janeza Janše torej zavedala, da mora del gradiva nekdanje SDV ostati nedostopen, vendar je to naredila na nezakonit način.

Pri tajnih podatkih poznajo namreč vse države splošen rok nedostopnosti arhivskih dokumentov. Tako je v Sloveniji ta rok 40 let z možnostjo podaljšanja za 10 let, v Avstriji so tovrstni arhivi dostopni po 50 letih, v Nemčiji so obveščevalni podatki dostopni po 30 letih – če so označeni s stopnjo tajnosti, je rok 60 let –, na Nizozemskem je to rok 75 let, v Italiji 50 let, na Švedskem 70 in na Hrvaškem 50 let. V Vatikanu postane arhiv papeža dostopen po 70 letih po koncu pontifikata oziroma po smrti papeža, za celotno obdobje njegovega vladanja. Tako bo arhiv pokojnega papeža Janeza Pavla II. dostopen šele leta 2075. Dovolj povedno je tudi dejstvo, da nekateri arhivski fondi o koroškem plebiscitu iz leta 1920 v Avstriji še danes niso dostopni, torej, po 91 letih so še vedno zaprti in morda nikoli ne bodo javni.

V Poslanski skupini Socialnih demokratov smo zaskrbljeni nad politikantskim voajerizmom zlasti največje opozicijske stranke. Ta se je v očitni zadregi pomanjkanja argumentov zatekla v diskreditacijo, ki sloni na potvarjanju zgodovinskih dejstev, prostih interpretacijah uradnih dokumentov in ustvarjanju vedno novih teorij zarote. Ne samo to, SDS in njen predsednik sta se spravila tudi nad predsednika države dr. Danila Türka pred enim letom z ustavno obtožbo, danes pa s ponavljanjem o njegovi vpletenosti v velikovski bombni napad septembra 1979 na avstrijskem Koroškem, kar je prvovrstna manipulacija in zavajanje javnosti. Cilj SDS je diskreditacija institucije predsednika republike, saj vemo, da bodo prihodnje leto predsedniške volitve. V času bombnega atentata v Velikovcu 17. septembra 1979 je bil dr. Danilo Türk strokovni sodelavec Komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri takratni SZDL, torej zgolj eden izmed številnih uslužbencev te družbenopolitične organizacije. Res je tri mesece po napadu postal predsednik te komisije, ki je imela kar 44 članov, takšnih komisij pa je bilo na SZDL cela vrsta. Informacijo ambasade SFRJ na Dunaju o sodnem procesu Vidmar-Blaj pa je prek takratnega Republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje dr. Türk prejel šele 2. julija 1980, torej skoraj leto dni kasneje. In to naj

bi bil kronski dokument SDS o neposredni vpletenosti oziroma obveščeni dr. Danila Türka o dogodku v Velikovcu. Z vsakim naslednjim dokumentom se zgodba SDS sesuva v prah. Tudi zaradi tega je predsednik republike podal soglasje, da se omogoči javni dostop do vseh z njim povezanih dokumentov. Nekdanji predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc je prejšnji teden na slovenski televiziji dejal, da ta debata danes v Sloveniji narodni skupnosti škodi. Ravno danes, je nadaljeval dr. Grilc, ko gremo na pogovore o reševanju dvojezičnih napisov, o reševanju marsikaterih problemov je koroška svobodnjaška stranka že zahtevala, da se razčistijo stvari v 70. letih, v deželnem zboru pa je bila že imenovana preiskovalna komisija. Prav je, da zela na kratko pogledamo v zgodovino. Odkar je bilo leta 1955 uveljavljena avstrijska državna pogodba, je bila v Avstriji ustanovljena vrsta protislovenskih in nemško nacionalnih organizacij. Leta 1972 je bil na Dunaju izključno z glasovi socialističnih poslancev sprejet znani zakon o dvojezičnih topografskih napisih, ki je predvideval 205 krajevnih napisov v slovenskem jeziku. V vojni za krajevne napise so nemški nacionalisti v nekaj nočeh na silo odstranili vse na novo postavljene dvojezične napise, kancler Kreisky pa je takrat ocenil, da je šlo v tem primeru za največje nacistične demonstracije po vojni. V tistem obdobju je prišlo tudi do tajnega ugotavljanja maternega jezika prebivalstva oziroma štetja manjšine, razstreljevanja partizanskih spomenikov na Koroškem in bombnega napada v Velikovcu. Dialog med manjšino in zvezno vlado na Dunaju pa se je obnovil šele konec leta 1979. In ravno v obdobju, ko so se vse tri krovne organizacije slovenske narodne skupnosti na Koroškem poenotile in položile na mizo predlog, ki predvideva 273 krajev z dvojezično krajevno tablo, del slovenske opozicije na čelu s SDS že leto dni sistematično odpira travmatična vprašanja in krha odnose med slovensko narodno skupnostjo na Koroškem in večinskim prebivalstvom.

Za konec pa še o časopisnem prispevku "Dosje državljana S.", ki je bil pred 20 leti objavljen v Sobotni prilogi Dela. V začetku 90 let se je tudi v Avstriji odprlo vprašanje dostopnosti arhivov notranjega ministrstva in državne policije, ki je skrbela za notranjo varnost. Takratni avstrijski notranji minister je za kratek čas odprl te arhive in vlogo za dostop je podal tudi državljan S. Po letu dni čakanja je dobil zgolj povzetek svojega dosjeja od leta 1964, ko je bil še dijak Slovenske gimnazije v Celovcu, do leta 1989, ko je predaval na Koroških kulturnih dnevnikih, in zagotovilo notranjega ministrstva, da od 22. februarja 1991 državna policija o njem ne zbira več podatkov. Seveda gre za dr. Marjana Šturma, današnjega predsednika Zveze slovenskih organizacij. Arhivi so se v Avstriji kmalu zatem ponovno zaprli. Hvala lepa.



PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. K repliki se je javil gospod Gorenak. Izvolite.

DR. VINKO GORENAK: Hvala lepa.

Narobe ste me razumeli, gospod Bevk, popolnoma ste me narobe razumeli in niste poslušali, ko sem jaz govoril, zato sem dolžan v obliki replike vas popraviti. Postavili ste se tudi v vlogo srednješolskega učitelja in moj nastop ocenili tam tri, ena, nekaj takšnega, oblika, pa tisto, pa to je nepomembno. Glejte, prva zadeva, ki jo je treba povedati. Jaz sem točno povedal, 50 in 70 let zahodnoevropske demokracije, prav, papež 2075 – na vzhod pojdite pogledat, tam morate iti pogledati. Vi ste našeli med vsemi državami, ki ste jih našeli ste našeli samo Hrvaško, ta še ni v Evropski uniji, mogoče ste pozabili. Vse druge države imajo pa to odprto, vzhodnoevropske, nimam časa, da bi vam podrobno raztolmačil. Jaz s predsednikom države in njegovo vlogo nimam kakšnih posebnih problemov, vi delate probleme iz tega. Mi smo natančno povedali, da je predsednik države rekel, da bil obveščen iz medijev, in dokazali, da to ni res, to je pa vse, kar imam jaz z njim, drugega nimam. Imam težave – tudi tisto, ko hodi po Ljubljani, pa štrajka, takrat leta 2007, zdaj pa ne več. Travmatične zgodbe Koroške. Prav, ampak od kod pa? Gospod Grilc, ko ste ga omenjali, ja pa pokličite ga, pa vprašajte, kaj 1979 leta delal tam gor, kaj mislite, da je s čokolado hodil pod transformatorji in daljnovodi, vprašajte ga, če je čokolado imel. Jaz sem vaš nastop izjemno pozorno poslušal, postavil sem se pa v vlogo, ki jo sicer opravljam, univerzitetnega učitelja, nisem nič imel ugovorov, ampak, če bi tisto vlogo opravil, bi rekel: "Sedi, pridite še enkrat, sedi pet." Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospod Battelli, pripravi naj se gospod Zorn.

ROBERTO BATTELLI: Hvala lepa, gospod podpredsednik.

Ta zakon je problematičen z več vidikov. Prvi je ta, da zapira arhive, ki so bili že odprti. Drugi, kar je že samo po sebi zaskrbljujoče – ta zakon domneva zlorabe tistih, ki bi imeli dostop do teh gradiv, ne pa varuhov. Domneva se sposobnost ločevanja med tistim, kar je bilo v državnem interesu, od tistega, kar je bilo pa politično, ideološko delovanje teh služb. Kateri skalpel, kateri kirurški nož bi lahko to naredil, ko pa je šlo za revolucionarno ideološko utemeljeno državo. In vsi aparati te države so bili temu tudi na razpolago. Gre za državo, v kateri brez vsakršne demokratične legitimacije, da ne govorimo o nadzoru, je pravzaprav peščica ljudi razpolagala z vojsko, policijo, tajno policijo, obveščevalnimi službami, izvršno oblastjo, pravosodjem, izobraževalnim sistemom, mediji, gospodarstvom; skratka, z usodami ljudi vseh

zajetih generacij. Ta ustroj je bival in deloval v bistvu proti lastnim ljudem. In tudi proti ureditvam in varnostnim in ostalim organizacijam, ki jim sedaj po lastni demokratični izbiri pripadamo. Ta ustroj je bil uperjen tudi zoper države, kjer bivajo slovenske manjšine. Se pravi, kdo bo v stanju – tista komisija – ločiti, dejansko ločiti tisto, kar je bilo zunanje delovanje teh služb, od notranjega delovanja. Jaz sem zelo skeptičen glede tega. Dnevnopolitični skalpel tega ne more narediti. Mene ne zanimajo nobene diskreditacije. Kvečjemu, moram se boriti proti diskreditacijam, ki so uperjene proti meni zaradi tega, ker govorim, kar govorim. In zastopam to, kar zastopam. Se pravi, misel.

Kontrola nad preteklostjo je bistveni element izvajanja oblasti, totalitarne oblasti. Vse totalitarne oblasti obvladujejo in manipulirajo s preteklostjo. Ta, ki obvladuje preteklost, usmerja prihodnost ljudi. In ljudje, temeljna človeka pravica ljudi, element njihovega dostojanstva je pravica vedeti in torej izbirati. Ta svoboda ne more temeljiti na domnevi, da bo zlorabljena. To je v nasprotju s splošno deklaracijo o človekovih pravicah in vsem, kar iz nje sledi, skupaj s protokoli in ostalimi dokumenti, ki so fundament mednarodnih organizacij, povojnih mednarodnih organizacij, katerih mi smo člani. Zato se odpirajo tu zelo resna ustavnopravna vprašanja. In jaz sem podpisal to pobudo za referendum, ki naj bi se zgodil skupaj z dvema, tremi drugimi, torej brez dodatnih stroškov, zaradi tega, ker je prav, da o teh stvareh odločajo ljudje. Ali hočejo vedeti, kaj se je dogajalo in kaj se je tudi njim dogajalo, ali ne? Ali je to dobro za njih ali ne, da vedo te stvari. In nihče me ne bo prepričal, da je treba zapirati arhive, zato da se varujejo, kot je prav, osebni podatki posameznikov. Ni treba zaradi tega zapirati arhivov, ker se da to varovati. Nešteto dokumentov imamo mi, kjer so varovani osebni podatki ljudi. Zloraba je kazniva, seveda, torej naj raje odločajo ljudje o tem, naj vedo, naj imajo znanje, naj znajo ločevati dobro in zlo, to jim mora biti omogočeno. Malo prej sem govoril z enim kolegom ali bivšim kolegom – zdaj ne vem, ali sem še jaz novinar ali ne – in ta mi je pravil o pogovoru z zelo izobraženo osebo, ki je ob teh razpravah pač rekla: "pa saj vendar v Švici so ženske dobile volilno pravico šele v prvih 70-ih letih, kot vemo", nakar je ta kolega jo moral spomniti, da smo jo mi dobili leta 1990, vsi. Ja, pa tako je. Če ne, bi ostali tam, kjer smo bili. In še to – zelo žalostno je opazovati to parabolo, ki jo doživljajo nekateri, ki so na podlagi opore na spoštovanju človekovih pravic prišli na oblast svoj čas, sedaj pa vladajo kot tisti, proti katerim so to orodje uporabljali. Res je žalostna ta parabola.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Zorn. Pripravi naj se gospa Darja Lavtižar Bebler.



ALEKSANDER ZORN: Hvala lepa. Lepo pozdravljeni gospod Anderlič, ker me pozdravljate! Spoštovani!

Jaz vem, da bi bile vse težave odpravljene, če bi leta 1990 ali 1991 prizadevni delavci Udbe pospravili arhive 100-procentno, ne samo 95-procentno ali pa nemara 110-procentno, potem ne bi imeli več težav. Tako pa je teh 5 % ostalo in ne moremo vedeti, kaj vse škodljivega za sedanjo oblast se lahko v njih skriva, kajti arhivi so nekaj zelo kompliciranega. Ni v vsaki mapi tisto, kar piše, pač pa je v neki mapi, neki tretji mapi, lahko nekaj izjemno neprijetnega. In zato jih je treba zapirati. Če imamo oblast in če imamo končno dediče tiste oblasti, ki je ustanovila Udbo, potem je pametno, da se to dokončno zapre. Bodisi zato, da se dokončno uniči, bodisi zato, da se dokončno pospravi ali tudi falsificira. In to je problem, to je velikanski moralni problem. In to je tak velikanski problem, da mislimo, da je to lahko samo prvorazredni referendum, če do tega pride, nikakor pa ne kaj drugega. Zakaj? Zakaj danes govorimo o referendumih, kakor da bi bilo to nekaj slabega, škodljivega, celo bolezenskega, pravite, da je epidemija, in tako naprej. Ali se ne bi raje vprašali, kaj je s to vlado, da nam pripravlja take zakone, da so štirje različni predlagatelji v kratkem predlagali štiri referendume. Kaj je to, da vsaka vladna zadeva, ki pride v Državni zbor, dobi svoj referendum, bodisi od civilne družbe, bodisi od strank tukaj, bodisi od strank koalicije, spoštovani, itn. Očitno gre za krizo zakonodaje, za krizo Vlade, in ne za krizo referendumov kot takega. Referendum je vendarle končni tisti poseg nas brezmočnih, ki lahko zberemo 33 podpisov, če ne moremo prepričati vladne večine, da bi kakšen zakon smiselno popravila. In zdaj k temi. Udba. Udba ni bila kakšna prijazna organizacija, ki je branila državo pred tujimi sovražniki. Udba je branila državo pred notranjimi ideološkimi sovražniki. To je počela od nekdaj, bila je udarna pest revolucije, ki je še trajala po vojni, in partije, in bila je najhujša politična policija, kakor si jo pač smemo predstavljati. V učnih knjigah kaj takega v njej ne boste kar tako zlahka našli, v drugih pa že. Da na kratko povem, da bodo razumeli tudi šolarji: to je bil totalitarističen socialističen gestapo. In ta gestapo seveda je zbiral podatke o svojih ljudeh, jih zapiral, jih metal iz služb itn., itn. Imel je tudi zelo razvejano zunanjo dejavnost, protiobveščevalno dejavnost, ampak bila je vsaj 90-procentno posvečena slovenski politični emigraciji, na vseh celinah. In tam so bili ovaduhi, ki so ovajali slovenske ljudi, in tam je Udba gradila vzporedne slovenske domove in vzporedne organizacije slovenskih izseljencev in jih organizirala tudi kot svoje ovaduhe. Tako je zdaj to. Jaz vam lahko povem, ker sem bil 1991 v Avstraliji pri Slovencih, da ne bo kakšnega nesporazuma, ne pri politični emigraciji, pač pa pri organizaciji, ki se ukvarja z literaturo. In povedali so mi najmanj trije, da ko pridejo še v 90. letih domov na obisk z vizo, v domačo vas,

jih vedno sprejme oziroma se morajo javiti rajonskemu udbovcu in mu povedati, kaj vedo o svoji deželi Avstraliji. Predvsem je bilo pogosto vprašanje, kakšna je avstralska oborožitev. Mene so tam ljudje spraševali, kako si predstavlja naša Udba, da bo sedaj Avstralija napadla Jugoslavijo, takrat še, ali Jugoslavija Avstralijo, in zato želi podatke o oborožitvi. Zato, seveda, sem jaz za to, da se zaščiti tiste naše agente, ki so v generalnem štabu vojske ZDA, Rusije, Severne in Južne Koreje, da ne bo škode, sigurno. Treba jih je zaščititi. Pa vendarle, zdi se mi malo verjetno, da bi bili tam zares aktivni, in da gre za zaščito nekoga drugega. In zato se bomo danes spraševali tudi o tem, koga ščiti ta zakon, koga ščitijo ti podatki človekovih pravic, koga ščitijo? Ali ovaduhe, ali ovadene? Ali likvidatorje, kajti bilo je med slovensko politično emigracijo mnogo likvidiranih? Ali likvidirane in njihove sorodnike? In še nekaj – če se je moral že javiti tisti v svoji vasi rajonskemu udbovcu, saj ni šlo samo za njega. Vsa njegova družina, familija, vsa, ki je ostala tukaj, je bila stalno pod nadzorom. In vse to še zmeraj piše, ni ušlo, v teh procentih petih, ki jih je ostalo, je še marsikaj.

In zdaj k temu, kar se je pač zgodilo in je povod za vse to. Če bi ne bilo nenadoma častne medalje vrhovnemu udbovcu, bi morda na to počasi pozabili, pa ne. Udba je bila z gospodom Ertlom nagrajena. In zdaj bodo zaprti še arhivi. Kaj si lahko torej obetamo? Zgodilo se je tudi to, da je nek zelo spoštovan visok državni uradnik ugotovil neskladnost z Ustavo nekega zakona. Ampak naša Zakonodajno-pravna služba je natančno ugotovila, tudi sedaj, v predlogu za Ustavno sodišče, da samo Ustavno sodišče lahko odloča o tem, ali je kakšen zakon v neskladju z Ustavo. In tega Vlada ni storila, ni dala tega zakona v presojo Ustavnemu sodišču, pač pa je spremenila zakon za nazaj. In zdaj, da bi bila zmeda še večja, je dala pobudo za referendum Ustavnemu sodišču, ne tisto, kar bi morala prej storiti. To je smešno, absurdno in neumno. Zato, seveda, bo do tega referendumov prišlo. Če pa ne bo prišlo, gospodje, teh 5 % se bo zmanjšalo na 1 %, pa vendarle, tisti 1 % bo nekoč prišel na dan. Ne bo lep, grd bo, in takrat bomo govorili tudi o tistih, ki so na vsak način skušali zavarovati še tisto, kar je od naše zgodovine ostalo.

Ampak še nekaj, ne gre za zgodovino. Vsa ta razprava zadnjih 14 dni dokazuje, da je Udba postala naša živa sedanost. In zares je, kajti mi moramo zaščititi sedanje ljudi, predvsem tiste, ki so nedotakljivi. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Ministrica, imate besedo.
Izvolite

MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR: Hvala lepa.

Pri začetni diskusiji, ki je bila dana, ko sem imela besedo, sem opozorila na zelo boleče dejstvo, da se referendum uporablja v



politične namene. In da se ob tem pozablja interes države, da se pravzaprav poživzga na interes države in nedvoumno je bil v teh besedah, sedaj izrečenih s strani gospoda poslanca, to dejstvo je bilo potrjeno. Ni važno, o čem se pogovarjamo, ni važno, kakšen zakon gre na referendum, ni važno, kakšen zakon gre v presojo ustavnemu sodišču, važno je samo, da celoten ta spektakel ustvarja en učinek. Bil je poveden ta trenutek. Učinek pa so odstotki na volitvah. Če smo padli tako globoko, da se ukvarjamo samo z odstotki in pozabljamo ob tem na interes našega naroda, tudi tistih ljudi, ki so za to, da danes, pač živimo, kjer živimo, da smo ugledno pozicionirani znotraj mednarodne skupnosti, potem velja imeti veliko, veliko skrb za našo nadaljnjo usodo. Tako vulgarno razumeti politiko je hudo. Tako brezobzirno razmetavati besede, ko gre za naš narod, tudi v imenu tistega, ki so za ta narod nekaj naredili, ne glede na to, v katerem času zgodovine, ki nas je determinirala v to kar smo, je dolga, boleča in še živo prisotna pri nas. Ampak tako poživzgati se na dejstva in tako manipulirati s političnim interesom, je samomorilno postalo za ta narod, in danes poslušamo točno to in meni je hudo. Meni je hudo zaradi tega, ker bi rada, da bi slišali, da se soočamo, smo bili pred eno neprimerno rešitvijo, ki se je je prejšnja vlada zavedala, ko je v eni vehemenci mogoče res lustracijske ureditve, ko je odprla en del arhivov kar vsem povprek, v istem trenutku se je ugriznila v jezik in je rekla: "ne, ni to prav", in je sama nezakonito – ker pač uredba, ki nima osnove v zakonu, tudi sporazum, ki nima osnove v zakonu, pač ne more vzdržati kot legalna –, ampak je to naredila, ker je vedela, da so ene stvari, ne samo temu narodu, ne samo temu principu, ampak tudi v vseh naših okoljih, manj in bolj demokratičnih, ampak tudi v tistih, ki o njih menite, da še niso dovolj demokratični, stvari zaprte oziroma ne bom rekla zaprte, kontrolirano dostopne, in tudi danes neprecizno, zelo neprecizno verjamem, da hote neprecizno uporabljate izraze zapiranje arhivov. To, kar je novela naredila in kar je prejšnja vlada tudi delala na nezakonit način, ampak je delala, ker je videla, da pač vse vsem ne sme biti dostopno in je rekla: "nekaj pa ni dostopno", pa je dala te žige gor – tajno nedostopno –, ampak ne na vse, na tisto, kar je razumela kot nekaj, kar ogroža to državo. Zdaj fantazija, kaj ogroža, vidim da je danes zelo, zelo prisotna oziroma veseskozi zelo prisotna, zaradi tega, ker se jo unovči v tistem, kar ste rekli, da gre pri temu zakonu in pri tem dejanju in pri tej pobudi za referendum, in to so rezultati volitev, to ste rekli danes. Predvčerajšnjim in včeraj pa, da zato, da najbolj ugledno osebo v državi, eno izmed najbolj vplivnih oseb v državi diskreditirate, ker je preveč močna, preveč kredibilna in ji je pač treba pripisati tisti žig laži. Grdo pripisati, kot v procesih hitrih sodišč. In to je nizko in se nismo najbrž res za to borili ali pa ne, na vladi na ta način mislimo. Velja razumeti, da eni sistemi

imajo svoje pravila in ti sistemi veljajo tako v Švici, tako v Nemčiji, tako na Madžarskem, tako v Romuniji, tako na Češkem, tako na Poljskem, tako za sisteme, ki so povsod; govorijo o tem, da pač neaktere stvari ne gredo v javnost. Ne gredo zaradi tega, ker zaradi prisotnosti določenega imena, določene identitete, je lahko posameznik – niso to funkcionarji, ker to vemo, da zakon te možnosti ne daje, ne prejšnji ne ta novela –, ampak posameznik ogrožen, je ogroženo njegovo bivanje, je kompromitirano njegovo bivanje, in te je treba zaščititi in to delajo povsod in to ste delali vi in to se želi nadaljevati še naprej in to je vedel tudi zdajšnji poslanec SDS oziroma evropski poslanec nekoč še, ko to ni bil, ko je določene kovčke po teh prostorih prenašal, odnašal, pregledoval in tako naprej, za kar obstaja tudi zelo bogata dokumentacija, pa saj ne gre samo za njih. Gre zgolj za to, da ni korektno, ni dostojno in ni državotvorno, če se najbolj demokratični sistem, ki ga imamo, in referendum je rezultat tovrstne demokracije, izrablja, uporablja za to, da škodimo sami sebi. Da si slovenski narod toliko želi škoditi samemu sebi, pa ni dobro za nas. Ni dobro zaradi tega, ker nas skrbijo, boljjo in prizadevajo, zelo pomembno prizadevajo drugi problemi, ki so povezani tudi s prihodnostjo. Velja spoštovati preteklost, tudi sama sem jo pomembno odkrivala, ampak ne ranila drugega. Odkrivala zato, da tam, kjer je bil bunker, se je interpretiralo, zakaj je bil bunker. In včasih je bil bunker res mogoče postavljen kot neprimeren v določenem trenutku, včasih je bil igra. Poznam bunkerje, v katerih ni bilo ničesar, zaradi tega, ker se je kdo skrival za tem, ker se mu ni dalo delati, pa je rekel: "sem bil preganjan". Saj takih zgodb je mnogo, saj je tudi vohunskih filmov mnogo. Ampak vendarle. V naši trenutni situaciji so problemi drugi, ki v primeru, ko izgubljamo kredibilnost, in danes je bilo že enkrat povedano zelo jasno, da se nam določeni odnosi v določenih pogajanjih – in veste, katera pogajanja so sedaj v naši bližini aktualna –, pogajanja, dogovarjanja o dvojezičnih napisih, ki so seveda že lahko predmet manjših moči zaradi senc in diskreditacij, ki se dogajajo tistim, ki bi jih vi iz političnega razloga radi ošibili in raje videli, da bi se dobesedno vse pokosilo, da bi stagnirala situacija ali še padala, da bi bili šibki, da bi bili majhni in da bi bili v mednarodnem merilu nekredibilni. Saj gre za mednarodno merilo, saj gre samo za mednarodno merilo. Saj vendarle določene dostopnosti znotraj notranjih skrbi za arhive niso problematične in tudi ne nedostopne. Konec koncev, Ministrstvo za notranje zadeve v prejšnjem mandatu je izdalo lične knjige v lastni režiji z delovno skupino, ki so bile strankarsko obarvane, dobesedno. Dobili smo dodatno arhivsko gradivo, ampak imamo tudi v zgodovini precej interpretacij, ki razčiščujejo našo preteklost, in to je edino prav. Ne moremo pa razumeti, da se s takim razumevanjem arhiva z državo manipulira. Preveč je dragocena in preveč je dala skozi.



PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospa ministrica, z vsem spoštovanjem, tukaj je Državni zbor Republike Slovenije, tukaj poslanci govorijo, kar mislijo, da morajo povedati, in vsako dejanje tu notri je politično dejanje, tako sprejemanje zakona kot sprejemanje zahteve za ustavno presojo in tudi sprejemanje referendumov. In prosim, da se zadržite pri zgražanju nad tem, kaj tukaj poslanci počnejo, ne glede, ali so pozicija ali opozicija.

Besedo ima gospa Lavtižar Bebler. Pripravi naj se gospod Žerjav.

DARJA LAVTIŽAR BEBLER: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik.

Po takšni lekciji, ki ste jo ravnokar dali ministrici, je pač težko nastopiti in se bojim, da se pa tokrat ne bo kdo drug zgražal nad tem, kar bom povedala jaz. Bom pa vseeno poudarila, da sama sebi tudi slučajno ne dopustim, da bi me šteli med tiste, ki zagovarjajo Udbo ali ki zagovarjajo predvsem tista dejanja Udbe, ki so bila seveda uperjena direktno proti spoštovanju človekovih pravic in človekovega dostojanstva. Mislim, da smo si tukaj vendarle lahko edini in da niso potrebni taki ekskurzi, ki dejansko ne pomenijo ničesar drugega kot to, da se poskuša z nasprotne strani iskati krivca na tej strani in nam pripisovati pri teh stališčih, ki jih zavzemamo v zvezi s tem zakonom, neka nečedna ozadja, za kar seveda ne gre. In zato bi seveda tudi pričakovala spoštovanje, bom grdo rekla, s te nasprotne strani, in da nam vendarle verjamete, da to, kar počnemo in to, kar zastopamo, zastopamo v interesu, da ne bi z dejanji, ki jih imamo zdaj pred seboj, dali podlago za to, da se znova kršijo človekove pravice in da znova pravzaprav gremo proti človekovim pravicam in človekovemu dostojanstvu, zato bi prosila, da se pač osredotočimo na tisto, o čemer res govorimo in za kar v resnici gre. Mi smo ničlikokrat slišali v tem parlamentu, na odboru, tudi na drugi komisiji in tako naprej, argumente, da je bilo ta zakon treba spremeniti in da to, kar je Ministrstvo za kulturo prineslo pred nas, poslance, pomeni popravek tistega zakona, ki zdaj velja. Sklicevali smo se na mnenja uglednih pravnih strokovnjakov, sklicevali smo se na varuhinjo človekovih pravic, ki je opozorila vsaj na tri možne člene v Ustavi, s katerimi prihaja veljavni zakon v navzkrižje, in govorili smo o tem, da je veljavni zakon v nasprotju z obema resolucijama Sveta Evrope, ki obravnavata ravnanje z arhivskim gradivom in uradnimi dokumenti. In, seveda, nič od tega ni pomagalo, nič ni moglo prepričati tistih, ki kar naprej nam podtikajo, da želimo zaščititi neke stare udbe in pa ravnanje neke Udbe zato, ker, ne vem, zakaj, najbrž tudi vi sami ne veste točno, zakaj.

Ampak, pogledajte, Janševa vlada je ravnala v maniri izrazite hipokrizije. Javno, za nabiranje političnih točk, je sprejela eno varianto, to je veljavni zakon, s tretjim odstavkom 65. člena, v ozadju, za hrbotom javnosti, za lastne

potrebe, pa je sprejela uredbo, ki presega zakonsko podlago in je zelo poveden primer, kaj pravna država ni in kako pravna država ne ravna. In mi želimo pač to stanje, za katero menimo, da je neustrezno, odpraviti, in samo za to gre. V tej razpravi, v zvezi s tem zakonom, smo že večkrat slišali tudi to, da so se v času Janševe vlade po arhivu Sove sprehajali nepooblaščen in nepoklicani in očitno so lahko po mili volji odnašali in prinašali različna gradiva. Človek zdravega razuma se vpraša, ali so morda v arhiv prinesli kaj, kar bi lahko, denimo, inkriminiralo sedanjega predsednika države? Ampak nič ne de; če so za morebitno falsificiranje dokumentov uporabljali iste kriterije in standarde, ki jih uporabljajo zdaj pri razlagi na spletnih straneh SDS in v Demokraciji objavljenih dokumentov in v seznamov prejemnikov pošte iz časov, ko je predsednik republike dr. Türk služboval v SZDL, potem je mogoče vse, prav vse. Predvsem pa je neizpodbitno dejstvo, da dejstva ne štejejo. Tukaj tudi povsem odprti arhivi ne morejo pomagati. Sama podpiram pobudo, da Ustavno sodišče presodi, ali bi z zavrnitvijo tega zakona na referendumu utegnile nastopiti protiustavne posledice. Zakaj? Kajti, če bi res do tega prišlo, bo še naprej veljal sedanji veljavni zakon in zato bo moralo Ustavno sodišče, ko bo presojalo te morebitne protiustavne posledice, presoditi, ali je dejansko sedanji zakon v nasprotju z Ustavo. In tega si želimo in samo to pričakujemo. In upam, da bo potem vsem prav, karkoli bo že Ustavno sodišče odločilo. Hvala lepa.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Žerjav. (Ga ni.) Gospa Irgl, izvolite. Pripravi naj se gospod Anderlič.

EVA IRGL: Najlepša hvala za besedo, spoštovani predsedujoči. Poslanke in poslanci.

Že približno tri tedne poteka bolj ali manj burna razprava na temo arhivskega gradiva, seveda pa se je ta razprava začela izključno zato, ker je Vlada na izjemno hiter način želela sprejeti zakon, ki zapira dostop do arhivskega gradiva. Zakon je bil pred nekaj časa tudi sprejet in zato smo se v Poslanski skupini Slovenske demokratske stranke tudi odločili, da predlagamo referendum o zakonu o arhivskem gradivu. Koalicija je nato to referendumsko pobudo dala v presojo Ustavnemu sodišču. Jaz upam in verjamem, da se bo sodišče odločilo v korist referendumu, saj se verjetno zaveda, da je pravica do informiranosti in s tem tudi pravica do neke objektivne zgodovinske resnice, ki bi lahko med drugim tudi končno popravila krivice iz preteklosti, nad pravico do zasebnosti tistih, ki jih z zaprtjem gradiv danes želite tako v Vladi kot v koaliciji zaščititi.

Seveda, ko govorimo o tistih, ki jih ščitite, se natančno ve, o kom se govori. Tu govorimo o nekdanjih političnih funkcionarjih, med katerimi so seveda nekateri še vedno zelo močno zasidrani na visokih funkcijah v letu



2011. Nekateri pa zelo dobro delujejo iz ozadja in vodijo in krojijo politiko v slovenskem družbenem prostoru. Recimo, gospod Kučan ali pa gospod Zemljarič, ki sta tudi omenjena v vseh teh dokumentih, ki smo jih prejšnji teden predstavili tudi na spletni strani Slovenske demokratske stranke.

Ampak pojdimo lepo po vrsti, da bo vsem natančno jasno, o čem govorimo. Direktor Sove je arhivsko gradivo Službe državne varnosti protipravno označil z oznako "tajno" brez kakršnihkoli pooblastil ali zakonske osnove. S tem, ko je to storil, je bil gospodu Omerzi in pa gospe Urški Faler, ki je prav tako želela vpogledati v te dokumente, seveda z namenom, da se objavijo določene publikacije, s tem dejanjem se je gospodu Omerzi onemogočil vpogled v arhive, pa čeprav mu je to zakon omogočal. Zakon mu je to omogočal. Ampak tisto, kar je najbolj zanimivo, je to, da je gospod Omerza zahteval vpogled v arhivska gradiva iz leta 1973 do 1984. Največ težav pa je bilo z dvema letoma, z letom 1979 in 1980. To sta ravno tisti dve leti, ki govorita o napadu v Velikovcu in seveda sovpadata tudi s funkcijo, ki jo je prevzel predsednik države leta 1979, ravno takrat, ko se je zgodil Velikovec, in ko je predsednik države, zdajšnji predsednik države, takrat postal predsednik Komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja. Seveda, kot veste, je v takratnem času bilo tako, da so obstajali trije organi, ki so se ukvarjali z manjšinami: Sekretariat za mednarodno sodelovanje, potem poseben oddelek za manjšinska vprašanja pri Udbi, in Komisija za manjšinska in izseljenska vprašanja, katere predsednik, te komisije, je bil prav zdajšnji predsednik države dr. Danilo Türk. In seveda so vsi ti trije organi med seboj sodelovali in seveda so si povedali, kaj se je dogajalo na različnih nivojih v zvezi z manjšinami in kakšni so problemi in težave manjšine. Danes pa s tem zakonom dokončno zapiramo dostop do arhivov. Še do tistih malo arhivskih gradiv, kar jih je ostalo. Prej je bilo že omenjeno, približno 95 % arhivskega gradiva je bilo uničenega. Zakaj? Verjetno ni treba posebej odgovarjati na to vprašanje. 5 % arhivskega gradiva pa je ostalo na razpolago, ampak še to je treba danes z zakonom zapreti, da nihče ne more vpogledati, kaj se je dogajalo v tistem času in da nihče ne more ničesar zapisati iz tistega časa. Zagotovo je v teh 5 % ostal verjetno kakšen dokument, v katerem se skrivajo odgovori na "vprašanja, ki so vezana na kakšno politično kariero v Sloveniji". To je v eni izmed oddaj, ki so govorile o arhivskem gradivu, nedavno povedal prof. Pirjevec. Skratka, tudi on kot zgodovinar, kot nekdo, ki zagotovo pozna to obdobje, smatra, da se zapira to arhivsko gradivo zato, ker so znotraj tega arhivskega gradiva zagotovo vprašanja, ki so vezana na kakšno politično kariero v Sloveniji, se pravi na tiste ljudi, ki so danes še na določenih političnih funkcijah in so bili na političnih funkcijah tudi v prejšnjem režimu.

Z zapiranjem arhivov torej zagotovo se ščiti nekdanje režimske funkcionarje, ki so še danes v političnem prostoru, med katere sodi zagotovo tudi predsednik države. In tudi če ne želite tega slišati, ker slišim vzdihovanje na drugi strani s strani moje preljube kolegice, gospe Potrate, je to treba povedati.

Na novinarski konferenci, ki jo je pred približno tednom dni imel predsednik države, ni zanikal verodostojnosti dokumentov, ki smo jih predstavili na spletni strani Slovenske demokratske stranke in ki kažejo na to, da je bil predsednik države obveščan o dejanjih, ki jih je takrat počela Služba državne varnosti. Vendar pa je mene nekaj drugega zmotilo na tej novinarski konferenci. Namreč, predsednik države ni ničesar rekel o tem, da je to, da je bilo onemogočeno gospodu Omerzi, čeprav mu je po zakonu pripadalo, dostop do arhivov, da mu je bil onemogočen, da je to protizakonito in protipravno, tega pa gospod predsednik države ni omenil, pa se vedno zelo rad sklicuje na pravno državo. Mislim, da predsednik države kot najvišja moralna avtoriteta v tem političnem prostoru bi moral skrbeti za tisto osnovno držo, kar pomeni, da bi moral nadzorovati tudi državne organe in jih seveda prijazno opozoriti, da delujejo protipravno. Tukaj se lahko sicer sprenevedamo in govorimo, da govorimo čez predsednika države, ampak to je dejstvo. Predsednik države je s tem dopuščal in še vedno dopušča protipravno stanje. V interesu javnosti je, da se prek raziskovanja arhivov spozna našo preteklost. Vlada pa se s preprečitvijo dostopa do arhivov v tem trenutku postavlja nad človekove pravice, postavlja se tudi nad pravno državo, zaradi česar nekateri v tej državi uživajo privilegij, da proti njim za povzročena kazniva dejanja ne more recimo biti sprožen niti kazenski postopek, kaj šele, da bi bil kdo obsojen. Z vidika varovanja človekovih pravic ter poprave krivic, ki so bile nedvomno prizadejane žrtvam tajne politične policije, Službe državne varnosti – jaz sem tudi še včeraj ali predvčerajšnjem dobila ponovno zapis neke gospe, ne bom povedala imena in priimka, ki še danes trpi hude posledice zaradi delovanja Službe državne varnosti, čeprav je to nekaterim smešno –, ampak nekateri ljudje imajo pravico do tega, da se jim popravijo določene krivice. Seveda politika, ki je na oblasti, o tem noče ničesar slišati, pa bi bilo prav, prav bi bilo. In tudi zato je treba o dostopnosti arhivov odločiti na referendumu, če že drugače ni šlo, če je že Vlada tako rokohitsko šla v sprejetje tega zakona, čeprav je povzročila veliko dilem in odprtih vprašanj znotraj družbenopolitičnega prostora.

PODPREDSEDNIK FRANCE ČUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospod Anderlič, pripravi naj se gospod Černač.

ANTON ANDERLIČ: Sem proti referendumu, ker menim, da je zakon primeren in, tako, kot



piše Zmago Zidar, ima vsak državljan pravico pod pogoji, kot jih določa zakon, vstopiti v arhiv. To velja tudi za gospoda Omerzo, in mislim da ta zakon ustrežno odgovarja na tiste zadrege, ki so bile pred Vlado, ko se je s tem vprašanjem ukvarjala in ko je neke ustavne pravice morala zagotavljati.

Na drugi strani ne bom podprl predloga za ustavno presojo, pa ne zaradi tega, ker bi mislil, da argumentacija ni dobra – nasprotno – mislim, da je zelo kvalitetna, ampak zaradi tega, ker bi rad, da se slej kot prej razčistijo nekatere zadeve v tej državi in da izzvenijo v zgodovino, kot izzveneva počasi, kljub obupnim poskusom, tudi vprašanje izbrisanih v Sloveniji. Namreč, trdno sem prepričan, in to je prej gospod Zorn zelo, zelo, najbrž se mu je zareklo, je rekel: "Ali se je pa kaj noter dalo." In mislim, da je bilo tukaj že kaj rečeno. Jaz sem, ne samo zvedav, ampak skorajda bi lahko rekel živa priča dogajanjem, če hočete pred kufri, če hočete s kufri in edinemu zaupanju, ki ga je izrazil tedanji direktor Sove, ko je prinesel kufre z vsemi pomembnimi dokumenti. Niste pozabili udba.net, ko so iz slovenskih arhivov izginila gradiva in so šla v Avstralijo in so se prek indonezijskega premoga pojavila nazaj v Sloveniji. "Šverc-komerc" in podobne stvari, poznate. Seveda poznam različne "hobotnice", ki so se pojavile, gospod Gorenak bo to najbolj vedel, iz vrst tistih, ki so bili pri določenih arhivih in so bili dolga leta v službi, naj si bo organih notranjih zadev, naj si bo tajnih služb, naj si bo političnih in tako naprej, ker se niti ni prav dobro vedelo, za kaj gre. Seveda se spomnim leta 2000 in nekaterih poskusov tedanje vlade, kaj je počela ravno s temi arhivi. Gotovo me ne boste prepričali, da je gospod Šinkovec šaril po arhivih Sove kar tako slučajno. Kamere obstajajo, posnetki, vse živo, in zdaj vi govorite o tem, glejte, zakaj je zdaj dilema, ali kaj zapreti ali ne zapreti. Veste, zakaj je treba zapreti in na ta način, kot predvideva zakon, s komisijo spuščati noter ljudi in jim dati določene papirje, za katere bodo zaprosili? Zato, da se tisti ponaredek, ki so slučajno po Zornovem mnenju se znašli med gradivi, ali da se zaščitijo tisto, kar pa je mogoče še kaj, čeprav jaz v to ne verjamem, da je ostalo še kaj originalnega in po vašem mnenju pomembnega in predvsem obremenjujočega za nekatere nosilce političnih funkcij danes v državi ali kar tako nekaterih pomembnih državljanov, kot so razni bivši predsedniki in tako naprej. In zaradi tega je treba to narediti in ravnati v skladu z zakonom. Ampak jaz tukaj pravim, ker bi rad razčistil in zaprl to vprašanje, nisem za to, pa tudi, da bi konec koncev kakšne stvari izvedel, kako sva z gospodom kolegom poslancem se kje znašla – gospodom Janšo namreč –, ker sva bila nekaj časa tudi skupaj v službi, kako sva se kje znašla v kakšni zadevi. Ampak, to mene ne zanima, vem pa, pa sem se tudi znašel v vaših dokumentih, ki ste jih dali na neko komisijo za peticije in na odboru za notranjo politiko, kjer so bile neke fotokopije z nekimi svetov za

nacionalno varnost, leta, recimo 1986 in podobno, 1985, 1986, ne vem kdaj že, ampak jaz nimam problemov s tem. Vse odprite, ampak problem je v tem, do kdaj se bo s temi zadevami manipuliralo. Ni mogoče, da je danes, leta 2011, več obremenilnih dokumentov v nekaterih tako imenovanih udbaških dosjejih, Sovinih dosjejih in tako naprej, kot jih je pa bilo, recimo, leta 1991. Ja, tudi takrat, ko smo pisali prvi zakon, ga nismo mogli spisati dolgo časa. Z gospodom Šešerkom sva ga vložila takrat, ko je bil on v vladajoči koaliciji, jaz pa v opoziciji, pa potem sva ga skupaj, ker je nekaj časa bil še tu glede nadzora. Deset let je trajalo, da smo ga lahko spravili skozi – potem ga je gospod Moge kot predsednik komisije prevzel 10 let nazaj ali nekaj takega –, da je sploh prišlo do tega. Ampak ne boste verjeli, odpori niso bili s strani, recimo, dedičev, kot nam pravite, tistih strank, ki so bile nekoč politične organizacije. Ampak so bili ti odpori, zlahka bi se nekatere stvari sprejele, ki so tudi urejale ravnanje s tem gradivom. Jaz govorim o arhivih izključno Sove, Udbe, kot govorite, kaj vse je že bilo tam. Saj vmes je bila tudi Služba državne varnosti in ne vem kaj še vse, na koncu je prešla v Sovo. Pa tudi tisti OVS je zanimiva zadeva, s tem imate vi tudi bogate izkušnje. Tam so tudi neki dosjeji in neki arhivi. To bi bilo zanimivo pogledati – ne samo čas pred letom 1990, posamezna obdobja po letu 1990. Ampak jaz tega nočem gledati. Zelo zanimivo bi bilo pogledati. Dajmo, usedimo se, naredimo izmed vseh tukaj komisijo, če ni zadosti Komisija za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, ki se mora ukvarjati tudi z arhiviranjem pridobljenega gradiva prek posebnih metod in sredstev, do katerega pride. Naredimo drugo komisijo, pa se poskušajmo dogovoriti, kako bi pa s temi gradivi vi ravnali. Jaz preprosto nikoli ne bom pristal na to, da bom ob tej prestreljenosti, ki ste jo naredili v prvem obdobju, najbolj v obdobju 1990–1992 in še v nekem kasnejšem obdobju, da se bom pomiril, da prodajate sveto resnico. Ne, ne bom.

PODPREDSEDNIK FRANCE ČUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospod Černač. Pripravi naj se gospa Potrata.

ZVONKO ČERNAČ: Po vseh teh silnih razpravah javnost še vedno nima odgovora na dokaj preprosto vprašanje: kaj tako pomembnega je v tistih slabih 5 % bivših udbovskih arhivov, ki jih ni uspelo počistiti pred letom 1990, da je Vlada leta 2011 njihovo zaprtje določila kot 1A, 1.A oziroma A1 prioriteto, če želite. Kaj je tako pomembnega v teh arhivih, starih arhivih bivših udbašev, da jih je treba zapirati leta 2011 pred javnostjo? Ni Slovenska demokratska stranka tista, ki se ukvarja z arhivi danes, je pa Slovenska demokratska stranka tista, ki ji ni vseeno za ustavnost in zakonitost. Zaradi tega je bil v času prejšnje vlade leta 2006, pred petimi leti, tudi sprejet zakon o arhivih, ustrezen zakon, pri čemer namerno



pozabljate, da v 65. členu ni samo tretji odstavek, ampak je tudi četrti odstavek, ki opredeljuje v tej določbi arhivsko komisijo, ki ima pristojnost omejitvi dostopnost do tega gradiva iz tretjega odstavka, če je to potrebno. Prejšnja vlada tudi ni z uredbo zaprla dostopnosti do arhivov, kar nekateri venomer ponavljate. Ker, če bi bilo temu tako, zakaj je moral sedanjí direktor Sove 4. 10. prilepiti na ta gradiva oznako "tajno" oziroma "zaupno", zakaj je zaprl ta gradiva javnosti sedanjí direktor Sove, ne da bi se skliceval na kakršnekoli predpise, razen na tiste, ki določajo tajnost, ki pa v tem primeru ne veljajo? In kako je mogoče, da kljub temu zaprtju, ki naj bi ga zagrešila prejšnja vlada, so lahko nekateri, ki so se ukvarjali s publicistiko, leta 2009 do teh dokumentov dostopali

Torej, novela zapira dostopnost do teh gradiv. Novela je škodljiva, je tudi protiusstavna; upam, da se bo v tem postopku pred Ustavnim sodiščem to tudi izkazalo. In ni samo Slovenska demokratska stranka tista, ki jo skrbi ustavnost in zakonitost. Prvega v tej državi bi morala ustavnost in zakonitost skrbeti predsednika države dr. Danila Türka. Je pozval dr. Danilo Türk k spoštovanju zakona? Je pozval pristojne, naj prenehajo ravnati protipravno in naj omogočijo publicistoma dostop do gradiva, za katerega imata na zakonu utemeljen interes in ga ni mogoče omejevati? Ni. Se je postavil morebiti dr. Danilo Türk v svoji zadnji izjavi nad zakon, ko je dejal, da podaja formalno soglasje, da postanejo dostopni javnosti vsi arhivski dokumenti, kjer se pojavlja njegovo ime? Se je, kajti predsednik države nima kaj dovoljevati nečesa, kar je v zakonu utemeljeno. S to izjavo se je postavil nad zakon, kar je grozljivo. Namesto, da bi pozval k spoštovanju zakona, pozval pristojne, da nemudoma razrešijo tiste, ki ta dostop preprečujejo in uveljavljaj zakonitost in ustavnost v tej državi, je prvi mož v tej državi pokazal, kaj si o naši Ustavi in o naših zakonih in o tistih, ki jih kršijo, pred vsemi, na očeh javnosti, misli. Glede te zahteve za ustavno presojo; v obrazložitvi je veliko govora predvsem o tretjem odstavku 65. člena. In skozi ta odstavek pripeljana poanta, kako je ta določba protiusstavna, ker je vse odprto brez omejitev. Ni. Četrti odstavek zelo jasno določa: "V primeru dvoma ob pogojih dostopa iz tretjega odstavka odloča arhivska komisija." Piše, v sedaj veljavnem zakonu, in ta zakon je ustrezen, je v skladu z vsemi mednarodnimi standardi in omogoča ustrezno ravnanje z arhivskim gradivom. V tem konkretnem primeru publicistov se ta določba tega zakona ni uporabila, ni se aktivirala arhivska komisija, ampak vsi drugi, ki v skladu z veljavno zakonodajo nimajo nobenih pristojnosti. Novela je protiusstavna. Jaz upam, da bo Ustavno sodišče to protiusstavnost in škodljivost ugotovilo in sprostito referendum. Prav bi bilo, da bi do njega že prišlo. Najbolj prav pa bi bilo seveda, da bi se ta novela sploh ne začela, da bi se Vlada ukvarjala z drugimi stvarmi, ki so v tem času bistveno bolj

pomembne, in ne z zapiranjem starih Udbovskih arhivov leta 2011.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. besedo ima gospa Potrata, pripravi naj se gospod Kek. (Ga ni.) Gospod Petek naj se pripravi.

Gospa Potrata, izvolite.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod podpredsednik.

No, meni se zastavlja predvsem ključno vprašanje, od kod taka gotovost in od kod podatek, da je 95 % arhivskega gradiva uničenega. Jaz ne vem, od kod ta podatek in bi rada enkrat slišala od nekoga, da bi mi povedal, na podlagi česa gradi to ugotovitev, ki se tu kot šlager ponavlja. Zdaj pa k tistim rečem, ki si jih je mogoče zelo dobro zapomniti, ker se tudi ves čas ponavljajo, pa bom ob treh drobnih primerih dokazala, kako je pomembno, kaj beremo, pa kako tisto, kar beremo, tudi razumemo. Nekajkrat je bilo danes v zvezi z referendumom govora o tem, kaj da je zapisanega v koalicijskem sporazumu in kako ta koalicija ne ve, kaj je sprejela, zdaj se pa tistemu odreka. No, pa pogledjmo, kaj je napisano v koalicijskem sporazumu: "Koalicijski partnerji bomo preverili možnost, da se poišče dovolj široko soglasje za spremembo referendumске ureditve (uvedba referenduma na podlagi ljudske iniciative, kvorum za veljavnost referenduma, vsi referendumu na isti dan v letu)." In ve se, da je za to potrebna dvotretjinska večina. Toliko glede tega, ker nekatere tako zelo skrbi, kaj je v koalicijskem sporazumu zapisano.

Drugič. Eden od poslancev zelo rad poučuje, no, pa če poučuje, potem ve da učitelji takrat, kadar se zmotijo, moramo priznati pomoto, ker ne smemo pri zmoti vztrajati, in jaz upam, da bo ta učitelj zdaj priznal svojo zmoto. Zatrjeval je namreč, da smo na glasovanju 6. marca 2006 ob 15.38 na 14. redni seji pri glasovanju o zakonu v celoti, šlo pa je za Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, nekateri glasovali in po njegovem naj bi Majda Potrata glasovala "za" in prav tako tudi gospa ministrica Majda Širca. No, naj povem, da na tem izpisku glasovanja piše, da Majde Potrata pri glasovanju ni bilo, Majda Širca pa je pri glasovanju glasovala proti. Lahko naštejemo še drugih 11 poslancev, ki so glasovali proti temu zakonu, tako da ne bi širili neke ideje o tem, kakšno je bilo vsesplošno soglasje. Res pa je, da je na nekem drugem izpisku glasovanja, to je glasovanje dne 4. februarja 2011 ob 19.24 na 24. redni seji ob tretji obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih gospod Aleksander Zorn glasoval "za". Upam, da bo to njegovo glasovanje se videlo tudi v aktivni podpori v referendumski kampanji, če bo do referenduma prišlo, da bo to tudi znal pojasniti.



Potem je bilo veliko govora o tem, kako citiramo samo primerjave o arhivih iz zahodnoevropskih držav, ne pa iz vzhodnoevropskih. Moram reči, da sem jaz te zadeve že citirala na eni od sej in povedala tudi vse zadržke, ki jih pri tem imam, da gre vendarle za povzemanje zelo kompleksnih vprašanj in da so to lahko v resnici samo iztrgane ugotovitve, ampak vendarle. Na Madžarskem dokumenti v specialnem zgodovinskem arhivu madžarske obveščevalne službe so še vedno dokumenti državne varnostne organizacije, ki niso dostopni in jih pregledujejo na tri leta in ugotavljajo, kaj od tistih dokumentov lahko, na katerih lahko umaknejo stopnjo tajnosti, in to izročijo arhivu. Šele potem izročijo arhivu. Na Češkem 15. člen zakona celo navaja, da lahko arhiv uporabnikom prepove kopiranje, prepisovanje ali pisanje izvlečkov iz dokumentov, ki jim je bila tajnost preklicana – pogledjte, celo tistim, ki jim je bila tajnost preklicana, pa jih varujejo – in vsebujejo podatke, ki so še naprej pomembni za obrambo ustavne ureditve, zaščito pomembnih ekonomskih interesov ter varnost in obrambo Češke republike. Tudi Čehi imajo ekonomske interese zapisane, pa tudi nacionalno varnost. To je natanko tisto, nad čimer se je gospod Brejc v neki medijski oddaji zelo zgražal, ko je bilo govora o našem utemeljevanju oziroma o utemeljevanju teh interesov. Mislim, bi bilo dobro to vedeti, če se mi že prilepi etiketa, da branim funkcionarje, ki so bili sodelavci nekdanje politične policije. Branim natanko to, kar je tudi v drugih državah zaščiten. Poljska v 39. členu zakona o ustanovitvi inštituta narodnega spomina, saj veste, to je tisti inštitut v zvezi z resolucijo Evropskega parlamenta, določa, da lahko predstojnik notranje varnostne organizacije in obveščevalne agencije ali obrambni minister, se pravi posameznik, za omejen čas določi, da so zaradi razlogov nacionalne varnosti posamezni dokumenti nedostopni. Takšni dokumenti se hranijo ločeno v tajnih zbirkah znotraj arhiva inštituta, dostopni so osebam, ki jih določijo navedena predstojnika ali minister. Moram vam povedati, da bi lahko citirala sedaj še Nemce, ampak to je storil že eden od mojih poslanskih kolegov, tako da tega več ne bom citirala. Zakoni imajo vsepovsod tudi te določbe o časovni zamejitvi. Recimo zame je litovski zakon o dokumentih in arhivih res zelo liberalen. In on dovoljuje dostop tudi do osebnih podatkov, razen za kolaborante, ki so uradno priznali sodelovanje, in za žrtve tajnih služb. Drugo pa je – ali 30 let po smrti ali 100 let od rojstva teh oseb so vsi ti dokumenti nedostopni. Toliko glede arhivov, kako beremo, pa kaj beremo, pa kako razumemo kakšno stvar.

In sedaj še ena zadeva. Mislim, da se nenehno ob gospodu Omerzi – pa mislim, da se zlorablja njegovo ime in tisto, kar je počel, ampak to je njegova stvar in bo že sam pojasnil, kako na te stvari gleda –, zelo pogosto tudi govori, kaj da se je zgodilo Sovi oziroma Komisiji za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, in

iz tistega se spletajo cele zgodbe. In včeraj smo bili znova priče neki insinuaciji, ki me je pripeljala tako daleč, da sem zahtevala, da bi se poslanec Petan opravičil, zaradi tega, ker je trdil, da je od 20. oktobra do približno 9. novembra lanskega leta bil en kup gradiva v prostorih kabineta predsednika Vlade. Kaj je tam počenjalo, tega jaz ne vem. Sprašujem se lahko, kako to, kot še marsikdo drug, ali so bili tam tudi prisotni rezalniki za papir ali niso bili, kaj se je delalo in tako. V glavnem, gradivo je odšlo in jaz bi lahko to citirala še naprej. Pa ne bi bilo to tako zanimivo, saj jaz sem se zmotila, ko sem rekla, da mu je bilo pojasnjeno na Komisiji za peticije; bilo mu je pojasnjeno ravno na Odboru za kulturo, šolstvo, šport in mladino. In sicer je že takrat na seji 3. februarja spraševal direktorja arhiva: "Pa še to bi vprašal, zdaj, ko smo se prej spraševali o dokumentih; kje pa so bili dokumenti 20 dni, pred tremi meseci? Kje so bili 20 dni dokumenti? Eni pravijo, da so bili na Vladi, v tistih prostorih, kjer so jih enkrat razmnoževali. Kje so bili 20 dni? Ni zadeva tako enoznačna!" In nato je dobil gospod poslanec odgovor, ki je bil tak, da je Sova zaprosila za te dokumente, ki jih je morala uporabiti zaradi tega, ker je bila zaprosena s strani sekretariata Sveta za nacionalno varnost. To pa ni predsednik Vlade, lepo vas prosim. In to je največja packarija, ker se kar tako opleta in pripisuje ljudem eno, drugo, no, saj, opravičila ni bilo, pa tudi ne pričakujem, da bo kdo tole preklical, ampak navedba je še zelo zanimiva, ker je bilo pojasnjeno, poleg tega, da je sekretariat Sveta za nacionalno varnost naredil poročilo, in zdaj pogledjte: "Odgovorni arhivist, ki je pristojen za to gradivo, je gradivo pregledal, preštel in na urejen način dal v uporabo Sovi in ga je tudi prejel nazaj. Na podlagi tega je nastalo poročilo, ki govori o tistem, kar sem že prej govoril o tem, da je nacionalna varnost lahko ogrožena, da so ogrožena lahko človeška življenja in tako naprej, da ne bi poudarjal tudi tistega, kar je že napisal takrat direktor Rupnik, podobni argumenti." In vi zdaj pravite, da se je nekaj dogajalo konec lanskega leta ali v drugi polovici lanskega leta in v začetku tega leta. Tu pa so dokazi, da je kaj podobnega dogajalo že prej. In potem je tukaj še zagotovilo, kako se lahko s forenzično raziskavo dokaže, ali je bilo kaj narobe napravljeno ali ne. Ne. Ampak opozicijskim poslancem noben odgovor, noben dokaz ni dovolj, zato je res, gre v prazno ta naša razprava, bi pa bilo dobro, da bi se kdo česa naučil. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima Miro Petek, pripravi naj se Bojan Kontič.

Prosim

MIRO PETEK: Hvala lepa, spoštovani predsednik Državnega zbora.

Glede vprašanja čiščenja arhivov bi si kazalo prebrati intervju z gospodom Žumerjem, ki je bil pred leti v Ampaku. On kot strokovnjak s



tega področja je v tem intervjuju jasno in glasno navedel, da je šlo v preteklosti za veliko čiščenje v arhivih, toliko o tem. Kar se tiče presoje na Ustavnem sodišču, mislim, da je to celo dobro, s tem zakonom je koalicija zagotovo prekršila znano splošno načelo sodobne pravne države in Ustavnega zakona, to je sorazmernost, in je zelo posegla v ustavno materijo in Ustavno sodišče zagotovo pri tem ne bo imelo težkega dela, tako da se lahko tudi veselimo te presoje. Dejstvo je, da pač to enostavno ni bilo potrebno. Dejstvo je, danes je bilo veliko govora o manjšini, kakšna škoda je bila narejena manjšini. Resnično, škoda slovenski narodni skupnosti je bila narejena s strani Sove in tudi Vlade, nikakor ne nas. Poglejte, v tem dokumentu Sove, ki govori o oceni možnih škodljivih posledic v skladu z Zakonom o tajnih podatkih zaradi ponovne uporabe tajnih podatkov, je na zadnji strani zapisano: "Podatki v tej zgoraj navedenih dokumentih bi ogrozili ohranitev in razvoj slovenske manjšine." Gospe in gospodje, kaj je v teh dokumentih, da bi lahko ogrozilo ohranitev in razvoj slovenske narodne skupnosti, kaj je takega? Kaj je v teh orumenelih listih, da bi lahko na tak način poseglo v slovensko narodno skupnost? Niti fašizem niti nacizem niti Jörg Haider niso uničili slovenske manjšine, ti papirji na Sovi pa. In če dalje listamo, vidimo, da področje dogajanja na avstrijskem Koroškem v letu 1972, to sploh ni zaklenjeno. Zaklenjeni so arhivi, na primer, informacije iz leta 1979, iz leta 1980, zaklenjene so informacije uprave za analitiko iz leta 1980, ne pa leto 1972, ko se je dogajal tudi Škocjan. Danes že omenjeni tu dr. Matevž Grilc, *Kleine Zeitung* je takrat in tudi danes o tem zelo podrobno poročal; o Matevžu Grilcu in gospodu Dumpelniku je *Kleine Zeitung* pisal tri, štiri dni pred tem dogodkom v Škocjanu. Vendar zakaj? Zaradi tega, ker sta v neki gostilni malo bolj trdo prišla enega nemškega nacionalista, in o tem je pisal *Kleine Zeitung*. In v teh dokumentih, ki so javno znani, javno prisotni, se omenjata Matevž Grilc in gospod Dumpelnik kot tista, ki naj bi podtaknila razstrelivo pod daljnovidom. Seveda to ni res. Imela sta za sabo udbovca z imenom Rastko, Dumpelnik in Grilc sta omenjena z imenom in priimkom, gospod Rastko ima psevdonim, in seveda takšnih primerov je še veliko več. In o tem udbovski arhivi očitno ne govorijo, ker so odprti, to enostavno ni zaklenjeno. In kaj je takega, da se slovenska narodna skupnost na tak način kriminalizira? Kaj je v teh arhivih takega? In kdo dela škodo slovenski manjšini na avstrijskem Koroškem? Vi, kolegice in kolegi, vi. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Replika.

Prosim, replika.

ALEKSANDER ZORN: Hvala lepa.

Imam repliko na gospo Potrato. Trdila je, da sem glasoval za, kar je popolna resnica,

vendar imam opravičilo in se stranki SD globoko opravičujem. Njena razprava me je namreč pripravila do tega, da sem iztaknil vse vtiče z realnostjo in se posvetil nekemu tekstu tukaj na mizi in sem mislil, da smo še pri našem amandmaju. Zato sem pritisnil "za" in se za to opravičujem. Kar se pa gospe Potrati tiče, moram reči, da je izjemno slaba političarka, kajti o tem bi morala biti skrbno tiho, navsezadnje sem lahko "njen ali pa njihov človek v Havani", in če govorimo že o Udbi, bi morala to vedeti. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Za besedo je zaprosila ministrica za kulturo Majda Širca. Prosim, da bi o domnevah v zvezi s tem, da ne bi razpravljali več, prosim, ministrica. Ne nam razkriti agenta na drugi strani, prosim lepo.

Izvolite, ministrica.

MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR: Jaz se ne oglašam šele zdaj, ko ste vi tukaj in v domnevi, da z odsotnostjo podpredsednika Državnega zbora, ki me je prej, moram reči, da prvič, odkar stopam v te prostore, okaral, da koliko svobode govora si lahko dovolim. To me je presenetilo. Gospod podpredsednik Državnega zbora zdaj sicer ni tukaj, ampak bi povedala to tudi sicer, ko bi dobila besedo. Postavljeno je bilo, oglašam se za repliko, oglašam se na redundantno vprašanje, kaj je takšnega, da se ne sme vedeti. Gospod Petek, leta 2007 in leta 2008 so dejali v Sovi, v Arhivu Republike Slovenije, da je nekaj takega, kar se ne sme vedeti, in so dali znak "tajno". To se pravi, da so predpostavljali, ko so pregledali, res tisto, kar je ostalo, in prečiščeno je bilo, še posebej v letu 1993, takrat, ko se je SDV spremenila v Sovo in ohranila kontinuiteto in ko je prišlo do znanih tudi prekladanj polnih kovčkov gradiva iz Sove oziroma iz SDV. Takrat se je to označilo za tajno, to, kar pravite, da se dotika ocene visokih možnih škodnih posledic. Ampak je dokument iz 1. 7. 2008, ki je nastal na osnovi dokumenta iz sporazuma iz 2007 in ki je nastal na osnovi uredbe iz 2007 začetega leta. In vsi ti dokumenti niso skladni z zakonom, ki je nastal leta 2006, ki sem mu jaz tukaj nasprotovala, ko je nastajal, in zgolj tukaj je razlika med gradivom, ki ga zdaj preverjate oziroma pošiljate v preverbo ljudstvu, ker ta način, kot je v novem zakonu zapisan, pa predpostavlja, preverbe, ali je nekaj za javnost in za posameznike neprimerno, da stopi v javnost, zaradi zaščite, kot smo rekli, mednarodnih interesov in tudi osebne integritete, tudi v luči dejstva, kot je napisala prejšnja, vaša vlada, ali ostaja nedostopno ali dostopno. Le da je razlika, da je princip pregleda tega gradiva, v okviru teh še nekaj metrov, koliko jih je, vezan na komisijo, ki je nekaj drugega kot tista komisija, ki je bila prej omenjena in razumljena kot komisija, ki je že sama po sebi zadosti. Komisija iz zdajšnjega 65. člena – iz četrtega odstavka –, odgovarja



samo na dvome. V primeru dvoma, ko gre za občutljive osebne podatke. Kaj so občutljivi osebni podatki, pa je v zakonu naštet in govorimo zgolj o podatkih o rasnem, narodnostnem in tako naprej ali spolnem življenju ali nekem dejanju, ki je vezan na intimno zadevo, zelo intimno; kaj je intimno, pa tukaj v Državnem zboru seveda zelo dobro veste.

To se pravi, vprašanje, kaj je tam notri. Pojdite vprašat tiste, ki so rekli, da se ne sme videti.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo... Replika, gospod Petek, prosim.

MIRO PETEK: Hvala lepa.

Ministrica, jaz se lahko z vami strinjam in lahko vam čisto verjamem, toda glejte, pred kratkim sva bila dr. Grilcem skupaj na Odmevih in on je sam rekel, da bi rad videl vse te dokumente, da bi rad videl, da to pride v javnost, da ga razreši tega bremena, ki se zdaj pojavlja, ki se pojavlja v teh udbovskih dokumentih, ki so neresnični. Dejstvo je, da je Udba v preteklosti na avstrijskem Koroškem sledila konservativni del slovenske narodne skupnosti, krščanski del slovenske narodne skupnosti. Zato se je ta dokument ohranil in zato sta v teh dokumentih oba navedena z imenom in priimkom. Opozarjam pa vas – taka dikcija, da bi to ogrozilo ohranitev in razvoj slovenske manjšine, to si pa desne politične strukture na avstrijskem Koroškem razlagajo s tem, da je manjšina enostavno kot celota neka teroristična organizacija.

Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Bojan Kontič, pripravi naj se Janez Ribič.

Prosim.

BOJAN KONTIČ: Prej je kolega v repliki odgovarjal in ocenil gospo Majdo Potrata kot slabo političarko. Seveda je veliko slabši tisti politik, ki narobe glasuje in potem išče razloge, kako opravičiti glasovanje. Za vašo podporo pri glasovanju se vam pa, gospod Zorn, iskreno zahvaljujem. Ko boste vi moj zaveznik, bom resno zaskrbljen. Tako da toliko o tem.

Kaj je bistvo današnje razprave? Bistvo je, da je odločitev oziroma da bomo glasovali o odločitvi, da ta referendum, zahtevo, posredujemo Ustavnemu sodišču, ki bo pač sprejelo odločitev, takšno, kot bo. In rečeno je bilo, da to ni nič slabega, kar Ustavno sodišče ne bo imelo težkega dela. Hkrati nam je očitano, da zavlačujemo s tem, ker pošiljamo na Ustavno sodišče. In ti isti hkrati predlagajo, da Zakon o malem delu – referendum – predstavimo za en mesec kasneje. Saj zmeda je popolna. Ampak

kaj je bistvo pri referendumih? Bistvo pri referendumih je, da je zakon, ki bi stopil v veljavo, blokiran. In da če pride do zahteve za referendum, ga je treba izvesti čim prej, da zakon stopi v veljavo, ali pa tega zakona ne bo. Govorite, da bi z dvema ali več referendumi na isti dan privarčevali. Veste, kako bomo najbolj privarčevali? Če ne bomo imeli nobenega referenduma. Če jih bomo združevali, velikega varčevanja ne bo.

Razumem tiste, ki zberejo podpise in zahtevajo referendum. Na ta način se branijo pred oblastjo. Razumljivo. In bodo storili vse, da zakonodaja, ki jim ni všeč, ne bo sprejeta. Težko pa razumem naše ravnanje, ko poslanci zahtevamo referendum o zakonu, ki smo ga sprejeli. Mi v tem Državnem zboru odločamo, za to so nas pooblastili ljudje in zato smo še poleg tega dobro plačani. In za sprejete zakone sprejemamo tudi vso odgovornost, ki se meri vsaka štiri leta, ali pa vmes, če pride do predčasnih volitev. In takrat ljudje odločajo, ali so zakoni in z delovanjem koalicije zadovoljni. Če niso, nas zamenjajo. In če nas bodo zamenjali, boste imeli vso možnost, da vse zakone izboljšate, da odpravite vse, s čimer se ne strinjate, vse, za kar ste zahtevali referendum. Imeli boste možnost, ampak mi tukaj v Državnem zboru moramo sprejemati odgovornost.

Ali je bil predsednik sedanjih takrat obveščen tako ali drugače, vam lahko povem, da me osebno sploh ne zanima, kako je bil obveščen, čeprav vidim iz tega, da je obveščen iz povzetkov medijskih. Tako vsaj izgleda, da je takrat bilo. In ne zanima me, kako se je to takrat zgodilo, obveščanje namreč. Mene bi bolj zanimalo novejšo zadevo. Mene bi zanimalo, od kod so tajkuni, in na kakšen način, dobili denar. Na kakšen način so nekateri izgubili vse, drugi pa obogateli. To bi me zanimalo, to je novejša zgodovina naša skupna, in bi jo bilo dobro pogledati. ... / oglašanje iz dvorane/ Ja, če boste samo čakali, ne bo nič, boste morali tudi kaj storiti. Zanima me, recimo, kje je denar od orožja. Morda mi lahko pomagate, gospod Tanko. ... / oglašanje iz dvorane/ Tudi mi čakamo. Čakamo vsi. Upam, da bomo kaj tudi dočakali še v tem mandatu. Torej, gre za to, da preverimo zadevo na Ustavnem sodišču in da potem tudi tisti, ki bodo glasovali proti temu zakonu, to lahko storijo povsem mirne vesti, ker če ta zakon razveljavijo, če bo tako odločilo sodišče, ne bo protiuustavnih posledic. Če pa bo Ustavno sodišče odločilo, da bi lahko nastale škodljive posledice, pač tega referenduma ne bo. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo ima Janez Ribič. Pripravi naj se... Gospod Zorn replika. Dokler ima čas. Če ima razlog za to, ja.

ALEKSANDER ZORN: Gospod Kontič...



PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Ni replike na repliko. Javil se je... Gospod Zorn!

ALEKSANDER ZORN: Gospod Kontič, vi ste druga oseba kot Majda Potrata, zato imam repliko na vas. Jaz upam, da ste druga oseba. Rad bi vam povedal: ker ste menili, da sem slab politik, ker sem glasoval tako kot vi, se z vami strinjam. Tega ne bom več storil. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Zorn, lahko popravljate samo napačne navedbe, vi ste pa sedaj rekli, da se strinjate s to navedbo. Tako da ste zlorabil repliko, ker bi morali popraviti napačno navedbo, vi ste se pa strinjali z njo.

Besedo ima Janez Ribič, pripravi naj se Jožef Jerovšek.

Prosim.

JANEZ RIBIČ: Hvala za besedo. Spoštovani!

Živimo v samostojni, neodvisni in suvereni Republiki Sloveniji, ki je pred 20 leti pretrgala z nedemokratskim sistemom, ki je načrtno kršil človekove pravice in svoboščine, zato ne vidim potrebe po takšni ali drugačni zaščiti posameznikov, ki so vedeli za tovrstne kršitve ali pri njih celo sodelovali. Podpiram, da se arhivi odprejo, da se odkrije še kakšen živeči, ki je počel grdobije do sodržavljanov v preteklosti, in se ga kaznuje, da bomo lažje govorili o spravi. Moje razmišljanje pa je tudi takšno, in ne vem, če se veliko motim: vedno, ko je v ospredju nekaj pomembnega med slovenskimi politiki in se približuje javnosti, se strategiji poslužijo starih bolečih tem, da se pozornost preusmeri. Bojim se, da je tudi tokrat tako. Prevelika brezposelnost, propadanje podjetij, Nova Ljubljanska banka, velika gradbena podjetja in njihovi izkoriščevalski vodje, tajkuni, ki so še vedno na prostosti, slovenska mreženja v samem vrhu politike, dvojna merila pravne države, afera bulmastifi, pa tudi razne igre z orožjem, in še bi lahko našteval.

Zahteva za razpis zakonodajnega referendum je ustavna pravica, zato ne oporekam predlagateljem, ki so podali zahtevo, da želijo o tej temi povprašati volivke in volivce. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Jožef Jerovšek. Pripravi naj se Breda Pečan.

JOŽEF JEROVŠEK: Hvala lepa za besedo. Spoštovani!

Spoštovana gospa ministrica, kot kulturna ministrica mi dovolite, da začnem s parafraziranjem Župančiča: "arhivi tulijo", gospa ministrica. In tulijo zato, ker imamo pred sabo zakon, ki zapira dostop do arhivov, ki skrivajo mračnijaštvu prejšnjih oblastnikov. Torej, restavracija mračnijaštva in totalitarizma. Razočaran sem pa, gospa ministrica, zaradi

ttega, ker sva bila včeraj skupaj na predstavi v Slovenskem narodnem gledališču v Mariboru, odlični, globoki predstavi "Evropa danes", ki je bila nabita s protivojno, protitotalitarno in protiteroristično simboliko. In upal sem, gospa ministrica, da se vas je dotaknilo, da boste v zadnjem trenutku doumeli sporočilnost predstave in v zadnjem trenutku spremenili vašo odločitev in se zavedali, da ni možno odobravati in braniti in zapirati arhivov o sprevrženosti Udbe in Stasijev in udeležbi politikov pri drastičnih kršitvah človekovih pravic. Toda, gospa ministrica, videl sem, da ste šli v drugo smer glede simbolike. Simbolno za današnjo obrambo neustavnega in nedemokratskega ravnanja, ki ga predstavlja ta zakon, ste si naredili moško opravo s kravato. Postal ste za ta namen mačo.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Jerovšek, prosim, da se vzdržite osebnih diskvalifikacij...

JOŽEF JEROVŠEK: To ni žalitev. To je moja asociacija in...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: To je prvi opomin!

JOŽEF JEROVŠEK: Se opravičujem, imam pravico do tega.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Nimate pravice do osebnih kvalifikacij in diskvalifikacij!

JOŽEF JEROVŠEK: Ne, to ni to.

Za obrambo kršitev, ustavnih kršitev, ki jih predstavlja ta zakon, in prikrievanja rabot mačov Udbe in mačov prejšnjega režima, nevidnih krmarjev sedanje oblasti, zasuk s tako simboliko. Razočaran sem.

Glejte, pred sabo imamo katastrofalno slab zakon, neustaven zakon, in želel bi reči, kaj pomeni v nekih ključnih trenutkih dobra odločitev vlade. Danes je najboljši dan za to. Minister za šolstvo, mislim da je bil Gaber, je zavrnil Tino Maze, ji ni hotel dati podpore. Katastrofalna odločitev. Zver, naslednji minister za šolstvo, pa ji je dal podporo, državno, od ministrstva, in danes...

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Jerovšek, o čem vi govorite? O čem sploh govorite?

JOŽEF JEROVŠEK: O katastrofalni odločitvi Vlade in današnji zakon je katastrofalna odločitev.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Drugi opomin!

JOŽEF JEROVŠEK: In, saj tudi jaz se sprašujem, kaj je vzrok panike. Kaj je vzrok panike pred pogledom, koga se štiti? / oglašanje iz dvorane/ In prepričan sem, da so



bili nekateri mladi intelektualci v Sloveniji in v zamejstvu v 70. in 80. letih zlorabljeni s podtikanji s strani Udbe, kot v največji meri seveda Narodni svet koroških Slovencev, ki se mu je treba opravičiti, in njihovim funkcionarjem. Eni zaradi pretirane, silne ambicioznosti, drugi zaradi silne narodne zagnanosti. In, glejte, morda živeči, živi veljaki Udbe in partije iz 70., 80. let danes zlorabljuje celo predsednika države, da prikrivajo dosti hujša dela, morda zločine, ki so si jih izmislili. Ali je to morda, se bi tu našlo v teh dokumentih to, kar zamejstvo in marsikdo govori, da je za preprečitev Pahorjevega prispevka v Zalivu - intervjuja s Kocbekom –, da je Udbe oziroma da so nekateri takratni politiki pripravili scenarij za likvidacijo Borisa Pahorja, velikana slovenstva, kandidata za Nobelovo nagrado, je morda to vzrok pravi? In kaj se skriva? Arhivi tuljijo! In jaz moram reči, ko je ministrica rekla, da izgublamo zaradi opozicije kredibilnost – zaradi takšnega zakona in takšnega ravnanja, zaradi zagledanosti v totalitarizem izgublamo Slovenci kredibilnost in vi škodite manjšini. Manjšini in Narodnemu svetu koroških Slovencev se je treba opravičiti za to, kar se je delalo v preteklosti. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Majda Potrata v okviru predlagatelja. Prosim.

MAG. MAJDA POTRATA: Na včerajšnji nujni seji, na kateri smo obravnavali zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o noveli Zakona o varstvu arhivskega in dokumentarnega gradiva in arhivih, je bila razprava seveda dvopolna. Tega ni mogoče skrivati; na eni strani pobuda za razpis referenduma in na drugi strani predlog sklepa, da gre novela v presojo Ustavnemu sodišču. Ampak tisto, zaradi česar sem se oglasila, se mi je zdelo potrebno zaradi tega, ker je v mnenju Zakonodajno-pravne službe jasno zapisano, da je v pravnem mnenju zapisana domnevna neustavnost 3. člena 65. člena veljavnega zakona o arhivih, ki jo je ugotavljalo pravno mnenje, o katerem je bilo tudi dosti govora in na katero se sklicuje tudi mnenje Varuha človekovih pravic, pa ta del zakona ni bil nikoli ustavno presojan, zato je mnenje Zakonodajno-pravne službe posebej poudarjalo, da bo, če bo Ustavno sodišče – in to smo sprejeli, naj Ustavno sodišče presoja ustavnost novele zakona – moralo presojati ustavnost sprejete novele in ustavnost prej veljavnega zakona. Meni se zdi za to razpravo zelo pomembno povedati, ker mi se zdaj tukaj prerekamo, kateri zakon je boljši, kateri ni. Ni videti, da bi se prepričali o tem, kaj se je zgodilo z uredbo, za katero je tudi dr. Sturm v javni oddaji televizijski, ugotovil, da je neustrezna, ker uredba posega v veljavni zakon, torej bo ta presoja ustavnosti odgovorila na več vprašanj, ne samo na to, ali je ta novela, ki smo jo zdaj sprejeli, dobra, ustavna ali ne in ali bi referendum in morebitna zavrnitev na

referendumu prinesla neustavne, nepopravljive posledice. To se mi zdi bistveno in bistveno se mi zdi tudi to, da se ni zgodilo prvič v razpravi na odboru, da tudi to mnenje Zakonodajno-pravne službe je bilo prebrano samo do polovice in ni bila prebrana tudi tista druga polovica, o kateri sem zdaj govorila, da bosta presojana oba dela. Ko se obkladamo z oznakami, kdo je dober politik in kdo ni; jaz mislim, da bilo najprej treba nekatere osnovne postulate politične kulture obvladati, potem bi se pa govorilo še tudi o čem drugem. Če pa že kdo se primerja s kom, kako je kdo glasoval – mimogrede Bojana Kontiča na tisti seji, ko smo glasovali o tem zakonu, ni bilo in ni glasoval. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima predstavnica Vlade, ministrica za kulturo Majda Širca. Prosim.

MAJDA ŠIRCA RAVNIKAR: Dovolili mi boste, prosim, da odstopam nekoliko od teme, h kateri smo danes zavezani, ampak ta pogovor danes vendarle vseskozi odstopa od teme pogovora. Govorimo o vprašanju, ki je skrito v ozadju, govorimo o drugih pomenih, kot v resnici so na papirju napisani. Včerajšnji tekst gospoda Krleža iz leta 1935 je govoril o bednosti tega trenutka, po toliko letih, na žalost, na žalost, na veliko žalost. Končal se je s pomembno ugotovitvijo, povedana tudi je bila v romunščini, zaradi tega, ker je pač jo lahko izrekel eden največjih umetnikov danes, ki domuje v mariborskem teatru. Rečeno je bilo, da v svetu kadarkoli in kjerkoli preživijo samo sposobni in dobri, samo sposobni in dobri in ne majhni, taki, ki se ukvarjajo z oblačili, in ko si jih urnamejo, se vidi vsa beda golote. O tem je govorila včerajšnja predstava in zato je bila dobra, ker je imela tudi vrhunske, tiste, ki so bili sposobni in ki so dobri in ki so zbrani skupaj na enem mestu, ki so multikulturni in ki so tudi v preteklosti bili definirani kot predstavniki nekega totalitarnega režima in nosilci le-tega – tako se je nekoč reklo Laibachom –, danes se jim ploska. Hvala bogu. Pozno, ampak dobro. 30 let je minilo tudi od takrat, ko se jih je še pljuvalo. Zato je bila evforija prisotna, zaradi tega, ker se je slovenski prostor v trenutku lahko zamislil, kaj je, če temu prostoru – ne samo temu, ožjemu, širšemu, evropskemu, ampak recimo, da temu – ne vladajo sposobni in dobri in ne govorijo sposobni in dobri in spodmikajo stole – ste videli, kako je enkrat Klug padel? –, v samomorilni in dobesedno v prizadevni pozi, ko se narod ubija, samega sebe. Z menoj so bili še trije ministri za kulturo: minister Mičunović, minister Bradić in minister Nović. Pogovarjali smo se tudi o arhivih, kdo se ne bi? Seveda, vsi nimajo vsega odprtega. Z nekaterimi se pogovarjamo, dobro sodelujemo, hodimo dol, poskušamo dobiti še tudi kakšne arhive, ki so tam. V Beogradu je dosti filmov. Ampak vendarle evidentiramo,



digitaliziramo skupaj, in imajo podobna vprašanja, nimajo pa tako nizkih, kot se dogajajo te dni, noč in dan v teh prostorih, zraven, spodaj in zgoraj. Kjer, ponavljam, se dogajajo hitra sodišča in seveda si prizadeva naša, se prizadene tudi z razmišljanji o tem, da gre za državne udare, jaz pravim da gre za udarce narodu, ko se nekaj, kar se pripisuje, da se hoče raniti, ne rani.

Tako da sposobnim in dobrim, kot je Krleža na koncu zaključil včerajšnjo predstavo, resda včasih tudi sodi ljudstvo, in ljudstvo je sodilo tudi tistim, ki so se v teh prostorih ukvarjali z našo tudi spolno pripadnostjo in ki so na drugačen način govorili o tem, kdo je mačo in kdo ni. In so se smejali. Tem ljudem se je tudi sodilo, s tem da po volitvah jih ni bilo več. Saj so tudi trezni in spoštljivi odnosi do soljudi še ostali.

PRESEDIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Gospod Jerovšek, replike vam ne bom dovolil. Nadaljnje razprave na temo včerajšnje ali predvčerajšnje predstave tudi ne. Ugotavljam samo to, da sta bila v istem prostoru ob istem času na neki predstavi, ampak sta gledala različne stvari. Hvala lepa. Nadaljujemo. Besedo ima Breda Pečan, za njo Vito Rožej (Ga ni.), potem Mirko Brulc.

Prosim, Breda Pečan.

BREDA PEČAN: Kolegi so me opozorili, da naj za uvod povem, da je Tina Maze zmagala v času te vlade, v času prejšnje pa ni.

In rada bi pa povedala nekaj okrog samih arhivov in razlogov, zakaj je koristno, da tisti del, ki je treba, da ostane zaprt, da ostane zaprt. Namreč, sama se ne morem znebiti občutka, da je v času, ko je bilo kopiranih več 10 tisoč dokumentov, tik pred nastopom nove Vlade, v prostorih Vlade Republike Slovenije, dokumentov, ki so jih fotokopirali na fotokopirnih strojih študentje in ljudje, ki nimajo nobene pravice dostopa do dokumentov, ki so jih fotokopirali, in so bili ti dokumenti potem nekam odneseni in se še danes ne ve, kje so. Verjetno je mnogo dokumentov bilo tudi natiskanih, ponarejenih in vtaknjenih med listine, ki so bile shranjene v prostorih Sove, tako kot je, ko so se vrnili oziroma ko so prišli v parlament, pred kar dosti leti, skoraj 20 let je zdaj že tega, dokumenti v kovinskih kovčkih, da je med njimi bilo marsikaj, kar zagotovo ni izhajalo izpred 40, 50 ali 30 let, ampak so bili to dokumenti, za katere bi ob kvalitetni forenzični raziskavi bilo ugotovljeno, da je starost papirja in tiskarskega črnila mnogo nižja, kot preostalih dokumentov v teh kovčkih. Da ne govorimo o tem, koliko dokumentov potuje naokrog ali pa leži po različnih tujih državah in čakajo na primeren čas in da tiste, ki bi radi odprli arhive, muči predvsem to, da so na zalogo spravili noter nekatere dokumente, ki bi jih radi zdaj brez oznake "tajno" pokazali javnosti, zaradi tega - zakaj so se za božjo voljo mučili in spravljali noter različne

dokumente, ki so jih prej umetniško pripravili. Zdaj pa, za boga svetega, nimajo pravice teh svojih stvaritev, za katere so se mučili dve, tri leta, da so jih vtaknili vmes v prave mape, jih ne morejo pokazati javnosti. Torej, moram reči, da res smo ta koalicija in ta vlada nesramni, pokvarjeni, barabe, ki jih je treba prej ali slej zustrirati. Ker moram reči, da najbolj simpatično se mi je zdelo zadnjič, ko sem slišala – žal ali pa na vso srečo tu v Ljubljani nimam televizije, ker potem bi verjetno slabše spala – na nekih Odmevih ali nekje je bil nek mladenič, ki je rekel, da je treba popolnoma vse politične funkcionarje izpred leta 1991 vreči iz vseh političnih funkcij, jih zustrirati in jih nagnati. Jaz se s tem popolnoma strinjam. Z velikim veseljem bi lahko opazovala, kako bi naenkrat bila 27-članska ekipa na oni strani dvorani, ne razpolovljena, temveč verjetno zdesetkana. Tudi za ceno tega, da bi tukaj, na tej strani, jaz - na srečo imamo kar precej mladih poslancev, ki niso bili niti še skoraj rojeni v tistem času. In zaradi tega mislim, da je prav, da tega referenduma ne bo. Upam, da bo Ustavno sodišče prepoznalo, da gre za napad na človekove pravice zaradi tega referenduma.

PRESEDIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Mirko Brulc.
Prosim.

MIRKO BRULC: Kot majhni terierji se zaganjate v predsednika države...

PRESEDIK DR. PAVEL GANTAR: Žal mi je, časa ne bo.

MIRKO BRULC: Ja, pa je. Jim ne bo uspelo.

PRESEDIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Mirko Brulc nima besede. Časa je še celo noč, gospod Brulc.

Besedo ima Branko Marinič. Pripravi naj se Milenko Zihlerl.

BRANKO MARINIČ: Hvala lepa za besedo.

Težko je po vsej tej razpravi povedati kaj bistvenega, pa vendar se mi zdi, da lahko v neki obliki obrazložitve svojega glasu povem, da se bolj nagibam in sem seveda za to, da se o tej vsebini zakona odloča ljudstvo na referendumu. Ampak vseeno bi želel izpostaviti, kje smo si pa enotni, saj tako eni kot drugi kličemo na pomoč nekoga tretjega. Mi smo predlagali, naj o tem odloča ljudstvo na referendumu, vi kličete na pomoč Ustavno sodišče, ki naj presodi. Torej, tu smo si, mislim, da povsem enotni.

Kar zagotovo skrbi, je pa dejstvo, da če po eni strani lahko trdimo, da so arhivi naše največje bogastvo, iz katerega lahko predvsem znanstvena sfera črpa in dobiva hrano za to, da nastajajo strokovna dela, ki postavljajo narod v neko časovno obdobje, je seveda arhiv v tem smislu eno največjih bogastev, ki jih narod



premore. Ob današnji razpravi in vsej dosedanji razpravi lahko ugotovimo, da so arhivi vsaj v tem delu, ko se z njimi ukvarjamo, nočna mora, in to zaradi tega, ker želimo pomagati nekemu, ki bi tako ali drugače izdal neka početja, ki so v nasprotju s temeljnimi človekovimi pravicami. Prepričan sem, da se v bistvenih trenutkih zna ljudstvo veliko bolje odločiti od nas, politikov, in zato je kakršnokoli preprečevanje, da se vendarle ne zgodi referendum, nesmiselno. Zaenkrat je to ustavna kategorija in dajmo ljudem takrat, ko se politiki tu ne moremo odločiti, kaj je prav in kaj ne, dajmo priložnost ljudstvu, naj se ljudstvo odloči.

In če zaključim, zdi se mi pomembno poudariti, da je treba krivca iskati, ne tukaj, ampak izven parlamenta, pri kvalificiranih predlagateljih, ki se znajdejo v neugodni situaciji in hočejo na vsak način, za vsako ceno, skozi hitro proceduro izpeljati pomembne vsebine, ki pa morajo imeti svoj čas, da se lahko poslanke in poslanci pravilno odločimo. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Milenko Zihel. Pripravi naj se Gvido Kres.

Prosim.

MILENKO ZIHERL: Hvala lepa še enkrat.

Glede na današnjo razpravo oziroma na današnjo materijo vsekakor menim, da so opazovalci upravičeno uvrstili Slovenijo med dežele z nepopolno demokracijo. Pa ne zaradi tega, kot se je tu v tej hiši slišalo, zaradi Janeza Janše, ampak nepopolna demokracija je tam, kjer vlada apatija, kjer ljudje ne verjamejo v nobeno inštitucijo več, kjer iščejo odrešenika, nekoga, ki jih bo odrešil. In ta je lahko, seveda, če je vse v njegovih rokah, samo diktator, kajti iz krizne situacije morajo rešiti demokratične spremembe, demokratično izvoljeni organi. Zadeva me spominja na dogodek iz preteklih let, ko je Al Gore objavil Neprijetno resnico. In v teh arhivih je očitno veliko neprijetnih resnic in seveda zato je treba na vsak način zadevo zakleniti, da ne bi še kaj pricurljalo. Vendar pa, če hočemo to državo, to družbo izpeljati iz krize, vsakršne, tudi moralne, in drugih kriz – materialne krize –, je treba, če se hočemo zazreti v prihodnost, za dobro prihodnost, je treba najprej razčistiti s preteklostjo. In če bomo nekatere stari pometali pod preprogo, je to slabo izhodišče za razčiščenje s preteklostjo. V teh arhivih je, po današnjih razpravah sodeč, glavna točka dogodki v Velikovcu. In zdaj, kar naenkrat, se ne sme niti omenjati predsednika države, češ, da mu mažemo ugled. Predsednik države za svoj image skrbi predvsem sam. In mene niti ne zanimajo toliko dogodki v Velikovcu, ampak recimo, njegova nenadna pojava v Sloveniji iz New Yorka, ko je veljal nekaj časa za glavnega kandidata za generalnega sekretarja Združenih narodov. Kaj se je tam zgodilo? Razen tega smo razpravljali, so še druge točke, ko je sam

poskrbel in dal materijo za razpravo. Podobno razpravo, morda po tistem, kar se je dalo lansko leto slišati, morda je imel celo kar v domačih krogih. Ravno zaradi tega mislim, da bi morali ljudje iti na referendum in razsoditi, da je treba vsekakor, že tudi zaradi dolga do zgodovine same, pa da štartamo na neki osnovi, da morajo biti arhivi odprti in morda z nekaterimi znanimi omejitvami dostopni vsem tistim, ki so zainteresirani, da pogledajo vanje.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Ivan Grill, pripravi naj se Alenka Jeraj.

IVAN GRILL: Hvala lepa.

Žal me tudi tokrat koalicija ni razočarala, kajti bil sem trdno prepričan, takrat, ko sem sopodpisal zahtevo za ta referendum, da do tega referenduma po vsej verjetnosti ne bo prišlo, ker boste ponovno zlorabili institut Ustavnega sodišča, šli v preoblikovanje tega sklepa in dali v presojo Ustavnemu sodišču. Trdno sem prepričan, da je v ozadju dogovor in da bo tudi ta zakon deležen prepovedi. Očitno si pri nas nekdo domišlja, da ima lahko, pa najsibo tudi Ustavno sodišče, pravico, da odloča nad ljudstvom. Upam, in želim si, da bo prej ko slej ljudstvo odločalo, da to ne more biti res in da bo prepoznalo, da se ta sistem uredi, da bo tudi v Sloveniji zavladala demokracija. Referendum je še zmerom edini način, kjer odloča tudi ljudstvo. Prej je kolega Kontič tukaj razlagal, da ljudstvo ima možnost vsake štiri leta odločati o nas poslancih, ali delamo dobro, ali delamo slabo. Glejte, spoštovana koalicija, toliko neumnosti, toliko slabih odločitev, kot ste jih v teh dveh letih sprejeli, vaša koalicija in ta Vlada, od leta 1991 naprej Slovenija ni bila deležna. In v štirih letih bo prišlo do res nepopravljivih posledic. Zato je prav, da pač kvalificirani predlagatelji – ali naj bodo to podpisniki, ali naj bomo to poslanci, ali Državni svet –, z vso pravico in legitimnostjo moramo vprašati ljudstvo, ali se strinja s takimi anomalijami, kot se seveda v slovenski družbi tudi dogajajo. In zato ne prepovedovati, da o teh zadevah seveda odloča ljudstvo. In očitek, da glejmo naprej; mi gledamo, spoštovana koalicija naprej, ampak vi se ozirate nazaj. Ali smo dali mi v Slovenski demokratični stranki po hitrem, po nujnem postopku ta zakon v obravnavo? Zakaj niste dali zakona, da bomo reševali podjetja, podjetnike, da bomo lovili tajkune ali pa preprečevali gospodarski kriminal? Takega zakona ni. Ni. Vi se s temi zadevami ukvarjate, nas silite v to, da skušamo pač s tisto močjo, ki jo imamo, operirati, ampak samo to nam preostane. In ne nam očitati, da je ta Državni zbor sprejel take ali drugačne slabe odločitve. To ste vi, tudi vi, gospa Potrata, ste ena izmed tistih, ki sprejemate slabe odločitve, in jaz upam in verjamem, da se bo čez dve leti izkazalo, da ne boste imeli več te priložnosti, da boste



zavajali, in tudi Slovenijo pahnili v propad. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Alenka Jeraj, pripravi naj se Tadej Slapnik, za njim pa Jože Tanko. Prosim.

ALENKA JERAJ: Predno nekaj rečem o referendumu, bi mojo kolegico, ki nam je citirala koalicijski sporazum, da bodo koalicijski partnerji preverili možnost, ali se to da narediti. Pri nas je niste preverili in mi bi dali glasove za to in bi jih z lahkoto dobili dve tretjini za referendumski dan v letu. Zdaj, nekateri ste razlagali, da so arhivi bili zaprti že prej, da jih je zaprla Janševa vlada. Še pred Janševu vlado je zadnjič na Odmevih povedal gospod Repe, da je brez težav dostopal do teh tako spornih in problematičnih biltenov. Ne vem, ali je gospod Repe kakšen poseben zgodovinar v tej državi, da lahko do česa dostopa, do česar drugi ne morejo. In govori, da je Janševa vlada potem to zaprla; potem tudi raziskovalka iz januarja 2009, ki je vsa ta arhivska gradiva lahko dobila, do tega ne bi mogla dostopiti. Torej, ne govorite, da smo sprejeli zakon, odprli arhive, jih potem spet zaprli, ker to ne drži. Nekateri ste rekli, da dokumentov tako več ni in da ni ostalo nič obremenjujočega več; potem pa sploh ni problema, da vse skupaj odpremo in si lahko to vsak pogleda, ki ga zadeva zanima. Mi smo tako, kot dopušča Ustava, dopušča zakon, vložili predlog za razpis referendumov. Razprava o tem, ali naj bodo ali naj ne bodo, najprej bomo morali spremeniti Ustavo, če bi hoteli to prepovedati, saj očitno nekateri tudi take namere imate, ampak dokler referendum je, ga lahko predlagajo vsi kvalificirani predlagatelji. Po zakonu mora biti razpisan. Lahko je razpisan v roku enega leta od odločitve itn., tako da možnosti je veliko, ampak seveda se vi zatečete oziroma uberete eno drugo pot, pošljete zadevo na Ustavno sodišče. Doslej se to ni izkazalo kot najboljše. Kakšno stvar samo zaustavite za nekaj časa, na koncu se stvari izkažejo, da vam ne gredo v prid in kot je bilo že rečeno, vprašati se morate, zakaj referendum in zakaj toliko referendumov. Če se jaz spomnim naše vlade, je bilo mnogo slabe volje, ampak referendumov pa ni bilo, za čuda. Potem niso bile najbrž odločitve tako zelo slabe, kot so slabe pri tej vladi. Tako da, jaz sem prepričana, da bo Ustavno sodišče ocenilo in tudi ne bo v nedogled na voljo koaliciji, da bo prepovedovalo referendumov, pač pa ga bo dovolilo in se bodo ljudje odločili o tem, ali naj odpremo arhive. Jaz mislim, da jih moramo, ker sicer, če se ne razčisti s preteklostjo, kot je bilo rečeno, te ta vedno prehiteva in se stvari iz preteklosti ponavljajo.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Jože Tanko, pripravi naj se mag. Franc Žnidaršič, za njim pa Franco Juri. Jože Tanko, prosim.

JOŽE TANKO: Hvala lepa za besedo.

Najprej bi rad opozoril na to, da se mnogi danes v tej dvorani zgražajo glede naše zahteve za referendum. Tu bi rad najprej predvsem opozoril, da je tudi ministrica, ki ima toliko proti tej naši pobudi, bila sama v prejšnjem mandatu podpisnik zahteve za referendum o Zakonu o RTV, in ta zakon je izgubila. V tem mandatu je sprejela zakon mimo, bi rekel, interesov oziroma brez upoštevanja pripomb opozicije, tudi tu je bil zahtevan referendum in tudi ta zakon je izgubila in ob tem naredila še 4 ali pa več kot 4 milijone dodatnih stroškov oziroma izgube sredstev pri Javnem zavodu Radiotelevizija Slovenija. In tu, najbrž, je ta zahteva, da se ta naša pobuda, zahteva za referendum, pošlje na Ustavno sodišče, pravzaprav edini izhod koalicije iz zagate, v kateri se je znašla. In tu upati na to, da bo Ustavno sodišče zahtevo za referendum prepovedalo. To je edini izhod še, ker od slabe vlade, so se ljudje že sprijaznili, ni možno pričakovati dobrih rešitev in tudi ne podpreti predlogov, ki jih predlaga oziroma ki jih uzakonja.

Druga stvar, na katero bi rad opozoril, je stališče Arhiva Republike Slovenije. Arhiv Republike Slovenije je v tem konkretnem primeru, na osnovi zahteve za dostop do gradiva, odločal večkrat; dvakrat ali trikrat je podprl zahtevo vlagateljev, potem, ko so pa Arhivu Republike Slovenije, njegovemu direktorju, zlomili hrbtenico, je pa pristal na to, da ni možno vpogledati v arhive. Kljub temu, da se vmes pravna podlaga ni spremenila, kljub temu, da je vmes prišlo do vpogleda v ta arhiv, ker je samo leto pred tem mlada raziskovalka pri istih plombah, istih zaznambah lahko pogledala v ta arhiv, in tako naprej. In tukaj imamo očitno prvorazredne in drugorazredne raziskovalce. Ta pojem se je v tej državi prijel. Pri isti pravni podlagi, pri isti uredbi, pri pravzaprav istem direktorju arhiva in tako naprej, je možno v enem trenutku to vpogledati, nekoliko kasneje, drugi osebi, je to prepovedano. In tu govorimo že vrsto časa, da imamo dve pravni državi in tudi v tem primeru se kaže, da imamo dve pravni državi. Žal, tudi ta naš poziv, ki smo ga naslovili na predsednika republike, da pozove predsednika Vlade k spoštovanju zakonov in da predsednik Vlade tudi od svojih institucij – tako od Slovenske obveščevalno-varnostne agencije kot tudi Arhiva Republike Slovenije – zahteva spoštovanje predpisov, je naletela na gluha ušesa. Tu moramo reči, da se ta prvorazrednost in drugorazrednost izrazito politično profilira. In kakorkoli to obračamo, je ta dvoičnost in dvojnost v tem mandatu izredno prisotna.

Še na eno stvar bi opozoril. Čeprav Varuh človekovih pravic v konkretnem primeru nima popolnoma nič z arhivskim gradivom, ste



ga uporabili kot nek inštitut, ki naj bi dal neko mnenje v tem konkretnem primeru, vendar je tu le treba ugotoviti, da Zakon o varuhu človekovih pravic njemu v tem primeru ne da popolnoma nobene možnosti. Nihče ni zahteval individualnega postopka v tem primeru, nihče ni v tem primeru preverjal, ali je to upravičenje izkazano ali ne, in tako naprej. Skratka, na neki pavšalni oceni je Varuh človekovih pravic napisal nek tekst, ki ste ga priložili tudi k tej zahtevi. Varuh ni začel postopka na lastno pobudo, ni dobil soglasja prizadetega, da bi lahko ta postopek začel, tako kot je zapisano v Zakonu o varuhu človekovih pravic, nihče tega ni sprožil, če je kdo, ni napisano, in tako naprej. Skratka, gre za eno celo vrsto, eno serijo nedoslednosti in zlorab inštitucij, ki bi morale delovati v javnem interesu za ta, pravzaprav primer, da se zaščiti dostop do gradiv, v katerih so omenjena nekatera funkcionarska imena. Morda tudi kakšno ime, ki je v tem Državnem zboru na visoki funkciji. In še nekaj, Evropski parlament, kolega Grims je že omenil, da je sprejel Resolucijo o evropski zavesti in totalitarizmu in tam je v tej 6. točki napisano, nekako obžalovaje, da dostop do arhivov bivših totalitarnih režimov ni dosegljiv. Mi smo želeli ta dokument sprejeti, koalicija ga ni sprejela, naši evropski poslanci pa so zanj vsi glasovali. In tudi tu se kaže pravzaprav ta naš odnos do razumevanja naše zgodovine in tudi do razmer, ki so.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Besedo ima Franco Juri.

FRANCO JURJ: Hvala za besedo.

Veliko smo že danes govorili. Verjetno so utrujeni tudi tisti, ki nam sledijo po televiziji, ki so naši zvesti gledalci, da se še sprašujejo, čemu toliko ur, toliko energije in toliko pameti za to, da odločimo o referendumu. Ne o vitalnem vprašanju naše družbe, ampak o referendumu o arhivih. Najbrž se zavedate, da, tudi če do tega referenduma bo prišlo, bomo spet priče zelo nizki udeležbi. Večina državljanov in državljanov meni verjetno, da ima ta država bistveno večjih problemov drugje, ne v arhivih. Arhiv je prostor, kjer pravzaprav urejamo na zavesten način tisto, čemur pravimo zgodovinski spomin. In tega bi se morali zavedati. Če bi razumeli bistvo arhiva in logiko arhiva, bi se zavedali tudi nujnosti urejenosti delovanja arhiva. To, kar vi predlagate, pravzaprav, je prehitavanje nekaterih osnovnih pravil, ki omogočajo, da ostane arhiv v javnem interesu in del kolektivnega interesa in del kolektivnega spomina, zgodovinskega spomina.

Kot sem na začetku v imenu poslanske skupine prebral 6. točko deklaracije Evropske unije, in žal, kolega Grimsa takrat tukaj ni bilo, če ne, bi končno zvedel in spoznal, kaj pravi tista deklaracija. Mislim, da je tisti stavek, ki sem ga prej citiral, ključen za to, da razumemo in

sprejmemo filozofijo deklaracije v celoti. Vse. Prav je, da odpremo arhive, da omogočimo dostop do gradiva, kjer se urejuje kolektivni spomin in kolektivno zavest o naši zgodovini, ampak ne za to, da bi ga nekdo zlorabljal v politične namene. In ta zloraba v politične namene je jasna, je jasna iz teh razprav, je jasna iz poskusov blatenja, je jasna iz delovanja tistega stroja za blatenje, ki skuša razvrednotiti vse, kar še deluje v tej državi. In ko govorimo o potrebi o urejenem dostopu do arhivskega gradiva; jaz se vprašujem, kaj se je dogajalo v 90. letih in kaj pomeni za predlagatelje referenduma odnos do delovanja države pred 17. majem 1990. Takrat, ko je nastopila prvič demokratična Slovenija, nato demokratična in samostojna Slovenija, mi smo prišli iz prejšnjega sistema v nov sistem, ne da bi za to uničili infrastrukturo državnosti, ki je omogočala tudi ta prehod iz prejšnje države v novo državo. In konkretno vprašujem: gospod dr. Miha Brejc, takratni direktor VIS, torej nove obveščevalne službe, je morda prekinil, travmatično, z delovanjem prejšnje obveščevalne službe, je odpustil vse člane takratne obveščevalne službe; ali je VIS nadaljeval svoje delo s s posamezniki, ki so prej sodelovali in delovali znotraj Službe državne varnosti v tujini in so morda potem sodelovali z VIS oziroma s Sovo? Mislim, da je to ključno vprašanje. Če menite, da takrat je prišlo do revolucije in da se je gospod Brejc znebil vseh sodelavcev v tujini, če to mi uspete dokazati, potem bom pritrtil vaši zahtevi po neselektivnem, neurejenem odpiranju arhiva, tudi v tistem delu, ki se nanaša na delovanje teh posameznih subjektov državne infrastrukture. Če tako ni, se morate zavedati odgovornosti, ki jo imate kot poslanci tega Državnega zbora. Če tako ni in tako očitno ni bilo, se je zgodilo to, kar se je zgodilo, da je prejšnja vlada z uredbo – oproščam se gledalcem, ker se ponavljam, ampak je treba ponoviti to zgodbo – prejšnja vlada z uredbo, sporazumi, s podzakonskimi akti, v bistvu preprečila, da bi uveljavili v celoti 65. člen takratnega oziroma še zdaj veljavnega zakona. In zakaj je to storila Janševa vlada? Ker je videla v trenutku, ko je prenesta tisti del arhiva nacionalnemu arhivu, se je zavedala zapletenosti tistega dela, ki se nanaša na delovanje obveščevalnih služb v tujini v 80., 90. letih, kajti je bilo tisto delovanje vezano še na delovanje obveščevalnih služb po neodvisnosti države Slovenije. In če je imel Janez Janša, če je imela vlada, če je imel gospod Brejc in potem seveda tudi gospod Šinkovec, gospod Šturm, če so se tega zavedali in so ščitili določene podatke, verjetno je bilo iz istih razlogov, ki navdihujejo sedanjo vlado pri urejanju tega zakona. Torej, če ostanemo pri evropski deklaraciji, ki jo jaz podpiram, kolega Grims, tako kot vi, ampak jo citiram v celoti, ne parcialno in s cenzuro zadnjih stavkov, ne sme priti do politične zlorabe arhivov, ker to je razvrednotenje kolektivnega spomina. To je razvrednotenje kolektivne zavesti. Vi bi želeli



politično zlorabo, to ste dokazali s tistimi, oprostite, bednimi dokumenti, s katerimi očitno razpolagate, želite razkrivati nekaj bombastičnega, razkrivate pa nekaj, celo padli ste na finto, ko sem vas pozval javno in sem vas pač kritično ocenil, da razpolagate z originali, kajti je žig na dokumentu rdeče barve. Takoj ste se odzvali in ste povedali: "ne, pogledajte, saj to je javno, to se da poskenirati, to so mikrofili, vsakdo lahko pride do tega dokumenta". Če je tako, čemu ste toliko napovedovali ta dokument in potem ga objavili na spletni strani? Koga imate za norca? Vse državljane. Če je tako javno, dovolite, da si vsak državljan vzame čas in gre brskati, če ga to zanima, in gledat tiste arhive. Ampak ne točno to, vi ste želeli iz tega narediti veliko zgodbo, veliko senzacijo, napovedali ste razkritje. Kakšno razkritje? Nečesa, kar je javno, kar lahko jaz fotografiram, poskeniram, objavim. Blef, totalen blef. In ko ste se tega zavedali, zdaj ste se malo ustavili, s tem, s to objavo teh dokumentov, in greste raje na referendum; ste pa mojstri za preusmerjanje pozornosti, vsakič. Ko nekaj ne štima, kot dobri vojaki oziroma kot dobri gverilci točno veste, kdaj se je treba umakniti in kje je treba spet napasti sovražnika oziroma nasprotnika. Čestitam! In ta maneuver vam delno uspeva delno ne, ker ste se po mojem s tem frontalnim napadom na institut predsednika države pravzaprav blamirali, ne samo v državi, ampak tudi pred tujino. Marsikdo se v sosesčini sprašuje, čemu ta napad. V sosednji Italiji, recimo, niti skrajna desnica se ne ukvarja s preteklostjo predsednika Napolitana. Ali si predstavljate, če bi šli zdaj brskati in iskat dokumente iz časov, ko je bil tajnik Palmira Togliattija in ko je hodil v Moskvo in tako dalje, pa nihče se s tem ukvarja, ker se vsak zaveda pomena instituta predsednika republike. In niti Berlusconi, ob vseh problemih, ki jih ima zaradi mladoletnic, pa niti predsednik parlamenta Fini se s tem ne ukvarjata, ker kljub vsemu imata očitno državniško držo. Jaz pogrešam to državniško držo pri Slovenski demokratični stranki in pri vseh tistih, ki so podpisali zahtevo po referendumu in ne razumem take poze in te želje po destabilizaciji države – ne te politike, te koalicije, ampak države –, nimate več odnosa do lastne države, in to kljub temu, da ste bili deležni osamosvojitve, da ste bili v prvih vrstah demokratizacije, tako kot mnogi s te strani, ampak to ste pozabili. In zato, da bi pometali s sedanjo oblastjo in sedanjim predsednikom republike, ste pripravljani požgati Rim in Filistejo. Vse. Naj gre k vragu država, samo, da pridemo do dna, do konca in da zmagamo 50 plus, po vaših vizijah. Zato jaz vas pozovem še enkrat k odgovorni drži. Vprašanje tega referendumu je vprašanje ustavnosti in je prav, da ga pošljemo najprej v presojo ustavnim sodnikom v upanju, da to še kaj pomeni v tej državi; jaz upam, da ja, da je še vedno merodajno in pomembno to, kar bodo ugotovili v Ustavnem sodišču. Dejstvo je, da v vsej tej razpravi smo danes samo potrdili,

da gre za eno od velikih političnih iger, da je veliko ideoloških predsodkov v igri in da je to predvsem priložnost za to, da se radikalizira tisto, čemur pravimo kulturni boj. Zato še enkrat menim, da je pomembno presoditi, ali je sploh vredno iti na ta referendum. Verjamem, da državljani takšnega referendumu nočejo, ne potrebujejo, da samo zainteresirani in politično opredeljena stran bo verjetno šla in glasovala tako, kot je za njih oportuno. Ampak dejansko, ta je eden tistih referendumov, ki jih ne potrebujemo. Ampak, če bomo šli na referendum, bodimo vsaj točno seznanjeni z ustavnostjo tega referendumu, če ta referendum ne posega v ustavne pravice in v človekove pravice in žal jaz se bojim, da posega, vsaj po tistem, kar smo slišali tudi od varuhinje človekovih pravic, seveda bomo šli pač z mirno vestjo in bomo z argumenti tudi tem vašim argumentom parirali. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Želi besedo še predstavnica Vlade? Ne želi. Predstavnica predlagatelja, Majda Potrata? Ne želi. Zaključujem razpravo o predlogu sklepa. Proceduralno, gospod Tanko.

JOŽE TANKO: Hvala lepa.

Spoštovani predsednik – predlagam, da ravnate v skladu z 71. členom Poslovnika –, čas za razpravo še ni potekel in vi bi bili dolžni v skladu s tem poslovnikom vprašati, ali želi še kdo razpravljati. Predlagam....

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Seveda ne. Gre za dokument, h kateremu je bilo možno vlagati amandmaje do zadnjega trenutka, do zaključka razprave; v takšnih primerih ta določba poslovnika ne velja, zato zaključujem razpravo o predlogu sklepa.

Ker k predlogu sklepa ni bilo vloženih amandmajev... / oglašanje iz dvorane/ O predlogu sklepa bomo v skladu s časovnim potekom seje...

JOŽE TANKO: Postopkovno.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR:... Državnega zbora odločali čez pol ure v okviru glasovanj.

JOŽE TANKO: Postopkovno.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: S tem prekinjam to točko dnevnega reda. Prekinjam tudi 40. izredno sejo Državnega zbora, ki jo bomo z glasovanjem nadaljevali ob 22.50.

Poglejte si natančno poslovnik, gospod Tanko.

JOŽE TANKO: Predsednik, to je splošna določba poslovnika, velja za vse primere, ne samo za tiste, ki so vseh predsedniku Državnega zbora in koaliciji.



(Seja je bila prekinjena ob 22.22 in se je nadaljevala ob 22.47.)

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Spoštovane kolegice poslance in kolegi poslanci, gospe in gospodje! Prehajamo na glasovanje zbora o predlogih odločitev. Poslanke in poslance prosim, da preverite delovanje glasovalnih naprav.

Nadaljujemo s prekinjeno 1. točko dnevnega reda, to je z zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o malem delu.

Nadaljujemo z obravnavo predloga Odloka o razpisu zakonodajnega referenduma o Zakonu o malem delu.

Prehajamo na odločanje o amandmaju Poslanske skupine SDS k 4. razdelku, ki ga bomo opravili na podlagi pregleda vloženega amandmaja z dne 17. 2. 2011. Pri tem vas obveščam, da je na podlagi 33. člena Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi, za sprejetje amandmaja potrebna dvotretjinska večina navzočih poslancev.

Glasujemo.

Obrazložitev glasu v imenu Poslanske skupine SDS, Alenka Jeraj.

ALENKA JERAJ: Hvala za besedo.

Dileme o tem, ali referendum o malem delu bo, ni več; referendum zagotovo bo. Vprašanje ali pa dilema je samo, kdaj bo. Koalicija predlaga 10. april, v opoziciji predlagamo 8. maj. Glede na zakon je seveda možno razpisati referendum, torej, ne sme preteči manj kot 30 dni in ne več kot leto dni od odločitve.

Mi apeliramo na vas, in zato smo tudi predlagali amandma k odloku, da razmislimo še enkrat, ali bi res bilo tako ključno za to državo, če je referendum mesec prej ali mesec kasneje. Večina se strinja ali pa smo nekako v razpravah prišli do tega, da lahko na ta način privarčujemo kar nekaj denarja. Referendum o malem delu bo 10. aprila ali pa 8. maja, razlika je le ta, da se mu 8. maja lahko pridruži še kateri od drugih referendumov in da lahko na ta način privarčujemo vsakokrat nekaj več kot 4 milijone evrov. In ob vsem govorjenju o varčevanju, o tem, kako nam je mar za javne finance, bi pričakovali, da boste naš amandma podprli. Zagotovo se v tem mesecu ne bo zgodilo nič presenetljivega, tudi zakon ne bo ogrožen, ker bi stopil v veljavo s 1. 1. 2012. In, še enkrat, pa ne bi bila rada tako plastična, kot so bili nekateri kolegi – "po zdravi pameti" in podobno. Mi si želimo, ne vseh referendumov, ki še bodo, pač pa tiste, ki bodo, o katerih bo do takrat odločeno, da o njih glasujemo skupaj. Težko bomo vsi skupaj razložili državljanom in državljanom, zakaj so morali priti drugo nedeljo v aprilu na referendum, in zakaj so morali priti drugo nedeljo v maju. Zakaj se niti o tem nismo mogli pogovoriti, da bi bil referendum o eni in o drugi

stvari, ali pa celo o treh in štirih, na isti dan, torej 8. maja. Jaz predlagam, da podprete naš amandma. Mislim, da bomo s tem naredili uslugo vsem, ker referendum zagotovo bo, kot rečeno, pa razlike velike ne bo v tem, ali je 10. aprila ali 8. maja. Tudi vi boste imeli drugačen obraz lahko pred svojimi volilci in mi bomo naš amandma seveda podprli in predlagam, da ga podprete tudi vi.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Glasujemo. Glasovanje teče. Navzočih je 73 poslank in poslancev, za je glasovalo 28, proti 45.

(Za je glasovalo 28.) (Proti 45.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Končali smo z glasovanjem o amandmaju.

Prehajamo na odločanje o predlogu odloka v celoti.

Glasujemo. Glasovanje teče. Navzočih je 72 poslank in poslancev, za je glasovalo 70, proti nihče.

(Za je glasovalo 70.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet. S tem zaključujem to točko dnevnega reda.

Nadaljujemo s prekinjeno 2. točko dnevnega reda, to je z zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih.

Nadaljujemo z obravnavo predloga sklepa o zahtevi Državnega zbora Republike Slovenije za presojo ustavnosti posledic, ki bi nastale zaradi zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih na referendumu.

Ker k predlogu sklepa ni bilo vloženih amandmajev, prehajamo na odločanje o predlogu sklepa. Obrazložitev glasu v imenu Poslanske skupine SDS mag. Branko Grims.

Prosim.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani!

Glasovali bomo proti, kajti v to nas prepričuje tudi današnja razprava, kjer je bilo pokazano mnogo nerazumevanja o fenomenu tajkunov, ki niso samo značilnost Slovenije, ampak celotnega postsocialističnega bloka. Nekdanja Udba je vzpostavila mrežo svojih trgovskih, finančnih in drugih ekonomskih institucij. In če boste pozorno pogledali, kje so se pojavili tako imenovano tajkuni, boste videli, da jih je večina nastala v tistih podjetjih, ki so naslednice omrežja nekdanje Udbe, in da so financirani s strani tistih finančnih institucij, ki so bile prav tako del omrežja ali vsaj vplivnega omrežja, nekdanje Udbe. En del slovenskih podjetij, pa, kot veste, je odkupljen tudi s strani – ali se ga želi odkupiti s strani – kapitala, ki se je očitno odlil tik pred prvimi demokratičnimi



volitvami spet iz ekonomskega in finančnega omrežja Udbe v tujino in se sedaj vrača prek različnih firm, o katerih sami zelo dobro veste, katere so. To se pravi, če želimo biti si na čistem o fenomenu tajkunov in tajkunstva, je tudi to razlog, da ohranimo arhive odprte. Predvsem pa je ohranitev odprtih arhivov vprašanje ekonomskega razvoja Slovenije, je pomembno razvojno vprašanje. Zaradi ukrepov, ki jih demokratična Evropa ne razume, kot so: odlikovanje bivšemu šefu Udbe, poimenovanje ceste po nekem diktatorju, zapiranje arhivov nekdanje tajne politične policije, postajamo v očeh investitorjev v Evropski uniji in drugod po svetu nekakšen čuden rdeči eksot. In tisti, ki postane v očeh potencialnih investitorjev rdeči eksot, potem lahko dobi denar samo po mnogo dražji ceni ali se mu kapital sploh na široko izogne. In da se to že dogaja, nas lahko prepričuje tudi drastičen padec konkurenčnosti Slovenije na vseh mednarodnih lestvicah v zadnjem obdobju, torej v obdobju, ko nas vodi ta protievropska in protidemokratična koalicija.

Ker torej želimo ohraniti razvoj Slovenije, ker torej želimo slediti navodilom Evropske unije, ki se je tudi v svoji resoluciji o evropski zavesti opredelila za to, da naj bodo arhivi odprti, da naj bo torej omogočeno njihovo preučevanje, bomo glasovali proti temu, da naj gre ta predlog sklepa v presojo Ustavnemu sodišču, kajti razlogov za to dejansko ni. Razlogi za to so samo vaš strah in vaše hitenje, in sami dobro veste... / izklop mikrofona/

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Glasujemo. Glasovanje teče. Navzočih je 72 poslank in poslancev, za je glasovalo 43, proti 24.

(Za je glasovalo 43.) (Proti 24.)

Ugotavljam, da je Državni zbor predlagani sklep sprejel.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda, zaključujem tudi 40. izredno sejo Državnega zbora.

Prosim za pozornost! Članice in člani Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide obveščam, da se bo čez 15 minut, torej ob 23.15, v veliki dvorani na Tomšičevi začelo 1. nadaljevanje 27. seje. Hvala lepa.

(Seja je bila zaključena 17. februarja 2011 ob 23. uri.)



INDEKS GOVORNIKOV

A

ANDERLIČ, ANTON 48

B

BAROVIČ, BOGDAN 15

BATTELLI ROBERTO 44

BEVK, SAMO 42

BRULC, MIRKO 21, 56

Č

ČERNAČ, ZVONKO 49

ČRNUGELJ, SILVA 26

F

FUNKL, MARKO 8

G

GERMIČ, LJUBO 9, 16

GORENAK, DR. VINKO 33, 44

GRILL, IVAN 21, 57

GRIMS, MAG. BRANKO 30, 31, 61

I

IRGL, EVA 47

J

JERAJ, ALENKA 11, 28, 58, 61

JEROVŠEK, JOŽEF 54

JURI, FRANCO 19, 34, 59

JURŠA, FRANC 13

K

KLAVORA, MAG. VASJA 37

KONTIČ, BOJAN 53

KRES GVIDO 25, 37

KUMER, DUŠAN 40

L

LAVTIŽAR BEBLER, DARJA 23, 47

LEVANIČ, DEJAN 10

M

MAGAJNA, ANDREJ 18

MAJHENIČ, SILVEN 38

MARINIČ, BRANKO 56

P

PEČAN, BREDA 26, 56

PETEK, MIRO 51, 53

POTRATA, MAG. MAJDA 18, 31, 50, 55

PRESEČNIK, JAKOB 13, 26

R

REZMAN, VILI 17



RIBIČ, JANEZ	22, 54
ROŽEJ, VITO	12, 18
S	
SAJOVIC, MAG. BORUT	25, 39
SVETLIK, DR. IVAN	10, 29
Š	
ŠIRCA RAVNIKAR, MAJDA	32, 45, 52, 55
T	
TANKO, JOŽE	6, 7, 8, 27, 58, 60
Z	
ZIHERL, MILENKO	23, 57
ZORN, ALEKSANDER	45, 52, 53, 54
Ž	
ŽERJAV, MAG. RADOVAN	20
ŽNIDARŠIČ, MAG. FRANC	40